

# Νέα Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΡΙΖΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ





# "ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"

Τριμηνιαία έκδοση Έτος 4ο, τεύχος 13  
Ιούνιος - Ιούλιος - Αύγουστος '99  
Τ.Θ. 1413, ΤΚ 41110 ΛΑΡΙΣΑ

**Ιδιοκτήτης:** Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία  
"Νέα Κοινότητα".

Το περιοδικό εκδίδεται και διαχειρίζεται  
από τη συντακτική επιτροπή

**Εκδότης - Διευθυντής :** (το απαιτεί ο νόμος)  
Γιάννης Παζάρας  
Πουρνάρι - Λάρισα

## Συντακτική 13ου τεύχους

Σιγάλα Ελένη  
Σιγάλας Γιάννης  
Αραμπατζής Αποστόλης  
Κούρτης Κώστας  
Συμεωνίδης Κώστας  
Πολυχρονίδης Ανέστης  
Κολέμπας Γιώργος  
Γερόπουλος Γιάννης  
Στεργιοπούλου Λίτσα  
Παζάρας Γιάννης  
Χατζηπαναγιώτου Μένη  
Τσιντάρη Χρύσα  
Στεργιούλη Φανή

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Πέτρος Παναγιωτής  
Ξηρομερίτου 4 - Κατερίνη

Επιθυμία μας είναι να αποφύγουμε διαφημιστικές  
καταχωρήσεις, χορηγίες και οποιεσδήποτε εξωτερικές  
παρεμβάσεις.

Στηριζόμαστε μόνο στους συνδρομητές του περιοδικού  
για την κάλυψη των εξόδων του.

**Αλλαγή τηλεφώνου Περιοδικού**  
**0421 - 31809 Πολυχρονίδης Ανέστης**

**Fax περιοδικού 0495 52276**

Συνδρομές: εσωτερικού - ετήσια 3000 δρχ.  
(4 τεύχη)  
εξωτερικού - ετήσια 5000 δρχ.  
(4 τεύχη)

Ταχυδρομικές επιταγές στην διεύθυνση :  
Περιοδικό "ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"  
(υπ'οψιν Γιάννη Παζάρα)  
Τ.Θ. 1413, Τ.Κ. 41110 ΛΑΡΙΣΑ

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις  
των συντακτών τους.

## Ρέκβιεμ για ένα πεδίο

σελ. 3

Γιάννης Γερόπουλος

## ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ... τρία χρόνια!!

σελ. 4

## ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

σελ. 6

Γιάννης Γερόπουλος

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΗ ΠΟΥΓΚΟΣΛΑ-  
ΒΙΑ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΗΚΩΣΑΝ  
ΠΑΝΟΣ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ

σελ. 9

## Ο πόλεμος των διοξινών

σελ. 10

## ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ

σελ. 12

Γιάννης Παζάρας

Ελληνική απάντηση στα μεταλλαγμένα

σελ. 14

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΖΩΑ... ΚΑΙ ΤΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΤΟΥΣ

σελ. 15

## ... Πλην Λακεδαιμονίων:

σελ. 16

Γιάννης Παζάρας

Πως ένας εργαζόμενος, που τις λίγες οικονομίες του τις  
έθεσε στη διάθεση του ντόπιου χρηματιστικού γραφείου,  
έγινε αιτία ο ίδιος, να απολυθεί από τη δουλειά του.

σελ. 17

Γιώργος Κολέμπας

## Καλλιέργεια του Πράσου

σελ. 18

Χατζηπαναγιώτου Μένη

Φυσιολογικές ιδιότητες του πράσου

σελ. 18

Δ.Π. - Σ.Ο.

## ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΟΠΩΡΟΦΟΡΩΝ

σελ. 20

Γιώργος Κολέμπας

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΡΕΞΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

σελ. 22

Χατζηπαναγιώτου Μένη

## ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΕΣ

σελ. 24

Αποστόλης Αραμπατζής

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΜΟΤΡΑΠΕΖΟΙ ΜΑΣ  
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ "ΠΑΡΑΣΙΤΑ"

σελ. 26

Γιάννης Παζάρας

## PERMACULTURE

σελ. 27

Γιάννης Παζάρας

## ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΒΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

σελ. 28

Μανώλης Μπριλλάκης

Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού  
της προσχολικής ηλικίας

σελ. 30

Χατζηελευθερίου Μαρία

## ΠΑΡΑΔΟΣΗ - ΤΕΧΝΗ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

σελ. 32



# Ρέκβιεμ για ένα πεδίο

Γιάννης Γερόπουλος

"Homo homini lupus". Δηλαδή ο άνθρωπος για τον άνθρωπο είναι λύκος. Σε τι έφταιξε το αθώο ζώο και το πήρε στο στόμα του ο άνθρωπος; Καλύτερα σήμερα να μπαίνει κανείς στο στόμα του λύκου, παρά στο στόμα του ανθρώπου.

Βλέπεις εκεί στην οθόνη της τηλεόρασης τους στρατιωτικούς του ΝΑΤΟ γεμάτους έπαρση για τα "κατορθώματά" τους και σκέφτεσαι πως οι χασάπηδες λιανίζουν το κρέας για το κέρδος, ενώ αυτοί λιανίζουν το ανθρώπινο κρέας όχι μόνο για το κέρδος αλλά και για την ευχαρίστηση.

Τα κοτσύφια είναι σοφά πουλιά. Ζουν σε μακρινές ήσυχες παρθένες περιοχές. Τώρα όμως δεν μπορούν να μείνουν άλλο στο Κοσσυφοπέδιο, έναν από τους απομένοντες παραδείσους των Βαλκανίων. Γιατί αυτό έγινε ένα πεδίο όχι πια για κοτσύφια, αλλά ένα πεδίο μάχης.

Ενα πεδίο σύγχρονης μάχης. Διαβάζεις στον Ομηρο για αρχαίες μάχες, μάχες ομηρικές, μάχες τρομερές. Αλλά το σημερινό πεδίο μάχης είναι χειρότερο. Γιατί οι άνθρωποι δεν αλληλοσκοτώνονται πια με τα χέρια, αλλά με το τρομερό όπλο - το ανθρώπινο μυαλό.

Επίδειξη ηλεκτρονικού πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο. Ο σύγχρονος πόλεμος δεν αφήνει πίσω του ερείπια μόνο τα έργα του ανθρώπου, αλλά αφήνει ερείπιο και το περιβάλλον. Δεν είναι μόνο τα τοξικά από τα συμβατικά όπλα και τις καύσεις που δηλητηριάζουν τα εδάφη και ελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα (κλοφέν, διοξίνες κ.λ.π.). Είναι και ο τρομερός αόρατος εχθρός, ο αργός θάνατος: η ΡΑΔΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ. Κι αν τους πιστέψατε όταν σας είπαν για συνθήκες που θα μας απαλλάξουν από τα πυρηνικά, γελαστήκατε....

Αλλά το ουράνιο στα βλήματα δεν τους έφτανε... Εφαρμόζουν και τη νέα μορφή ηλεκτρονικού πολέμου, τον ιονισμό της ατμόσφαιρας. Πολλοί ξένοι "φυσιολάτρες" επισκέπτονταν τη Γιουγκοσλαβία (ακόμα και τη βόρεια Ελλάδα) τον τελευταίο χρόνο. Φαίνονται κανονικοί τουρίστες, αλλά το σακίδιό τους κρύβουν ένα περίεργο πομπό. Τον εγκαθιστούν σε κάποια συγκεκριμένη εδαφική κορυφή που βρίσκουν από ένα λεπτομερή χάρτη. Οι πομποί αυτοί παίρνουν ηλεκτρική ενέργεια από μια ηλιακή κυψέλη και δουλεύει τους είναι να στέλνουν ένα συγκεκριμένο σήμα που χρησιμοποιείται από τον επιτιθέμενο πύραυλο (είτε απ' ευθείας είτε μέσω δορυφόρου π.χ.) για να βρίσκει αυτός με ακρίβεια το στόχο του. Βέβαια και ο αμυνόμενος έχει ανάλογα συστήματα αλλά το είπαμε: ο σύγχρονος πόλεμος κρίνεται από το ποιος έχει ποια τεχνολογία.

Το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι η καταστροφικότητα των όπλων τους - αυτό και ΤΙΠΟΤΕ ΑΛΛΟ!

Φτάσαμε να νοσταλγούμε τις ομηρικές μάχες. Χάθηκε το σπαθί, χάθηκε και η ανδρεία, η παλικαριά, η λεβεντιά.

Από τη ραδιενέργεια και μόνο, η ευρύτερη περιοχή μπορεί να είναι ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ακατοίκητη για εκατομμύρια χρόνια.

Αλλά δε φεύγουν μόνο τα κοτσύφια από το Κοσσυφοπέδιο, φεύγουν και οι άνθρωποι. Τα κοτσύφια βλέπεις μπορούν να ζουν χωρίς τους ανθρώπους. Αλλά οι άνθρωποι δε ζουν χωρίς τα κοτσύφια. Ζει ο άνθρωπος χωρίς τη φύση; Αλλά τα κοτσύφια είναι σε καλύτερη μοίρα από τον άνθρωπο γιατί ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΞΕΡΟΥΝ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ...

Οικοφασισμός σημαίνει και οικοκρατισμός. Ποιος θα γυρίσει να κατοικήσει στον τόπο εκείνο και ποιος όχι; Ποιος θα αναγκαστεί να το κάνει και ποιος όχι; Ποιος θα γνωρίζει τι συνέπειες θα έχει η επιστροφή του στον ίδιο και στους απογόνους του και ποιος όχι; Ποιοι έμποροι θα τρέξουν να εξάγουν (και να εισάγουν) προϊόντα από την περιοχή, γιατί αυτά λόγω της τοξικότητάς τους θα αγοράζονται φτηνότερα και θα αφήνουν περισσότερο κέρδος και ποιοι όχι; Ποιος θα καταναλώσει τα προϊόντα αυτά και ποιος όχι; Ποιοι θα γνωρίζουν τι χρησιμοποιούν και ποιοι όχι;

Κύματα οικο-μεταναστών απειλούν να αναστατώσουν τα Βαλκάνια που χαρακτηρίζονται από τις πολλές μειονότητες. Απελπισμένοι επήλυδες, άνθρωποι χωρίς μοίρα στον ήλιο. Άνθρωποι που το τελευταίο πράγμα που τους απασχολεί στον κόσμο είναι αξίες όπως ο σεβασμός της περιουσίας του άλλου, η νομιμότητα, η προστασία της φύσης ως κοινής κληρονομιάς.

Και μπαίνουμε πανηγυρικά στην τρίτη χιλιετήριδα! Μικρές που είναι οι ζωές σας, άνθρωποι! Από το παιχνίδι ενός ξέφρενου κόσμου (ένα βρόμικο παιχνίδι που εκμεταλλεύεται εξ ίσου τον άνθρωπο ως ζωή όσο και το περιβάλλον του ως δυνατότητα ζωής) το μόνο πιόνι που απουσιάζει είναι το σημαντικότερο πιόνι του παιχνιδιού. Το πιόνι εκείνο που θα έπρεπε να είναι ο ΠΑΙΚΤΗΣ. ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ;

Κάποτε η άμεση έκφραση της δύναμης του πολίτη σε κάθε ευκαιρία ήταν το δυναμικότερο στοιχείο των κοινωνιών, για την εξασφάλιση της συμμετοχής του ατόμου στη διαμόρφωση της κοινής μοίρας του συνόλου. Σιγά - σιγά έπαψαν οι άνθρωποι να αναγνωρίζουν. Εκείνη που μπορεί να τη γνωρίσει κανείς από την τρομερή κόψη του σπαθιού της. Η φωνή του ατόμου πνίγηκε στο πλήθος, ένα πλήθος το οποίο, κουρασμένο και αποκοιμισμένο από την ένταση των μαζικών μέσων, όλο και ανέχεται μια δημοκρατία που δίνει στους πολίτες της κάθε μέρα περισσότερα "δικαιώματα", λιγότερες δυνατότητες κι ακόμα λιγότερες ελπίδες. Και εμείς οι ταλαίπωροι που νομίσαμε ότι η Ελευθερία είναι η βάση της Δημοκρατίας! Δυστυχώς οι άνθρωποι δεν διδάσκονται από την ανθρώπινη ιστορία, παρόλο που αυτή επαναλαμβάνεται αδυσώπητη. Επιβάλλονται τα προβλήματα, επιβάλλονται και οι λύσεις.

Γίνεται ένας πόλεμος που δεν είναι συμβατικός, ένας πόλεμος όπου γίνεται χρήση πυρηνικών όπλων, ένας πόλεμος όπου είναι πιθανό η ραδιενέργεια να κάνει μια μεγάλη περιοχή ακατοίκητη από ανθρώπους για πάντα.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι σε έναν τέτοιο πόλεμο η καταστροφή του περιβάλλοντος αποκτά την ίδια σημασία με την καταστροφή της ίδιας της ανθρώπινης ζωής.

Ενα πράγμα μόνο υπάρχει που μπορούμε να κάνουμε. Να κάνουμε οτιδήποτε περνάει από το χέρι μας για να σταματήσει το συντομότερο αυτή η απροκάλυπτη βία.

Αχκαημένη Αϊνστάιν πόσο δίκιο είχες.... "Ο τέταρτος παγκόσμιος πόλεμος θα γίνει με ρόπαλα". Δεν έχουμε παρά να κάνουμε υπομονή μέχρι να τελειώσει ο τρίτος (κι ας μην άρχισε επίσημα ποτέ του).



# ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ...

## Τα δώδεκα

### Διατροφή - Βιολογικά Προϊόντα

- Για να γνωρίζετε ότι πρέπει να γνωρίζετε για τη διατροφή σας: Το μέλι T. 2 σελ. 8.
- Για τους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων T. 2 σελ. 22
- Υδρογονωμένα λίπη T. 3 σελ. 20.
- "Η τροφή σου ας είναι το φάρμακό σου" Μέρος Α' T. 4 σελ. 22
- Συνταγές μαγειρικής με μανιτάρια T. 4 σελ. 27.
- Για την παραγωγή και διακίνηση βιολογικών προϊόντων T. 5 σελ. 22.
- Η απάτη των ανώτατων επιτρεπτών ορίων των χημικών ουσιών στα προϊόντα T. 7 σελ. 6.
- Το κρασί δεν είναι μόνο ευχαρίστηση Α' T. 9 σελ. 12
- Οι τροφές που θεραπεύουν T.9 σελ. 14
- Το κρασί δεν είναι μόνο ευχαρίστηση Α' T. 10 σελ. 28
- Ζωντανές και νεκρές τροφές T. 7 σελ. 7.

### Εναλλακτική Τεχνολογία

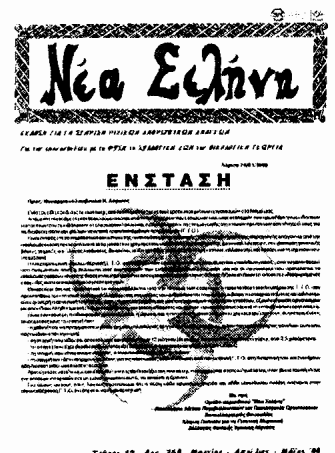
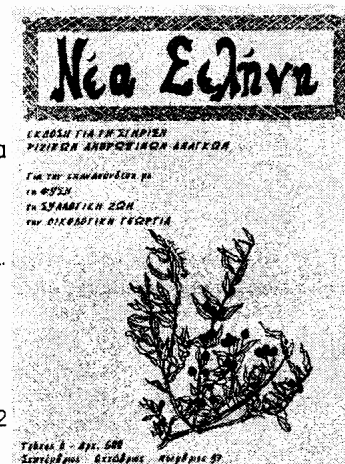
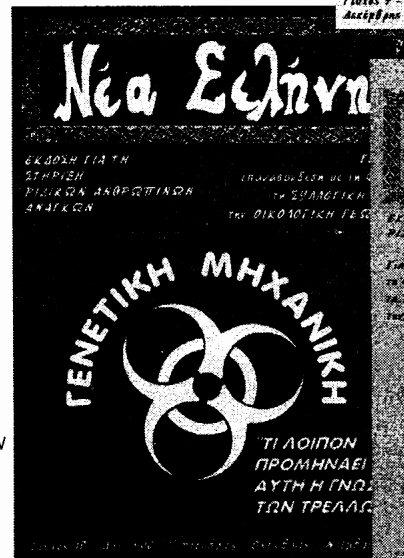
- Βιοκλιματικός σχεδιασμός κτιρίων και "καθαρές" τεχνολογίες δόμησης T.1 σελ. 19.
- "Εναλλακτική Τεχνολογία" T.2 σελ. 4.
- Ξηραντήρια τροφίμων T.5 σελ. 10.
- Τεχνητοί υγρότοποι καθαρισμού υγρών αποβλήτων T.6 σελ. 21.
- Ο Υδραυλικός κριός T.7 σελ. 28.
- Ηπιες μορφές ενέργειας T.8 σελ. 34.
- Ηλιακοί φούρνοι T. 9 σελ. 21
- Βιοκλιματικό σπίτι χαμηλής ενέργειας T. 9 σελ. 22
- Γιατί οι Ηπιες Μορφές Ενέργειας είναι μόνη ενεργειακή Λύση T. 11 σελ. 30
- "Θερμοκήπιο" T. 12 σελ. 18

### Αντικαταναλωτικές - πρακτικές ιδέες

- Τα ενοχλητικά έντομα T.1 σελ. 10.
- Κόλλες από φυσικά υλικά T.2 σελ. 7.
- Κουμαρόμελο T.2 σελ. 9.
- Ξυλοφάγοι T.2 σελ. 10.
- Οδοντόπαστες T.3 σελ. 19.
- Οι ψύλλοι T.5 σελ. 19

### Οικολογία

- Γιατί επιμένουμε στην οικολογική γεωργία T.1 σελ. 6.
- Εξέλιξη ή Εκφυλισμός T.2 σελ. 24
- Οικολογία: Σκέψη ή Αντίσκηψη T.2 σελ. 26.
- Φυσικοί Οικότοποι και Βιοκαλλιέργειες T.3 σελ. 3.
- Η κατάσταση του περιβάλλοντος με έμφαση στη Θεσσαλία T.3 σελ. 6.
- Η σωτηρία της γης στα χέρια μας T.3 σελ. 22.
- Η Γεωργία κάτω από το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης T.4 σελ. 3.
- Η δημιουργία ενός εθνικού δρυμού στην περιοχή του Ασπροπόταμου, σαν προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικουρισμού T.4 σελ. 6.
- Ο Χαλκός, φυτοπροστατευτική δράση και περιβάλλον T.4 σελ. 18.
- Το περιβάλλον, η οικονομία και ο Αριστοτέλης T.6 σελ. 3.
- Κλωνοποίηση T.6 σελ. 20
- Οικονομικές ενισχύσεις για ήπια ανάπτυξη T.7. σελ. 21.
- Το Ινστιτούτο Κτηνοτροφικών Φυτών Λάρισας και τα φυτοφάρμακα T.8 σελ. 3.
- Λίμνη Κάρλα T.8 σελ. 4.
- Η παγκοσμιοποίηση της Γεωργίας T.8 σελ. 32.
- Η ελληνική Γεωργία στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης T. 9 σελ. 4
- Γενετική Μηχανική T. 9 σελ. 32
- Η προπαγάνδα των πολυεθνικών εταιρειών γενετικής μηχανικής και τα προβλήματα της T. 10 σελ. 4
- Οι φυσικοί πόροι και η οικονομία T. 10 σελ. 9
- Τα chinampas της Xochimilco T. 10 σελ. 16.
- Η βιομηχανία της σύγχρονης βιοτεχνολογίας στο Μαντείο των Δελφών T. 11 σελ. 26
- Μάχες στο πεδίο του βρώμικου πολέμου των σπόρων T.11 σελ. 27
- Για ποια Βιολογική Γεωργία μιλάμε; T.11 σελ. 28
- Mosnanto: η ιστορία..... T. 12 σελ. 4
- Ο ερχομός του CYBORG T. 12 σελ. 9
- Γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες στην περιοχή Μεσοράχης Λάρισας T. 12 σελ. 10
- Μέλισσες και γενετικά τροποποιημένα φυτά T. 12 σελ. 13
- Το Ι.Κ.Φ. Λάρισας και τα φυτοφάρμακα T. 12 σελ. 31





# τρία χρόνια!!

## πρώτα τεύχη

### Ειδικές καλλιέργειες - Αφιέρωματα

- Καρότο Τ.1 σελ.11
- Κρεμμύδι Τ.2 σελ.11
- Καλλιέργειστε μανιτάρια Μέρος Α' Τ.2 σελ.28
- Καλλιέργειστε μανιτάρια Μέρος Β' Τ.3 σελ.18.
- Πατάτα Τ.4 σελ.9.
- Ντομάτα Τ.5 σελ.11
- Λάχανο Τ.6 σελ.14
- Μαρούλι Τ.7 σελ.14
- Φασόλια Τ.8 σελ.12
- Βιοκαλλιέργεια Ωπωροφόρων Α' Τ.9 σελ.8
- Σπανάκι Τ.10 σελ.16
- Βιοκαλλιέργεια ωπωροφόρων Β' Δαμασκηνιά - Κερασιά Τ.10 σελ.22
- Κολοκύθι και Κολοκύθα Τ.11 σελ.14
- Βιοκαλλιέργεια ωπωροφόρων Γ' Ροδακινιά Τ.11 σελ.18
- Σέλινο
- Βιοκαλλιέργεια ωπωροφόρων Δ' Βερικοκιά Τ.12 σελ.23

### Εναλλακτική Ιατρική

- Εισαγωγή στην εναλλακτική Ιατρική Τ.1 σελ.4
- Ομοιοπαθητική - Μια άλλη προσέγγιση του ασθενούς Τ.1 σελ.5
- Διατροφή και διαγνωστικά τεστ τροφικής αλλεργίας Τ.2 σελ.32
- Εναλλακτική θεραπεία Τ.3 σελ.24
- Ιατρική και χρήμα (Μετόφραση) Τ.4 σελ.25
- Η τροφή σου ας είναι το φάρμακό σου Τ.5 σελ.24
- Γένεση του Οικολογικού Ανθρώπου Τ.8 σελ.8
- Ο Ταοϊσμός στην πράξη Τ.6 σελ.9
- Αποτοξίνωση και καθαρισμός Τ.6 σελ.11
- Επιδημικές ασθένειες του χειμώνα Τ.7 σελ.11
- Τα εμβόλια Μύθος και πραγματικότητα Τ.10 σελ.30
- Εισαγωγή στην αρωματοθεραπεία Τ.11 σελ.22
- Ολιστική προσέγγιση στην πρόληψη και θεραπεία της δυσκολιότητας Τ.12 σελ.32.

### Γενετικοί πόροι

- Διατήρηση ντόπιου γενετικού υλικού Τ.1 σελ.8
- Το ζήτημα της βιοποικιλότητας Τ.3 σελ.8
- Ο κατάλογος του Πελίτι Τ.3 σελ.10
- Δίκτυο διατήρησης και ανταλλαγής ντόπιων σπόρων Τ.4 σελ.31
- Τα βουβάλια σε κίνδυνο Τ.8 σελ.18

### Βιολογική Γεωργία

- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Α' Τ.1 σελ.2
- Σαλιγκάρια Τ.2 σελ.20
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Β' Τ.2 σελ.3
- Βιολογική καλλιέργεια της μηλιάς Τ.3 σελ.11
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Γ' Τ.3 σελ.16
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Δ' Τ.4 σελ.2
- Φυτικά παράσιτα (αναδημοσίευση) Τ.4 σελ.34
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Ε' Τ.5 σελ.29
- Η βιο-δυναμική Γεωργία και η εξέλιξη της στην Ευρώπη Τ.6 σελ.13
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος ΣΤ' Τ.6 σελ.28
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Ζ' Τ.7 σελ.22
- Σκουλήκια Μέρος Α' Τ.7 σελ.30
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Μέρος Η' Τ.8 σελ.26
- Ο οικολογικός μπαξές ενός παιδιού Α' Τ.9 σελ.7
- Κυνηώντας το δάκο Τ.9 σελ.16
- Σκουλήκια Α' Τ.9 σελ.26
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Θ' (Μορφολογικά μέσα άμυνας) Τ.9 σελ.34
- Ο βιολογικός μπαξές ενός παιδιού Β' Τ.10 σελ.26.
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας Ι' (Προϋπάρχοντα αμυντικά μέσα) Τ.10 σελ.27
- Εμείς και οι ομοτράπεζοί μας (Δομικά εμπόδια) Τ.11 σελ.13.
- Ο οικολογικός μπαξές ενός παιδιού (Τι είναι ο οικολογικός μπαξές - φωτοσύνθεση) Τ.11 σελ.20.

- Ο οικολογικός μπαξές ενός παιδιού (Σχεδιάζοντας τον χάρτη - οι σπόροι) Τ.12 σελ.24

### Περιβαλλοντικό Εικαστικό Εργαστήρι

- "Αχρηστο" και Τέχνη Τ.1 σελ.26
- Φυλαχτά Τ.2 σελ.33
- Χριστουγεννιάτικα Τ.3 σελ.30
- Χρώματα και τρώματα Τ.4 σελ.33
- Υφασματοποιήματα Μέρος Α' Τ.5 σελ.31
- Υφασματοποιήματα Μέρος Β' Τ.6 σελ.25
- Στολίδια και κάρτες για τα Χριστούγεννα Τ.7 σελ.26
- Φωτιές και Μεταμορφώσεις Τ.8 σελ.29
- Φύλλα φθινοπωρινά Τ.10 σελ.31
- Φωτάκια για Χριστουγεννιάτικες νύχτες Τ.11 σελ.33

### Φυσική Καλλιέργεια

- Πως να πρασινίσουν βουνά, λόφοι και άγονες περιοχές της χώρας μας Τ.1 σελ.20
- Από τη σκοπιά της Φυσικής Καλλιέργειας Τ.3 σελ.14
- Τριήμερο εκδηλώσεων για τη Φυσική Καλλιέργεια στο Πήλιο
- Πράσινη άρδευση Τ.5 σελ.4
- Σπορά με τη μέθοδο της Φυσικής Καλλιέργειας Τ.5 σελ.7
- Μετά από τη σπορά στη Βεγορίτιδα Τ.9 σελ.18
- Τα βουνά της χώρας μπορούν να ξαναπρασινίσουν Τ.12 σελ.17

### Δραστηριότητες

- Πελίτι Τ.2 σελ.19
- Νέα από το Πελίτι Τ.5 σελ.7
- Αχλλεία Τ.5 σελ.20
- Πρωτοβουλία των βιοκαλλιεργητών Θεσσαλίας Τ.5 σελ.27
- Το Πελίτι ταξιδεύει Τ.6 σελ.31
- Πελίτι - Περιοδεία στην άγνωστη Ελλάδα Τ.7 σελ.27
- Η συνάντηση στον Ολυμπο Τ.6 σελ.35
- Γιορτή Οικολογικής Γεωργίας και χειροτεχνίας Τ.7 σελ.3
- Νέα από το Πελίτι Τ.9 σελ.17
- Tamera Τ.9 σελ.30
- Νέα από το Πελίτι τ.10 σελ.34
- Γιατί κάποια άτομα με αλήτικη συμπεριφορά λέρωσαν το γραφείο του κ. Νομάρχη (η Γενετική Μηχανική στο σπίτι μας) Τ.11 σελ.4
- 1η γιορτή ανταλλαγής Ντόπιων Σπόρων Τ.12 σελ.34

### Απόψεις

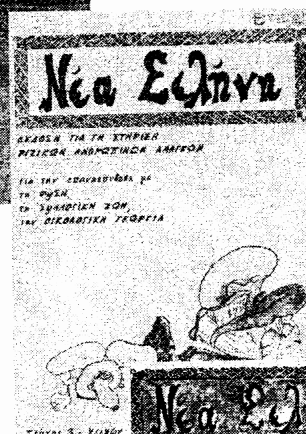
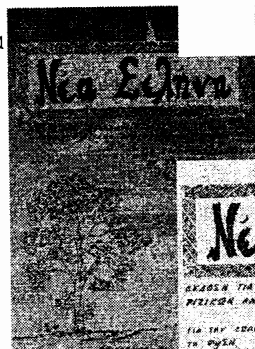
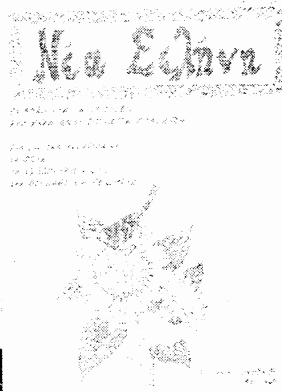
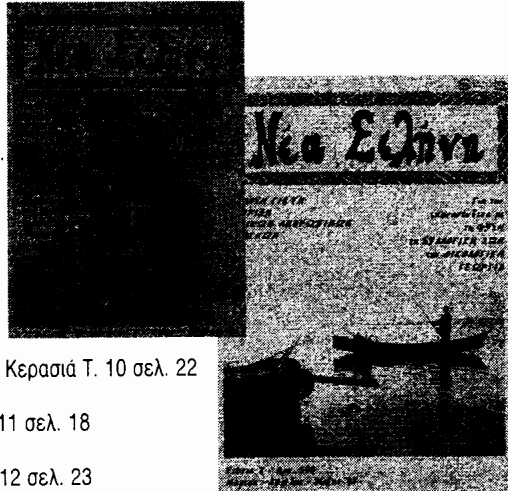
- Παιδί και τηλεόραση Τ.5 σελ.8
- Ενα Κυριακάτικο πρωινό Τ.6 σελ.7
- Σχολικός κήπος Τ.6 σελ.23
- Παιδί και παιχνίδια Τ.7 σελ.24
- Η Ελλάδα, οι Έλληνες και η ζωή ποδήλατο Τ.8 σελ.20
- Η τροφή από μια άλλη προσέγγιση... την ψυχολογική Τ.8 σελ.24
- Η δημόσια γη στο σφυρί Τ.10 σελ.15
- Ποιος θα τους σταματήσει; Τ.11 σελ.24
- Προβλήματα επικοινωνίας Τ.11 σελ.31
- Ελεύθερο Σχολείο Τ.11 σελ.34
- Ο απολογισμός ενός Συνεδρίου Τ.12 σελ.3
- Παγκοσμιοποιημένη τρέλλα Τ.12 σελ.13
- Ενα μικρό εξαιρετικά εντυπωσιακό και περίεργο επεισόδιο στη φύση Τ.12 σελ.17

### Βιοκαλλιεργητές

- Κώστας Αλαφοστέργιος Τ.7 σελ.12
- Θανάσης Γεωργούλης Τ.8 σελ.10
- Σοφοκλής Βασιλάκης

### Και... - Απόψεις

- Μικρές ιστορίες
- Δράση περιβαλλοντικών οργανώσεων
- Περιβαλλοντικά προβλήματα
- Permaculture Α' Τ.9 σελ.24
- Permaculture Β' Τ.10 σελ.32





# ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Επιμέλεια Γ. Γερόπουλος

Η χρήση όπλων εξαντλημένου ουρανίου και ο ιονισμός της ατμόσφαιρας στα πλαίσια του ηλεκτρονικού πολέμου, είναι δύο μορφές σύγχρονου πολέμου που εκθέτουν στον κίνδυνο ακτινοβολιών τόσο τους μαχόμενους όσο και τους αμάχους. Η υιοθέτηση αυτών των δύο μορφών συγκαλυμμένου πυρηνικού πολέμου στο Κόσσοβο προσθέτει μια νέα διάσταση στο έγκλημα του NATO στην περιοχή των Βαλκανίων. Εκείνοι που χρησιμοποιούν τέτοια όπλα μαζικής καταστροφής απειλούν να φέρουν τον πυρηνικό όλεθρο σε αυτούς που υποτίθεται ότι προστατεύουν.

Στο σημερινό πεδίο μάχης εφαρμόζεται μια νέα μορφή ηλεκτρονικού πολέμου που είναι ο ιονισμός της ατμόσφαιρας (έστω σε "πειραματικό" στάδιο). Το αμερικανικό Πεντάγωνο εδώ και δεκαετίες τρέχει το πρόγραμμα HAARP (High Frequency Active Auroral Research Program). Η ιονόσφαιρα είναι τα ανώτερα φορτισμένα στρώματα της γήινης ατμόσφαιρας (60-900 χιλιόμετρα ύψος). Με την εμπλοκή της τεχνολογίας Τέσλα, βομβαρδίζεται η ιονόσφαιρα προς τα κάτω με ισχυρές εστιασμένες ηλεκτρομαγνητικές δέσμες. Οι ακτινοβολίες αυτές διαπερνούν την ατμόσφαιρα και τον γήινο φλοιό εισβάλλοντας παντού. Η επίσημη θέση είναι ότι στόχοι του προγράμματος είναι "η εκμετάλλευση της ιονόσφαιρας για αμυντικούς σκοπούς", η βελτίωση των επικοινωνιών, η διάλυση των επικοινωνιών σε μεγάλη περιοχή χωρίς οι φίλιες στρατιωτικές επικοινωνίες να επηρεάζονται, ο έλεγχος του καιρού, τεχνικές εξουδετέρωσης προσωπικού σε τακτικές επιχειρήσεις, έλεγχος πληθυσμών, η λεπτομερέστατη ακτινογράφιση περιοχών της γήινης επιφάνειας και η απόσπαση πληροφοριών

για άψυχα και έμψυχα κ.λ.π.

Η πραγματικότητα δεν είναι γνωστή, επειδή αυτά καλύπτονται από το πέπλο του στρατιωτικού απορρήτου. Μερικοί επιστήμονες επισημαίνουν ότι αυτοί οι χειρισμοί επεμβαίνουν καίρια στο ενεργειακό σφαιρικό ηλεκτρικό σύστημα του πλανήτη και απειλούν να το βραχυκυκλώσουν. Κρούουν κώδωνα κινδύνου για κατακλυσμικές συνέπειες από τη διενέργεια τέτοιων ισχυρότατων επεμβάσεων στη φυσική ασπίδα της Γαίας που είναι η ιονόσφαιρα. Αυτή είναι ένα πολύπλοκο και ανεξερεύνητο ακόμα σύστημα, εξαιρετικά ευαίσθητο σε καταλυτικές και απρόβλεπτες αντιδράσεις. "Ενα έντομο προσγειώνεται στον ιστό και η αράχνη από τους κραδασμούς το αντιλαμβάνεται. Με το HAARP ένα χέρι σκαλίζει τον ιστό και σκίζει τμήματά του". Έχει λεχθεί ότι οι στρατιωτικοί δίνουν μια γερή κλοτσιά στον πλανήτη για να δουν τι θα συμβεί. Η ιονισμένη ατμόσφαιρα μπορεί να επηρεάσει όσους την αναπνέουν ή έρχονται σε επαφή με αυτή, επηρεάζει την περιοχή και μπορεί να μεταφέρεται με τον άνεμο σε μεγάλες αποστάσεις. Αναφέρονται πιθανές ισχυρές βιολογικές και ψυχολογικές επιδράσεις όπως διανοητική διατάραξη, αποπροσανατολισμός κ.λ.π. Πολλοί επισημαίνουν ότι ο ιονισμός της ατμόσφαιρας εκθέτει μαχόμενους και αμάχους σε επίπεδα έκθεσης σε ακτινοβολίες μεγαλύτερα ακόμα και από τη χρήση όπλων εξαντλημένου ουρανίου.

Το "εξαντλημένο ουράνιο" (depleted uranium, DU) απομένει από τη διαδικασία εκείνη που κάνει το ουράνιο κατάλληλο ως καύσιμο σε πυρηνικούς αντιδραστήρες και στρατιωτικές εφαρμογές. Η χρήση του ουρανίου απαιτεί αύξηση της αναλο-

γίας του ισότοπου - 235 του ουρανίου (το ισότοπο U-238 απαντάται στο φυσικό ουράνιο σε αναλογία περίπου 0,7%) με μια διαδικασία διαχωρισμού ισωτόπων που λέγεται "εμπλουτισμός ουρανίου". Οι αμερικανοί χρησιμοποιούν τη μέθοδο διαχωρισμού με αέρια διάχυση, που απαιτεί ουράνιο στη μορφή UF6. Αυτό ως χημική ουσία αποτελείται από ένα άτομο ουρανίου με έξη άτομα φθορίου. Είναι στερεό, υγρό ή αέριο, ανάλογα με τη θερμοκρασία και την πίεση, αέριο πάνω από τους 570C, μορφή που παίρνει με τη διασπορά του στην ατμόσφαιρα μετά από μια έκρηξη. Ως στερεό είναι μια λευκή πυκνή κρυσταλλική ουσία σαν το ορυκτό αλάτι. Το αμερικανικό Department of Energy Report (USDE) παραδέχεται: "οι ιδιότητες του UF6 θέτουν δυναμικούς κινδύνους για την υγεία και ανάλογα χειρίζεται το υλικό. Το ουράνιο είναι ραδιενεργό και το UF6 σε αποθήκευση εκπέμπει χαμηλά επίπεδα ακτινοβολίας γ και νετρονίων". Η ακτινοβολία που μετρήθηκε στην εξωτερική επιφάνεια αποθηκευμένων κυλίνδρων UF6 είναι κανονικά γύρω στα 2-3 mrem/h, με πτώση στο 1 mrem/h σε μια απόσταση 30 εκ. Το ουράνιο είναι πολύ ασταθές μέταλλο και οξειδώνεται σε U-308 και οξείδιο του ουρανίου. Όταν το UF6 ελευθερωθεί στην ατμόσφαιρα, αντιδρά με την ατμοσφαιρική υγρασία και σχηματίζεται υδροφθόριο και ένα άλλο σύνθετο, το UO2F2. Παρά τις προσπάθειες να υποβαθμιστεί η επικινδυνότητα αυτού του υλικού σε σχέση με το καθαρό ουράνιο, η USDE αναφέρει: "αυτά τα προϊόντα είναι τοξικά χημικά. Το ουράνιο ως βαρύ μέταλλο εκτός από ραδιενεργό είναι και από χημικής πλευράς τοξικό (κυρίως στα νεφρά) αν εισέλθει στο



ρεύμα του αίματος ή τη λέμφο με την πέψη ή την αναπνοή. Το υδροφθόριο είναι ένα εξαιρετικά διαβρωτικό αέριο που βλάπτει τους πνεύμονες και προκαλεί θάνατο αν γίνει εισπνοή σε αρκετές συγκεντρώσεις". Η εισπνοή ήταν ο σημαντικότερος τρόπος τοξίνωσης στον πόλεμο του Κόλπου Αμερικανών και Ιρακινών.

Από την American Society for Metals 1989 αναφέρονται οι εξής βιομηχανικές χρήσεις του εξασθενημένου ουρανίου: "υπάρχουν τρεις βασικές μη-πυρηνικές χρήσεις του εξαντλημένου ουρανίου. Προστασία από ακτινοβολίες (σημ. από ισχυρές), ως αντίβαρο σε αεροσκάφη, ελικόπτερα και βλήματα και στα διατρητικά στρατιωτικά βλήματα". Και συνεχίζει στις ειδικές εφαρμογές: "τα αντίβαρα χρησιμοποιούνται σε συσκευές αεροδυναμικού ελέγχου σε αεροπλάνα, βλήματα και ελικόπτερα για τη διατήρηση του κέντρου βάρους τμημάτων που κινούνται. Συχνά έχουν περίπλοκο σχήμα, ώστε να προσαρμόζονται στην καμπυλότητα της επιφάνειας ελέγχου. Η μεγάλη πυκνότητά είναι κρίσιμη για τη διατήρηση του μικρού μεγέθους του αντίβαρου σε σχέση με την επιφάνεια ελέγχου. Το εξασθενημένο ουράνιο βολεύει γι' αυτή την εφαρμογή και αντίβαρο ουρανίου χρησιμοποιούνται σε πολλά πολιτικά και στρατιωτικά αεροσκάφη. Π.Χ. 1.500 κιλά αντίβαρων ουρανίου υπάρχουν σε κάθε Μπόινγκ 747".

Η χρήση του εξαντλημένου ουρανίου στα βλήματα βασίζεται σε κάποιες ιδιότητες. Το ουράνιο (με ατομική μάζα 238) είναι πολύ βαρύ και έτσι δίνει μεγαλύτερη κινητική ενέργεια για τη διάτρηση της θωράκισης ενός άρματος μάχης ή κτιρίων από μπετόν (είναι 2,5 φορές βαρύτερο από το ατσάλι και 1,7 φορές από τον μόλυβδο). Μπορεί να διαπεράσει ένα θώρακα, ένα άρμα μάχης ή ότι άλλο. Αφού περάσει το αντικείμενο εκρήγνυται σε φλόγα, Εκρήγνυται σε μικρότατα κομμάτια που δεν μπορούν να αφαιρεθούν από το ανθρώ-

πινο σώμα. Είναι τέλος σχετικά φτηνό υλικό, γιατί είναι απόβλητο των πυρηνικών προγραμμάτων για κατασκευή ατομικής βόμβας και πυρηνικών καυσίμων.

Παράγεται σε μεγάλες ποσότητες από αμερικανούς και βρετανούς. Ενσωματώνουν έναν μακρύ λεπτό κύλινδρο ("σφαίρα ουρανίου") σε ένα πλαστικό περίβλημα και η μικρή αιχμή του βλήματος δίνει τη μέγιστη διατρητικότητα. Χρησιμοποιείται κυρίως στα αντιαρματικά βλήματα (για μέταλλο) και τα βλήματα Tomahawk Cruise (για μπετόν). Κάθε αντιαρματικό βλήμα του αεροσκάφους A-10 Thunderbolt περιέχει περίπου 275 γραμ. (10,1 Bq). Κάθε βλήμα 120 χιλ. ενός άρματος Abrams περιέχει 3 κιλά U-238 (111μBq).

Τα ελικόπτερα Apache έχουν επίσης



DU οπλισμό. Οι Βρετανοί το έχουν διαθέσιμο και στα βλήματα του πυροβόλου 30 χιλ. του αεροσκάφους Harrier.

Με την έκρηξη του βλήματος ουρανίου, σχηματίζονται σωματίδια οξειδίου του ουρανίου μεγέθους 0,5-5 μικρά. Αυτά μπορούν να μεταφερθούν με τον άνεμο μερικές εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά ή προσκολλημένα ηλεκτροστατικά στην ατμόσφαιρα. Η ημιπερίοδος ζωής του ουρανίου είναι τουλάχιστον 1.000.000.000 έτη, δηλαδή δεν διασπάται. Ένα "ενεργό σωματίδιο (hotparticle) αυτού του ουρανίου των βλημάτων μέσα στον πνεύμονα ισοδυναμεί με μια ακτινογραφία θώρακος κάθε ώρα της ζωής. Δεν μπορεί να απομακρυνθεί από εκεί, ο μολυσμένος πνεύμονας λοιπόν ακτινοβολεί το θύμα μέχρι θανάτου. Με τη

χρήση του U-238 στα βλήματα, τόσο οι μαχητές εδάφους όσο και οι στόχοι είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα υποφέρουν από μακροπρόθεσμες συνέπειες από ακτινοβολία και πρόωρο θάνατο.

Τα όπλα εξαντλημένου ουρανίου χρησιμοποιήθηκαν εκτεταμένα για πρώτη φορά στον Πόλεμο του Κόλπου. Το αεροσκάφος A-10 ήταν το επιλεγμένο συμμαχικό αντιαρματικό όπλο το 1991 στον Πόλεμο του Κόλπου. Φέρει ένα πυροβόλο 30χιλ που μπορεί να ρίχνει 4.000 βλήματα το λεπτό. Εκτιμάται μια ποσότητα διασκορπισμένου ουρανίου στον Κόλπο γύρω στους 350 τόνους, αλλά αν συμπεριλάβουμε τα βλήματα Cruise

και τα ελικόπτερα, ο αριθμός φτάνει γύρω στους 750 τόνους. Αυτό σημαίνει 27 Terabequerels ραδιενέργειας, δηλαδή το 1/50 της συνολικής εκπομπής ακτινοβολίας α του βρετανικού πυρηνικού σταθμού Sellafield σε όλη την ιστορία. 1 εκατομ. βλήματα ακόμα κείνται στις ερήμους, κυρίως στη νότια περιοχή του Barsa όπου στον πληθυσμό του Ιράκ η συχνότητα λευχαιμιών, καρκίνων, αποβολών και συγγενών ανωμαλιών στη γέννηση αυξήθηκε κατακόρυφα λόγω της ακτινοβολίας. Περίπου 90.000 αμερικανοί

βετεράνοι του Πολέμου του Κόλπου υποφέρουν σήμερα από το "σύνδρομο του Κόλπου", το ίδιο σύμπλοκο συμπτωμάτων - πτώση μαλλιών, εξασθένηση ανοσοποιητικού, γενετικές ανωμαλίες στους απογόνους, απώλειες μνήμης, ψυχολογικές διαταραχές κ., λ.π. Δεν έχουν πείσει προσπάθειες να αποδώσουν αυτά σε διάφορους παράγοντες, από τις παρενέργειες των εμβολίων μέχρι την επίδραση των χημικών. Από την αρχή όμως φάνηκε ότι πρόκειται για το γνωστό φάσμα συμπτωμάτων από έκθεση σε ακτινοβολίες. Ο αμερικανικός στρατός τα ξέρει καλά αυτά και αναφέρουν 2,5mGy/hr στην επιφάνεια μιας σφαίρας ουρανίου, δόση ισοδύναμη με 2 ακτινογραφίες θώρακος κάθε μια ώρα.

Ο Henk van der Keur, μοριακός



βιολόγος του κέντρου έρευνας πυρηνικής ενέργειας του Αμστερνταμ, δήλωσε στη βρετανική Guardian (13-4-99): "γίνεται φανερό από ανεξάρτητες μελέτες ότι το DU είναι βασικός ύποπτος για το γνωστό σύνδρομο του Κόλπου. Αρχικά κανένας δεν πήρε το πράγμα στα σοβαρά γιατί δεν έχει υψηλή ραδιενέργεια, αλλά με την έκρηξη το ουράνιο γίνεται σκόνη και μπορείς να το εισπνεύσεις. Το θεωρούμε σοβαρό κίνδυνο μακροπρόθεσμα στους μαχητές που γυρίζουν από τη μάχη και στους πολίτες που μένουν πίσω από τη ζώνη πολέμου όταν έρθει τελικά η ειρήνη. Αυτά τα όπλα νομίζουμε ότι πρέπει να καταργηθούν".

Επίσης στους βομβαρδισμούς των Σερβικών περιοχών της Βοσνίας το 1995 έγινε χρήση όπλων DU από τις δυνάμεις του NATO. Στα αποτελέσματα γιουγκοσλαβικού συνεδρίου αναφέρεται ότι οι κεφαλές ουρανίου που έριξαν στη Βοσνία οι "σύμμαχοι" έδωσαν 1,2 α και 35,9 β σωματίδια το δευτερόλεπτο με πρώτο αποτέλεσμα δερματικές ασθένειες και νεκρώσεις μέσα σε 80 ώρες.

Η άποψη του αμερικανικού Πενταγώνου είναι ότι "η βραχυπρόθε-

ση αποτελεσματικότητα επικαλύπτει τις μακροπρόθεσμες συνέπειες" και "όλα τα όπλα υπάρχουν στο πεδίο της μάχης και επιλέγεται το καταλληλότερο όπλο κάθε φορά ανάλογα με το διαθέσιμο στόχο". Σύμφωνα με μια βαλλιστική έρευνα του αμερικανικού στρατού, η χρήση του ουρανίου είναι προτιμότερη από του tungsten (άλλο βαρύ μέταλλο) και συνιστούν τη χρήση του ουρανίου αφού "η έκθεση στην ακτινοβολία του ουρανίου έχει μικρότερες συνέπειες σε σύγκριση με άλλους κινδύνους στη μάχη" και δέχεται ότι "τα επίπεδα έκθεσης δεν θα γίνονται αποδεκτά σε περίοδο ειρήνης". Το βρετανικό Υπουργείο Αμυνας δήλωσε εξ αρχής ότι θα χρησιμοποιηθούν αυτά τα όπλα για αντιαρματικό πόλεμο.

Το πλατύ κοινό αγνοεί ότι αυτά τα όπλα είναι όπλα μαζικής καταστροφής και υπάρχει αίτημα να συμπεριληφθούν στη μαύρη λίστα της Συνθήκης της Γενεύης. Υποστηρίζεται ότι η ανεξέλεγκτη χρήση των βλημάτων Cruise με ουράνιο στη Γιουγκοσλαβία μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την καταστροφή του Τσερνόμπιλ.

Αυτές οι εκτιμήσεις από σημαντικούς επιστήμονες δεν μεταδίδονται από τα μαζικά μέσα. Οι ενέργειες του NATO, όχι μόνο από αυτή την άποψη αλλά και από το ότι δεν έχουν την έγκριση του ΟΗΕ, είναι κατάφωρα παράνομες και επιφυλάσσουν ένα κακό μέλλον όχι μόνο σε αυτή την περιοχή της Ευρώπης αλλά και στα συμμαχικά τους στρατεύματα, όπως βέβαια και στους πρόσφυγες στο Κόσοβο. Ίσως γι' αυτό και το NATO να διστάζει να ξεκινήσει τις χερσαίες επιχειρήσεις. Στο αμερικανικό CNN και τις εικόνες άλλων καναλιών, φαίνεται ότι το προσωπικό άρχισε ήδη να φορά μάσκες αερίων. Αντίθετα, οι πληθυσμοί της περιοχής, όπως και όλοι όσοι εργάζονται για τη διεθνή βοήθεια κ.λ.π. είναι απροστάτευτοι.

Ο ιονισμός της ατμόσφαιρας θεωρείται ότι έχει ισχυρές αλλά στιγμιαίες μάλλον συνέπειες στα έμψυχα (τον άνθρωπο και τις άλλες μορφές ζωής), χωρίς να είναι γνωστές οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις στο συνολικό οικοσύστημα. Η ραδιενέργεια από τα όπλα ουρανίου έχει μόνιμες συνέπειες στον άνθρωπο και τα οικοσυστήματα.

## “Πελίτι, Κέντρο Προστασίας, Αναπαραγωγής και Ανταλλαγής Ντόπιων Σπόρων”

**Καλοκαιρινή συνάντηση για το θερισμό και τον αλωνισμό του σταριού από 16-18 Ιουλίου 1999 στην Κάρπη**

Η προετοιμασία της συνάντησης θα ξεκινήσει από τις 12 Ιουλίου, όποιος έχει το χρόνο είναι ευπρόσδεκτος για το στήσιμο της κατασκήνωσης και επίσης θα χρειαστούν εθελοντές στις 19 και 20 Ιουλίου για το ξεστήσιμο της κατασκήνωσης.

Η κατασκήνωση θα γίνει δίπλα στο ποτάμι στο χωράφι του Παναγιώτη.

Χρειάζεται να έχετε μαζί σας: αντίσκηνο, υπνόσακο, φακό, ζεστά ρούχα, πιάτο, κουτάλι, μαχαίρι, ποτήρι, πηρούνι, καλή διάθεση, μουσικά όργανα και φαγητό για το κοινό τραπέζι.

Το θέμα της συνάντησης είναι ο θερισμός και ο αλωνισμός των παραδοσιακών ποικιλιών σιτηρών που καλλιεργούνται αυτή τη στιγμή γι' αυτό φέρτε μαζί σας και δρεπάνια.

Η Κάρπη ανήκει στο Δήμο Γουμένισσας και απέχει 6 χιλ. από το Δήμο. Στο χωριό ρωτώντας θα φτάσετε στο ποτάμι.

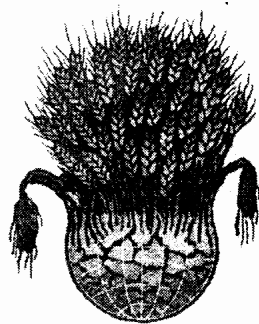
Για περισσότερες πληροφορίες γράψτε προς:

Παναγιώτη Σαϊνατούδη

Κάρπη

61300 Γουμένισσα

**Υ.Σ.: Μην αφήσετε μηνύματα σε κανένα τηλέφωνο δεν θα μπορέσω να σας απαντήσω.**



# ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΗΚΩΣΑΝ ΠΑΝΟ ΣΕ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ

Την Πέμπτη 22/4, Ημέρα της Γης, ακτιβιστές του Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων κατέλαβαν αεροπλάνο της Ολυμπιακής και ύψωσαν πανό με το σύνθημα: ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΟ ΑΙΜΑ-ΟΛΟΙ ΣΑΣ, ΔΙΚΤΥΟ. Η ενέργεια αυτή του Δικτύου ήταν σχεδιασμένη από καιρό αλλά έπρεπε να βρεθεί η κατάλληλη ευκαιρία για να πραγματοποιηθεί.

Η ευκαιρία δόθηκε με την επιστροφή της Επταμελούς Γραμματείας του Δικτύου από τις Βρυξέλλες, όπου είχε μεταβεί μετά από πρόσκληση του Ευρωβουλευτή του ΣΥΝ Μιχ. Παπαγιαννάκη για επαφές με παράγοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την υποστήριξη δέκα περίπου ατόμων, που συνταξίδευαν στο αεροπλάνο (Γιάννης - Μακρικόμη, Λιανά - Χανιά, Αγής - Καλαμάτα, Σοφία - Λάρισα, Δημητρία - Αθήνα κ.α.) δύο ακτιβιστές του Δικτύου, ο Νίκος Ασλάνογλου από τη Βέροια και ο Κώστας Βολιώτης από το Βόλο ανέβηκαν σε λιγότερο από 15'' στην οροφή του αεροπλάνου της Ολυμπιακής που επέστρεφε από Βρυξέλλες, χωρίς να προλάβει να αντιδράσει κανείς, και ύψωσαν το πανό που ήταν περισσότερο από 26 μέτρα. Δυστυχώς ο πολύ δυνατός αέρας γρήγορα δημιούργησε προβλήματα στο πανό και στην ασφάλεια



των ακτιβιστών. ΜΜΕ κάλυψαν το γεγονός. Οι δύο ακτιβιστές του Δικτύου έμειναν περίπου 45' στην οροφή του αεροπλάνου. Στη διάρκεια της παραμονής τους περιέβρεξαν με κέτσαπ το πανό και το αεροπλάνο σε μια συμβολική κίνηση που σήμαινε το αίμα αθών που χύνεται στη Γιουγκοσλαβία.

Όπως είναι φυσικό, υπήρξε μεγάλη κινητοποίηση των δυνάμεων ασφαλείας του αεροδρομίου. Όταν τελείωσε η ενέργεια του Δικτύου οι δύο ακτιβιστές τέθηκαν στη διάθεση των αρχών, που πρέπει να σημειωθεί ότι επέδειξαν άψογη συμπεριφορά και ψυχραιμία και οδηγήθηκαν στο τμήμα ασφαλείας του αεροδρομίου. Τελικά με παρέμβαση και του Ευρωβουλευτή του Συνασπισμού κ. Μιχ. Παπαγιαννάκη που ταξίδευε με το ίδιο αεροπλάνο, και αφού κρατήθηκαν τα στοιχεία των δύο ακτιβιστών,

αφέθηκαν ελεύθεροι. Σε Δελτίο τύπου που εξέδωσε το Δίκτυο με αφορμή την Ημέρα της Γης και την ενέργεια στο αεροπλάνο της Ολυμπιακής, γίνεται αναφορά στα παγκόσμια προβλήματα περιβάλλοντος, στις οικολογικές επιπτώσεις του πολέμου στη Νέα Γιουγκοσλαβία και εκφράζεται η αγανάκτηση,

προς όλες τις πλευρές, για το αίμα αθών που χύνεται.

Με την ενέργειά του αυτή, το Πανελλήνιο Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων θέλησε να δηλώσει ότι δεν είναι γενική η αδράνεια του οικολογικού χώρου για ότι γίνεται στη Νέα Γιουγκοσλαβία και ότι υπάρχουν φωνές και δράσεις που δείχνουν ότι οι πολίτες και όσες οργανώσεις δραστηριοποιούνται μέσα από το Δίκτυο λένε όχι σε ένα πόλεμο που και ανόητος και καταστροφικός είναι.

## Η ΕΠΤΑΜΕΛΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Νίκος Ασλάνογλου (094) 287837, Κώστας Βολιώτης (097) 686838, Κυριάκος Δοματζόγλου (0521) 31160, Στέφανος Κουνιάδος (0721) 85367, Ξενοφών Παπαρροδόπουλος, (061) 334728, Γιάννης Παρασκευουλάκος 0236-22914, Ανέστης Στρατιάδης (0351) 32061.





# Ο πόλεμος των διοξινών

**Αξιολόγηση από την Greenpeace των μετρήσεων των τοξικών ουσιών**

**Αθήνα 19-5-99**

Διοξίνες και καρκινογόνοι αρωματικοί υδρογονάνθρακες από τις πολεμικές επιχειρήσεις στο Κόσσοβο και τη Σερβία φαίνεται πως έφτασαν μέχρι την Ελλάδα, σύμφωνα με την αξιολόγηση των μέχρι σήμερα γνωστών στοιχείων, η οποία έγινε από τους εμπειρογνώμονες της Greenpeace. Τα επίπεδα των τοξικών ουσιών δεν ενέχουν κάποιο άμεσο κίνδυνο για τη δημόσια υγεία στον ελληνικό χώρο, απαιτείται όμως συνεχής παρακολούθηση για να διαπιστωθεί αν υπήρξαν υψηλές τιμές τοξικών ρύπων και σε άλλες ημερομηνίες πλην αυτών που καλύπτουν οι μέχρι τώρα μετρήσεις και αφορούν την περίοδο από τις αρχές των βομβαρδισμών μέχρι τα μέσα Απριλίου.

Αυτές τις επισημάνσεις έκανε ο **Στέλιος Ψωμάς**, διευθυντής του ελληνικού γραφείου της Greenpeace, σε συνέντευξη τύπου που παραχώρησε σήμερα η οργάνωση. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων έγινε από εμπειρογνώμονες της Greenpeace στις Η.Π.Α και το πανεπιστήμιο του Exeter στη Βρετανία και **συνηγορεί υπέρ των απόψεων των καθηγητών κ.Ζερεφού και κ.Ραψομανίκη**, ότι δηλαδή υπήρξε ένα επεισόδιο ρύπανσης στις 7-8 Απριλίου **σχετιζόμενο με πολλές εστίες καύσης στο Κόσσοβο λόγω των πολεμικών επιχειρήσεων**. Παράλληλα, η Greenpeace θεωρεί **απαράδεκτο να βάλλονται οι εν λόγω καθηγητές, επειδή απλά εξέφρασαν την ανησυχία τους για ενδεχόμενες επιπτώσεις από τον πόλεμο και επειδή προχώρησαν, με δική τους μάλιστα πρωτοβουλία, σε μετρήσεις τοξικών ρύπων**.

Θα πρέπει να τονιστεί πως **τα αποτελέσματα των μετρήσεων και των δύο επιστημονικών ομάδων (του καθηγητή κ.Ραψομανίκη από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και του κ.Κουιμτζή από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) είναι απολύτως συμβατά μεταξύ τους**. Συγκεκριμένα τα μέχρι στιγμής στοιχεία και από τις δύο επιστημονικές ομάδες, δείχνουν παραπλήσιες τιμές υποβάθρου για δεκαεπτά συνολικά διοξίνες και φουράνια σε Θεσσαλονίκη και Ξάνθη, της τάξης των 1-2pg/m3 (πικογραμμαρίων ανά κυβικό μέτρο), ενώ ειδικά **για την περίοδο 7-8 Απριλίου 1999, τα στοιχεία συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι οι μετεωρολογικές συνθήκες ευνόησαν τη μεταφορά τοξικών ρύπων από το Κόσσοβο προς την Ελλάδα, με αποτέλεσμα τον δεκαπενταπλασιασμό των διοξινών και την αύξηση των επιπέδων κλοφέν (PCBs) και των πολυκυκλικών αρωματικών υδρογονανθράκων, ορισμένοι από τους οποίους είναι καρκινογόνοι**. Τα στοιχεία για τις διοξίνες, όπως αυτά αναλύθηκαν από εξειδικευμένα και αξιόπιστα εργαστήρια στη Βρετανία και τη Γερμανία, δεν επιτρέπουν την ταυτοποίηση των πηγών, αντίθετα δείχνουν να είναι συμβατά με το γεγονός ότι στις εμπόλεμες περιοχές υπάρχουν πολλές ανεξέλεγκτες εστίες καύσης, πηγές δηλαδή έκλυσης διοξινών και άλλων τοξικών ρύπων. Σημειώνουμε ότι το καταγραφέν επεισόδιο αφορά στις 7-8 Απριλίου, πριν δηλαδή τον βομβαρδισμό μεγάλων πετροχημικών εγκαταστάσεων στη Γιουγκοσλαβία. Για την περίοδο αυτή (μετά δηλαδή τα μέσα Απριλίου), αν και έχουν γίνει δειγματοληψίες, δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμη τα επίπεδα των τοξικών ουσιών. Τον τελευταίο καιρό υπήρξε μεταξύ διαφόρων επιστημόνων διάσταση απόψεων για το αν οι μετεωρολογικές συνθήκες επέτρεψαν τη μεταφορά ρύπων από τη Γιουγκοσλαβία προς την Ελλάδα. Ενώ είναι αλήθεια πως από την έναρξη του πολέμου ως και τα τέλη του Απριλίου κυριάρχησαν οι νότιοι και δυτικοί άνεμοι, στην κρίσιμη περίοδο 6-8 Απριλίου είχαμε βόρειους, βορειοδυτικούς και δυτικούς ασθενείς ή μέτριους ανέμους. Τα μετεωρολογικά δεδομένα συνεπώς, όπως αυτά διεξοδικά παρουσιάστηκαν από το Εργαστήριο Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, δεν φαίνεται να αποκλείουν τη μεταφορά ρύπων την κρίσιμη περίοδο που εμφανίστηκε το επεισόδιο στην Ξάνθη.

Σε ό,τι αφορά στις **επιπτώσεις στη δημόσια υγεία** από τα επίπεδα διοξινών που μετρήθηκαν, θα πρέπει να τονιστεί ότι είναι δύσκολη έως αδύνατη η αξιολόγηση για τους εξής λόγους:

α) Μετρήθηκαν διοξίνες στον αέρα και τα νερά και όχι σε τρόφιμα, τα οποία αποτελούν την κύρια πηγή εισόδου των διοξινών στον οργανισμό. Οι διοξίνες μεταφέρονται από τον αέρα στο έδαφος και τα φυτά. Δεν προσλαμβάν-

νονται από τα φυτά, αλλά απλώς επικάθονται στην επιφάνεια τους. Έτσι μπορούν να προσληφθούν από ζώα που βόσκουν τα φυτά αυτά και να συσσωρευτούν στους λιπώδεις ιστούς αυτών των ζώων (π.χ λίπος, γάλα). Οι διοξίνες φτάνουν τελικά μέσω της κατανάλωσης ζωικών προϊόντων.

β) Η πρόσληψη διοξινών από τον αέρα είναι σχετικά μικρή. Γι' αυτό άλλωστε και δεν υπάρχει και κάποιο σχετικό όριο για τις επιτρεπτές συγκεντρώσεις διοξινών στον αέρα. Ακόμη και αν όλες οι διοξίνες στην ατμόσφαιρα περνούσαν τελικά στον άνθρωπο, η δόση στην οποία εκτέθηκε ένας κάτοικος της Ξάνθης την ημέρα του επεισοδίου είναι περίπου το 1/10 της επιτρεπτής ημερήσιας δόσης που είχε θεσπίσει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ). Θα πρέπει να τονιστεί όμως ότι η σύγκριση αυτή γίνεται με κάποια αυθαιρεσία, αφού ο μηχανισμός πρόσληψης διοξινών από τον αέρα είναι διαφορετικός απ' αυτόν που αφορά τις τροφές και επιπλέον, η προτεινόμενη από την Π.Ο.Υ επιτρεπτή δόση δεν αποτελεί ασφαλές όριο αλλά μία συμβατική κατευθυντήρια οδηγία που περιορίζει απλώς το ρίσκο. Για να γίνει κατανοητή αυτή η τελευταία παρατήρηση, αξίζει να αναφέρουμε τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αμερικανικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος (EPA). Αν θεωρηθεί ως "κοινωνικά αποδεκτή" η εμφάνιση ενός επιπλέον καρκίνου σε πληθυσμό ενός εκατομμυρίου ανθρώπων λόγω έκθεσης σε διοξίνες, τότε η κατευθυντήρια οδηγία της EPA είναι 100 φορές μικρότερη αυτής της ΠΟΥ. Είναι με άλλα λόγια θέμα ορισμού και όχι αντικειμενικής επιστημονικής εκτίμησης.

Βιοχημικές έρευνες έχουν δείξει πως οι διοξίνες δρουν ως ισχυρές "περιβαλλοντικές ορμόνες". Όπως και οι φυσικές ορμόνες, οι διοξίνες μπορούν να διαπεράσουν τη μεμβράνη των κυττάρων και να αλλάξουν τη δράση των γονιδίων που ρυθμίζουν τη διαδικασία της ανάπτυξης. Ακόμη και απειροελάχιστες συγκεντρώσεις διοξινών μπορούν να επηρεάσουν το ανοσοποιητικό και νευρικό σύστημα των οργανισμών. Σε πειραματόζωα, η έκθεση σε διοξίνες έχει προκαλέσει ένα ευρύ φάσμα τοξικολογικών επιπτώσεων. Μερικές από αυτές εμφανίστηκαν σε εξαιρετικά μικρές δόσεις διοξινών, της τάξης των λίγων τρισεκατομμυριοστών του γραμμαρίου. Στις επιπτώσεις αυτές συγκαταλέγονται η ενδομητρίωση και η ενίσχυση θηλυκών χαρακτηριστικών σε αρσενικά πειραματόζωα. Κάποιες διοξίνες μπορούν ακόμη να προκαλέσουν καρκίνο, όπως καταδεικνύεται από πολλές πρόσφατες μελέτες.

Να σημειώσουμε επίσης ότι ένας από τους λόγους της σύγχυσης ήταν ο λόγος παρουσίασης των αποτελεσμάτων και η σύγκρισή τους με τα επίπεδα διοξινών σε άλλες χώρες. Για λόγους συμβατικότητας των στοιχείων, συνήθως οι συγκεντρώσεις διοξινών και φουρανίων μετατρέπονται σε ισοδύναμες συγκεντρώσεις (I-TEQ) της πιο τοξικής διοξίνης (της TCDD, της λεγόμενης και "διοξίνης του Σεβέζο"). Με βάση αυτή τη μετατροπή, **τα ισοδύναμα επίπεδα διοξίνης στην Ξάνθη κυμάνθηκαν από 0,025 έως 0,375 O-TEQ pg/m3**. Η συγκέντρωση στις 7-8 Απριλίου είναι υψηλή και αντιστοιχεί στις τιμές που συνήθως ανιχνεύει κανείς σε περιοχές με έντονη βιομηχανική δραστηριότητα. Η διεθνής βιβλιογραφία δίνει τα εξής ενδεικτικά επίπεδα:

- Ακατοίκητες περιοχές: **0,01 I-TEQ pg/m3**
- Αγροτικές περιοχές: **0.02-0,5 I-TEQ pg/m3**
- Αστικές βιομηχανικές περιοχές: **0,1-0,4 I-TEQ pg/m3**

Ενδεικτικά, δίνουμε τα επίπεδα σε διάφορες πόλεις όπου έχουν γίνει συστηματικές μετρήσεις: Μιλάνο 0,22 I-TEQ pg/m3 (μέση ετήσια τιμή) και 0,481 I-TEQ pg/m3 (μέση τιμή χειμώνα), Αμβούργο 0,082 - 0,145 I-TEQ pg/m3.

Να επισημάνουμε επίσης πως οι δειγματοληψίες που έγιναν σε Θεσσαλονίκη και Ξάνθη, δεν μπορούν να δώσουν μια ακριβή εικόνα της κατάστασης σε άλλες περιοχές και είναι σαφές πως **απαιτείται ένα εκτενές δίκτυο μετρήσεων για να έχουμε από δω και πέρα μια καλύτερη εικόνα για τα επίπεδα διοξινών στην Ελλάδα. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει συνεπώς να φροντίσουν άμεσα γι' αυτό.**

Συμπερασματικά λοιπόν μπορούμε να πούμε, πως τα διαθέσιμα στοιχεία συνηγορούν υπέρ της άποψης πως κάποιες μέρες, όταν οι μετεωρολογικές συνθήκες ήταν "ευνοϊκές", υπήρξε μεταφορά τοξικών ουσιών από τη Γιουγκοσλαβία προς την Ελλάδα. Σε καμία περίπτωση όμως, το γεγονός αυτό δεν δικαιολογεί τον πανικό, ούτε φυσικά και το απόλυτο εφησυχασμό που κάποιοι θέλησαν να επιβάλουν. Αλλωστε, και σ' αυτήν την περίπτωση, **το μείζον πρόβλημα το έχουν κυρίως οι κάτοικοι των εμπόλεμων περιοχών, ενώ εμείς υφιστάμεθα μικρό μόνο κλάσμα της συνολικής επιβάρυνσης. Να τονίσουμε επίσης πως δεν υπάρχει πρακτικός τρόπος προστασίας από τις διοξίνες στον αέρα. Ο μόνος τρόπος προστασίας είναι να αγωνιάζεστε για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος και όλων μας τελικά με τοξικές ουσίες, σε αντιπολεμική κραυγή.** ■



# ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ

Είναι μάλλον ολοφάνερο ότι ο πόλεμος τον οποίο έχει κηρύξει το πολυεθνικό κεφάλαιο στους υπηκόους του με στόχο την πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική εκμετάλλευσή τους είναι πολύμορφος: Ο άνθρωπος δεν πρέπει να χάνει χρόνο ξοδεύοντας τον σε μη παραγωγικές δραστηριότητες. Οι σύγχρονοι διαχειριστές επαναλαμβάνουν μονότονα: "Πούλα τον χρόνο σου και αγόρασε τα εμπορεύματά μας". "Εστω κι αν δεν τα χρειάζεσαι" "έστω κι αν σ' αρρωσταίνουν", "έστω κι αν - διάολε - δεν τα θες". Αυτοκίνητα, κινητά, παγωτά, τεχνολογία, υπηρεσίες, παιχνίδια τροφές..... όλα, ένας αχταρμάς, μας βομβαρδίζουν (και ενίοτε με πραγματικές βόμβες) προσπαθώντας - επίσημα - να μας κάνουν πιο ευτυχισμένους (με ένα απορρυπαντικό κουζίνας!) πιο πετυχημένους (με ένα ουίσκι!!) και πιο ασφαλείς κοινωνικά (με μια πηγή ακτινοβολίας δίπλα στον εγκέφαλο των παιδιών μας!!!) και - ανεπίσημα - πιο προσηλωμένους στις υποχρεώσεις μας απέναντι στο Μεγάλο Αδερφό (όχι ο Οργουελ δεν έκανε λάθος, βλέπε και το άρθρο "Εναλλακτική Τεχνολογία" Ν.Σ. τ. 2).

**Τα τρόφιμα είναι ένα μέσο πλουτισμού και ελέγχου** που ποτέ δεν ξέφυγε από την προσοχή όσων θεώρησαν ότι ήταν προορισμένοι για ηγεμόνες.

Τον Ιούνιο του 1998 η Monsanto ξόδεψε 1,8 εκατ. δολάρια σε μια διαφημιστική καμπάνια που είχε σαν στόχο να πείσει τον Ευρωπαϊκό καταναλωτή για τα καλά των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Ενα σκέλος της είχε σχεδιαστεί έτσι ώστε να φαίνεται η υποστήριξη αυτής της τεχνολογίας από εξέχοντες Αφρικανούς ακαδημαϊκούς και πολιτικούς, οι οποίοι θα υποστήριζαν τη συμβολή της βιοτεχνολογίας στην αύξηση των τροφίμων και στην προστασία του περιβάλλοντος σε Αφρική, Ασία, Λατινική Αμερική και κ. Ευρώπη κάτω από το σλόγκαν "ας αρχίσει η συγκομιδή" (Dr Donald B. Easum Global Business Access Ltd Μάης 1998). Το σχέδιο όμως δεν πήγε καλά. Στη σύνοδο του F.A.O. για τους γενετικούς πόρους (Ρώμη) δέχτηκε άσχημη κριτική από τον Ευρωπαϊκό τύπο αλλά και άγρια επίθεση από τους εκπροσώπους των Αφρικανικών χωρών: **"Αρνούμεστε σθεναρά να χρησιμοποιηθεί η εικόνα της φτώχειας και της πείνας των χωρών μας από τις γιγαντιαίες πολυεθνικές που στοχεύουν στο να προωθήσουν μια τεχνολογία η οποία δεν είναι ούτε ασφαλής, ούτε φιλική προς το περιβάλλον, ούτε οικονομικά ωφέλιμη για μας (Let Natures harvest Continue" θέση των Αφρικανών εκπροσώπων στο συνέδριο Ιουνίου '98).**

**Επιμέλεια Γ. Παζάρας**

*Η Αμερικανική Υπηρεσία Διαχείρισης Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) έχει έναν κατάλογο τροφίμων τα οποία χαρακτηρίζονται σαν "γενικώς αποδεκτά ως ασφαλή". Όπως όμως φαίνεται (Rachel's Environment and Health Weekly, Environmental Research Foundation, E-mail Erf@rachel.org.) η FDA έχει εκχωρήσει από το 1992 το δικαίωμα των αποφάσεων σε εταιρείες όπως η Monsanto. Έτσι, οι ενδιαφερόμενοι πωλητές αποφασίζουν κατά πόσο η γενετικά τροποποιημένη πραγματεία τους δικαιούται να ενταχθεί σ' αυτή τη λίστα. Η συμμετοχή της FDA στις αποφάσεις παραμένει αλλά είναι εθελοντική. Πάντως ο Phil Angell, διευθυντής δημοσίων σχέσεων (Monsanto) διευκρινίζει τους ρόλους: "Το ενδιαφέρον μας εστιάζεται στο να πουλήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο. Ο έλεγχος ασφαλείας των προϊόντων ανήκει στην FDA". Είναι ξεκάθαρο ότι κανείς δεν θέλει να αγγίζει αυτά τα προϊόντα: (R. Wolfson GENews - Alive Ιαν. 98)*

Από τότε και μπροστά στην αυξανόμενη αντίσταση του κόσμου πολλά έχουν πάει στραβά για τη Monsanto. Τους τελευταίους μήνες έχουν ξεσπάσει αντιδράσεις σε Ευρώπη και Ασία **για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα**. Εχουν αναπτυχθεί στην Ευρώπη και την Ινδική χερσόνησο κάνοντας ακόμα και τους νυσταλέους Αμερικανούς να αναρωτηθούν για το τι στο καλό συμβαίνει.

- Τον Απρίλη (1999) οι 7 μεγαλύτερες αλυσίδες super market σε 6 ευρωπαϊκές χώρες αποδέχτηκαν αίτημα των καταναλωτών για διάθεση στην αγορά "καθαρών" από γενετικές τροποποιήσεις τροφίμων και τώρα προσπαθούν να αναπτύξουν συνεργασίες μακροχρόνιας προοπτικής με παραγωγούς που παράγουν "καθαρό" καλαμπόκι, πατάτες σόγια και σιτάρι.

- Η βουλή της Ινδίας ενέκρινε απαγόρευση των πειραματικών καλλιεργειών γ. τ. φυτών αν και οι ακτιβιστές εξακολουθούν να καίνε χωράφια στα οποία πιστεύουν ότι έχουν διαφύγει γ. τ. φυτά.

- Η τρίτη σε μέγεθος Αμερικανική βιομηχανία επεξεργασίας καλαμποκιού η A.E. Staley στο Decatur Illinois έχει αναγγείλει ότι κατά το 1999 θα αρνηθεί να παραλάβει ποικιλίες γενετικά τροποποιημένου καλαμποκιού το οποίο αρνείται να εισαγάγει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Ευρωπαίοι αποτελούν μεγάλη αγορά για τις αμερικανικές καλλιέργειες και οι βίαιες αντιδράσεις των Ευρω-

παίων κάνουν τους Αμερικανούς αγρότες να το σκεφτούν δύο φορές πριν καλλιεργήσουν γενετικά τροποποιημένους σπόρους.

Από την πλευρά της η Monsanto δέχεται ότι **κανείς δεν γνωρίζει - και δεν μπορεί να γνωρίζει - τι πρόκειται να συμβεί όταν οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί εισαχθούν απευθείας στην τροφική αλυσίδα του ανθρώπου ή απελευθερωθούν στο φυσικό περιβάλλον** όπως συμβαίνει στην περίπτωση των γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών. Ο Γεν. Δ/τής της Monsanto R. Shapiro είπε στις 28 Οκτ. 1998:

"Δεν επιζητούμε την αμφισβήτηση αλλά αναπόφευκτα μας επιβάλλεται Είναι μια άμεση συνέπεια του ρόλου που έχουμε επιλέξει και είναι ένας ρόλος για τις επιπτώσεις του οποίου μπορούμε να κατηγορούμε μόνο τους εαυτούς μας.... καταλαβαίνουμε ότι με κάθε καινούρια και ισχυρή τεχνολογία από την εφαρμογή της οποίας προκύπτουν άγνωστα και σε κάποιο βαθμό ακατάληπτα - από άποψη ευκρίνειας - αποτελέσματα θα υπάρξει απαραίτητα ένας λογικός βαθμός, και ίσως κάτι ακόμα περισσότερο, κοινωνικής αντίρρησης και ενδιαφέροντος" (Monsanto Monitor, Ιαν. '99)

Είναι ολοφάνερο ότι τα ουσιαστικότερα σχέδια της Monsanto εξυφαίνονται στη σκιά. Στα μέσα της δεκαετίας του '80 έπεισε την Αμερικανική κυβέρνηση να συμφωνήσει ότι η γενετική μηχανική δεν θα έπρεπε να υποβληθεί σε νέους ελέγχους και προδιαγραφές, προβάλλοντας τη θεωρία ότι η γενετικά τροποποιημένη πατάτα δεν είναι παρά μια πατάτα.

Η Monsanto ενισχύει γενναιόδωρα τους υποψήφιους για την προεδρία και των δύο κομμάτων αλλά και τα μέλη - κλειδιά του Κογκρέσου που επηρεάζουν συμμετέχουν σε επιτροπές ελέγχου ασφαλείας τροφίμων.

Δεν εκπλήσσει λοιπόν το γεγονός που το Αμερικάνικο Υπουργείο Γεωργίας (USDA) η Υπηρεσία διαχείρισης Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) διακινείται φιλικά στην εφαρμογή αυτής της σφοδρής τεχνολογίας τα αποτελέσματα της οποίας είναι άγνωστα και ακατανόητα. Ο πρόεδρος Κλίντον που κατά την προεκλογική περίοδο έχει ενισχυθεί γεναία από τη Monsanto έχει αναγορεύσει του Shapiro σε "ιδιαίτερα ξεχωριστό εμπορικό εκπρόσωπο της Αμερικής" (Rachel's listproc @ cornell edu).

**Το σημείο - κλειδί της στρατηγικής Monsanto είναι να ανακατεύει γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα με**

**συμβατικά και να τα βγάζει στην αγορά χωρίς σήμανση έτσι ώστε κανείς να μην ξέρει τι τρώει.**

(Το πρώτο φορτίο γενετικά τροποποιημένης σόγιας ανακατεμένης με συμβατική έφθασε στην Ευρώπη το 1996). Μέχρι να συνειδητοποιήσουμε τι τρώμε η εισαγωγή των τροφίμων Φράνκεσταιν θα είναι πλέον τετελεσμένο γεγονός.

Οι Ευρωπαίοι τώρα έχουν ανασκουμπωθεί και παλεύουν να τους χαλάσουν τα σχέδια. Όπως είπε ένας

ομιλητής της αλυσίδας super market Tesco (Βρετανία): "Θα απομακρύνουμε τα γενετικά τροποποιημένα συστατικά των τροφίμων από όπου μπορούμε και θα βάλουμε προειδοποιητική ετικέτα όπου δεν μπορούμε. Εκτιμούμε ότι άμεσα και μεσοπρόθεσμα ο αριθμός των τροφίμων που περιέχουν γενετικά τροποποιημένα συστατικά θα μειωθεί σταθερά, αρκετά κοντά - πιθανόν - στο μηδέν" και η Fernanda Fau εκ μέρους της Eurocommerce της ένωσης των ευρωπαϊκών αλυσίδων λιανικής πώλησης τροφίμων: "..... τώρα συνειδητοποιούμε το γεγονός ότι ο διαχωρισμός των γενετικά τροποποιημένων συστατικών είναι εφικτός. Τα δύο προηγούμενα χρόνια πιστεύαμε ότι ήταν αδύνατο". Με τον **προσδιορισμό, τη σήμανση και τον διαχωρισμό** προσφέρεται στον καταναλωτή η δυνατότητα της ε-



πιλογής. Με τον τρόπο αυτό, το μέλλον των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων στην αγορά θα είναι αβέβαιο. Ο R. Shapiro έχει εξαρτήσει το μέλλον της εταιρείας του αποκλειστικά από την παθητική αποδοχή του άγνωστου και του ακατανόητου των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων και έτσι η δυνατότητα επιλογής εκ μέρους του ενημερωμένου καταναλωτή είναι ο μεγαλύτερος εφιάλτης της εταιρείας.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Guynne Dye: ("World View, Biotechnology" Toronto, Φεβρ. 1999) **"η στρατηγική που αναπτύσσεται με σκοπό την όσο το δυνατόν ταχύτερη είσοδο των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων εξελίσσεται σε γάγγραινα για τις ανθρώπινες δημόσιες σχέσεις.** Η δημόσια δυσπιστία εκτός της Β. Αμερικής - αντιμετωπίζεται με ανάπηρες ισορροπίες και ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι ολοφάνερος: Οι εμπορικές φίρμες της βιοτεχνολογίας προσπαθούν να χώσουν με το ζόρι κυριολεκτικά τα προϊόντα τους μέσα στα λαρύγγια μας.

Στην παρακάτω διεύθυνση μπορεί να βρει κανείς λίστα των τροφίμων που περιέχουν γενετικά τροποποιημένα συστατικά.  
<http://www.uea.ac.uk/f089/gmlist.htm>



# Ελληνική απάντηση στα μεταλλαγμένα

ΠΟΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΟΜΟΛΟΓΟΥΝ ΟΤΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΟΥΝ - ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΕΚΠΟΙΖΩ

**ΑΘΗΝΑ (ΑΠΕ)**

"Η παραδοσιακή διατροφή είναι η ελληνική απάντηση στα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα ενώ ταυτόχρονα η προώθηση της, αποτελεί τη σύγχρονη πρόκληση για τους παραγωγούς και το ελληνικό κράτος". Αυτό τονίσθηκε από την πρόεδρο της ΕΚΠΟΙΖΩ, Ελένη Γουλιέλμου, κατά τη διάρκεια ημερίδας που πραγματοποιήθηκε στις 25/5 και ασχολήθηκε με τα Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα και την Ελληνική Παραδοσιακή Διατροφή.

Όπως επισημάνθηκε από τους ομιλητές, στην πράξη καταναλώνουμε γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, χωρίς να το γνωρίζουμε και χωρίς να μας δίδεται η δυνατότητα να τα επιλέξουμε ή όχι, γεγονός που καταστρατηγεί τα δικαιώματα ως καταναλωτών.

Στη χώρα μας σύμφωνα με την κ. Γουλιέλμου η διείσδυση αυτών των τροφίμων είναι ακόμα στα αρχικά στάδια και δεν έχει παγιωθεί. "Πάντως χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στα φρέσκα τρόφιμα: καλαμπόκι, τομάτες, πατάτες, παντζάρια, κίτρινη κολοκύθα και σόγια".

Η ΕΚΠΟΙΖΩ έδωσε στη δημοσιότητα κατάλογο προϊόντων που περιέχουν γενετικά τροποποιημένα συστατικά και τα ονόματα των εταιρειών παραγωγής. Συγκεκριμένα: Η εταιρεία Unilever κυκλοφορεί πάνω από 80 προϊόντα τρόφιμα και απορρυπαντικά στην ολλανδική αγορά με την επισήμανση ότι είναι γενετικά τροποποιημένα. Η εταιρεία Nestle κυκλοφορεί ορισμένα προϊόντα της στη γαλλική αγορά με την ίδια επισήμανση και κυκλοφόρησε και το



γενετικά τροποποιημένο βούτυρο Μπάτερ Φίνγκερ το οποίο έχει αποσυρθεί από τη γερμανική αγορά. Η εταιρεία Coca-Cola χρησιμοποιεί στο εξωτερικό προϊόντα γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, ως γλυκαντικές ύλες. Η εταιρεία McDonald's χρησιμοποιεί στο εξωτερικό γενετικά τροποποιημένες πατάτες. Η εταιρεία Kraft χρησιμοποιεί στις σάλτσες για σαλάτες λάδι από γενετικά τροποποιημένη ελαιοκάμβη. Η εταιρεία Pizza Hut χρησιμοποιεί στο εξωτερικό προϊόντα γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και συγκεκριμένα το τυρί. Η εταιρεία Nutra Sweet κυκλοφορεί και στην

Ελλάδα ασπαρτάμη (υποκατάστατο ζάχαρης), προϊόν γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Ο ταραμάς και τα σκευάσματα του που κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά έχει ως πρώτη ύλη ταραμοπολτό κατασκευασμένο από γενετικά τροποποιημένη σόγια. Τα αμερικάνικα τυριά κόσερ και μοτσαρέλα περιέχουν γάλα με ανασυνδυασμένη βόειο αυξητική ορμόνη. Το ίδιο και τα βούτυρα Κάμποτ Κρίμερι Μπάτερ και το Λαντς ο Λέικς Μπάτερ. Η μαργαρίνη Φλέισμαν (Fleishmann's) περιέχει σόγια εισαγωγής από τις ΗΠΑ. Το Σίμιλακ Ινφαντ Φόρμουλα είναι υποκατάστατο μητρικού γάλακτος για θηλάζοντα βρέφη, εισάγεται από τις ΗΠΑ και περιέχει σόγια. Ο τοματοπελτές Ζενέκα είναι κατασκευασμένος από γενετικά τροποποιημένη τομάτα και κυκλοφορεί μόνο στην Αγγλία.

Από την αντίπερα όχθη αυτή της παραδοσιακής ελληνικής διατροφής, η κ. Γουλιέλμου, σκιαγράφησε τα πλεονεκτήματα της με κυριότερο αυτό των θετικών επιπτώσεων στην υγεία και τόνισε την ανάγκη διαφύλαξης αυτής της διατροφικής κληρονομιάς που επιπλέον όπως χαρακτηριστικά είπε αποτελεί και αναπόσπαστο στοιχείο της εθνικής μας ταυτότητας.

"Η επιστημονική τεκμηρίωση της υψηλής διατροφικής αξίας των ελληνικών παραδοσιακών προϊόντων-τροφίμων, και η προφυλακτική τους δράση έναντι των καρδιαγγειακών νοσημάτων και του καρκίνου, δημιουργεί ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα και προϋποθέσεις για την τυποποίηση της παραγωγής τους και την προώθηση ακόμα και στη διεθνή αγορά", επισήμανε στην ημερίδα η καθηγήτρια της έδρας Διατροφής και Βιοχημείας της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας κ. Τριχοπούλου. ■

# ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΖΩΑ... ΚΑΙ ΤΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΤΟΥΣ

## Η ΑΠΟΨΗ ΕΝΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

### “Οι κότες δεν πρέπει να μεγαλώνουν στο έδαφος”

... “Αρχικά, θα ήθελα να αναφέρω ότι οι πτηνοτροφικές μονάδες λειτουργούν με το σύστημα των κλωβοστοιχιών εδώ και 35 χρόνια. Δεν είναι δυνατόν, επειδή ορισμένοι θεωρούν απαράδεκτο αυτό το σύστημα, να καταργηθεί. Εξάλλου, οι κλωβοστοιχίες είναι εγκεκριμένες από τις αρμόδιες υπηρεσίες και έχουν φτιαχτεί για κάποιους συγκεκριμένους λόγους, όπως γιατί οι κότες δεν πρέπει να μεγαλώνουν στο έδαφος, γιατί κινδυνεύουν από κάποιες αρρώστιες και γιατί τα πτηνοτροφεία κάνουν μαζική παραγωγή και δεν είναι δυνατόν να κυκλοφορούν ελεύθερες από εδώ και από κει. Ακόμη, δεν είναι δυνατόν να υποβάλλουμε την κότα σε αναγκαστικό φωτισμό 17 ώρες το 24ωρο, γιατί έτσι θα εξαντληθεί και αυτό θα είναι σε βάρος μας. Η κότα υποβάλλεται σε φωτισμό μόνο για 6 ώρες κι αυτό γίνεται επειδή το φως της ημέρας δεν είναι αρκετό. Όσο γι’ αυτό που ισχυρίζονται ότι αφαιρούμε ένα τμήμα του ράμφους, είναι λάθος. Τα ράμφη δεν τα κόβουμε εμείς αλλά οι προμηθευτές και αυτό γιατί επειδή η κότα είναι παμφάγο ζώο και τσιμπά η μία την άλλη. Θα πρέπει να αναφέρω ακόμα ότι απ’ αυτό τον ακρωτηριασμό οι κότες δεν υποφέρουν, γιατί το συγκεκριμένο τμήμα είναι σκληρό όπως το νύχι”.

Υπάρχουν υποψίες ότι λόγω της κακής διατροφής των ορνιθών η ποιότητα των αυγών δεν είναι τόσο καλή. Τι έχετε να πείτε πάνω σ’ αυτό;

- Διαφωνώ, γιατί το θέμα της διατροφής είναι πολύ σημαντικό για μας, επομένως προσέχουμε αρκετά. Η τροφή τους είναι ένας συνδυασμός καλαμποκιού, σόγιας, μαρμαρόσκονης, πιτύρων, ιχνοστοιχείων, βιταμινών (Α, Β, Ε και Κ) και ιχθυάλευρου. Για μένα, τουλάχιστον, το χωριάτικο αυγό είναι μύθος, γιατί οι κότες που μεγαλώνουν έξω τρώνε οτιδήποτε βρίσκουν μπροστά τους, άρα εκείνα τα αυγά ή οι κότες που μπορούν να θεωρηθούν επικίνδυνα για την υγεία μας. Εξάλλου, οι κότες των πτηνοτροφείων γεννάνε όλο το χρόνο, ενώ οι ελευθέρως βοσκής γεννούν μόνο το καλοκαίρι και αυτό συμβαίνει επειδή οι θερμοκρασίες δεν είναι σταθερές. Στα πτηνοτροφεία οι κότες μεγαλώνουν σε περιβάλλον με σταθερές θερμοκρασίες, με προσεγμένη διατροφή και επιμελημένη καθαριότητα. Αν καταργηθούν οι κλωβοστοιχίες, θα είναι πανευρωπαϊκή ζημιά μας και ο τομέας αυτός διαρκώς εξελίσσεται”.

Από την εφημ. “Ελευθερία” της Λάρισας

## ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ για την καλή φυσική κατάσταση των ωοτόκων ορνιθών και τη βιολογική κτηνοτροφία

Ετικέτα “βίο” για τα βιολογικά προϊόντα

### ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ (ΑΠΕ)

Δύο ευρωπαϊκές συμφωνίες η μια για την καλή φυσική κατάσταση των ωοτόκων ορνιθών και η άλλη για τη βιολογική κτηνοτροφία συνήφθησαν χθες στο Λουξεμβούργο από τους Ευρωπαίους υπουργούς Γεωργίας, ανακοίνωσε ο Γερμανός υπουργός Κάρλχαϊντς Φούνκε, ο ασκών την προεδρεία του ευρωπαϊκού αγροτικού συμβουλίου.

Η συμφωνία για τη βιολογική κτηνοτροφία, η οποία ολοκληρώνει συμφωνία για τις βιολογικές καλλιέργειες που είχε επιτευχθεί το 1992, δημιουργεί μια ευρωπαϊκή ετικέτα “βίο”, την οποία θα μπορούν να τοποθετούν στα προϊόντα τους οι κτηνοτρόφοι που

σέβονται έναν συγκεκριμένο αριθμό προϋποθέσεων. Αυτές προβλέπουν κυρίως την απαγόρευση της διατροφής των ζώων με προϊόντα που περιέχουν γενετικά μεταλλαγμένους οργανισμούς, όπως επίσης αντιβιοτικά για προληπτικούς λόγους ή ουσίες που επιταχύνουν την ανάπτυξη.

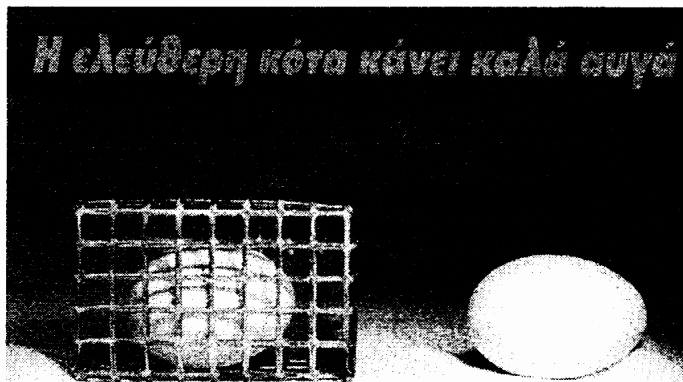
Η συμφωνία για τις ωοτόκες όρνιθες προβλέ-

πει απαγόρευση της εκτροφής τους σε συστοιχίες μετά τις 31 Δεκεμβρίου του 2011. Μετά από αυτή την ημερομηνία θα επιτρέπονται μόνον δύο τύποι εκτροφής των ορνιθών αυτών: είτε η εναλλακτική πτηνοτροφία στο έ-

δαφος ή σε μεγάλα κοτέτσια, είτε σε “κλουβιά πολυτελείας”, με ελάχιστο χώρο για κάθε μια κότα τουλάχιστον 750 τετραγωνικά εκατοστά.

Σήμερα η ρύθμιση στην Ευρώπη είναι 450 τετραγωνικά εκατοστά χώρος ανά όρνιθα. Στις ΗΠΑ είναι 310 τετραγωνικά εκατοστά.

“Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα στο φάκελο αυτό για την καλή κατάσταση των ζώων”, δήλωσε χαρούμενος ο Γερμανός υπουργός σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε μετά τη λήξη του συμβουλίου. ■



**Διαλέξτε αυγά από κότες ελεύθερης βοσκής**



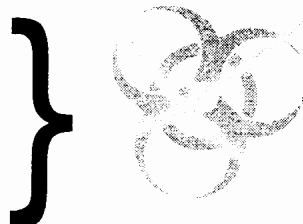
**ear**  
europe for animal rights



# ..... Πλην Λακεδαιμονίων:

για την Νέα Σελήνη  
Γιάννης Παζάρας

Νομ. Συμβούλιο Σερρών  
Νομ. Συμβούλιο Ημαθίας  
Νομ. Συμβούλιο Φθιώτιδας  
Νομ. Συμβούλιο Θεσ/νίκης  
Νομ. Συμβούλιο Εβρου  
Νομ. Συμβούλιο Ξάνθης



Νομ. Συμβούλιο Λάρισας



Στις 1/4/99 έγινε επιτέλους στη Λάρισα το Νομαρχιακό Συμβούλιο στο οποίο προβλεπόταν να συζητηθούν οι αιτήσεις εταιρειών για την πειραματική καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων φυτών. Είχε προηγηθεί (18, 19/01/99) το συνέδριο "Γενετική Βιοτεχνολογία - Γενετικά Τροποποιημένα φυτά" ενώ μέχρι και την τελευταία στιγμή γινόταν προσπάθειες ενημέρωσης των αρμοδίων.

Η εκτίμησή μας ήταν από την αρχή ότι λόγω του ότι η Θεσσαλία αντιπροσωπεύει μεγάλο όγκο της γεωργικής δραστηριότητας οι περισσότερες πιέσεις των εταιρειών θα ασκηθούν εκεί.

Συμφωνούμε με τους διοργανωτές του συνεδρίου ότι αυτό έδωσε τη δυνατότητα να ξεκαθαριστούν αρκετά πράγματα. Επιφυλασσόμαστε για τις τελικές μας εκτιμήσεις αλλά πιστεύουμε ότι λειτούργησε θετικά. Σκίστηκε το γυαλιστερό αμπαλάζ και φάνηκε ότι η **βιομηχανία της Γενετικής Μηχανικής** δεν ενδιαφέρεται απλά για "λουλούδια που δεν θα μαραίνονται ποτέ στα βάζα" (!) και για "εξάλειψη των γενετικών ασθενειών" αλλά **είναι μια σκληρή προσπάθεια τοποθέτησης βρώμικων και επικίνδυνων προϊόντων - εμπορευμάτων - μέσα στο πιάτο μας**. Φάνηκε ότι κάποιοι απαιτούν να γίνουμε πειραματόζωα μέσα σ' αυτό το γιγάντιο οικονομικό αλισβερίσι μη απορρίπτοντας κανένα μέσο.

Μέσα σ' αυτό το χωρίς κανόνες παιχνίδι ο ρόλος που προορίζεται να παίξει η άμοιρη επιστήμη είναι ο της πόρνης που θα κάνει πλούσιο τον νταβατζή.

Αυτοί που ανέλαβαν το βάρος να δώσουν κύρος, λάμψη και αξιοπιστία σ' όλο αυτό το σκηνικό θα πρέπει να ένιωθαν μάλλον άβολα όταν χρειαζόταν να υποστηρίξουν ότι δεν υπάρχουν οι μελέτες που γνώριζαν -ή έστω όφειλαν να γνωρίζουν- ότι υπάρχουν (π.χ. οριζόντια μεταφορά γονιδίων) ή ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για αρνητικές επιπτώσεις σε οργανισμούς μη στόχους ή ότι τα πειράματα γίνονται για να καλύψουμε τα "μικρά κενά γνώσης" ενώ η πραγματικότητα (μη έλεγχος, διαφυγής γονιδίων, μη έλεγχος ανάπτυξης ανθεκτικότητας) τα αναδει-

κνύει σε απλές βόλτες στα χωράφια ή ότι τα στοιχεία με τα οποία μας "τιμούν" οι πολυεθνικές είναι "επιστημονικά" με μικρά "όρια σφάλματος" (βλ. καταγγελίες για πλαστά στοιχεία επιπέδου οιστρογόνων στη γενετικά τροποποιημένη σόγια). Μ' όλα αυτά και παρ' όλο που κάποιοι ίσως να στεναχωρήθηκαν φάνηκε ότι ξεκαθάρισε η κατάσταση... Νομίζαμε....

Μερικές ώρες πριν από τη σύγκληση του Νομαρχιακού Συμβουλίου ο Υπ. ΠΕΧΩΔΕ είχε ανακοινώσει την πρόθεση του για "πάγωμα" των πειραματικών καλλιεργειών για δύο χρόνια. Με αιτιολογικό τα δημοσιεύματα του τύπου για τη δήλωση αυτή του υφυπουργού ο εισηγητής πλειοψηφίας της (ΠΑΣΟΚ) ζήτησε να μην συζητηθεί το θέμα, να θεωρηθεί ότι έληξε και ότι δεν υπάρχει αντικείμενο για συζήτηση.

Και όμως, εμείς πιστεύαμε ότι τα Νομαρχιακά Συμβούλια ως εκπρόσωποι των τοπικών κοινωνιών, εκ των πραγμάτων πιο κοντά στους πολίτες σε σχέση με την Κεντρική Εξουσία και υποχρεωμένα έτσι -ηθικά- να λειτουργούν με μεγαλύτερη ευαισθησία, όφειλαν να μην λειτουργούν τυπικά μηχανιστικά και να μην προσπαθούν να ξεφορτωθούν άρον - άρον τα αναμμένα κάρβουνα από τα χέρια τους. Οφείλαν να ακούσουν τους προβληματισμούς (προς τι στο κάτω - κάτω είναι ανοιχτές οι συνεδριάσεις για τους πολίτες;) να προβληματιστούν και να πουν την άποψή τους. Να πάρουν θέση. Να εκθέσουν τη γνώση την άγνοια και τις επιλογές τους. Να ενημερώσουν τους πολίτες που εκπροσωπούν. Ίσως την άλλη φορά. Γιατί θα υπάρξει και άλλη φορά. Οι εταιρείες θα χτυπήσουν τους εύκολους στόχους και οι εύκολοι στόχοι είναι αυτοί που δείχνουν ότι -τουλάχιστον-, εθελουφλούν.

Η πλειοψηφία της αντιπολίτευσης (Ν.Δ.) διαφοροποιήθηκε παροδικά ζητώντας να γίνει συζήτηση. Δέχτηκε όμως την πρόταση (της πλειοψηφίας) για σύγκληση εκτάκτου Ν.Σ. αν τα πράγματα δεν ήταν έτσι όπως τα έγραφαν οι εφημερίδες ("πάγωμα" πειραματισμών). Απέμειναν να αντιδρούν σ' αυτό το πνίξιμο οι εκπρόσωποι του Κ.Κ.Ε. και του Συνασπισμού, εμπόδιο που ξεπεράστηκε όμως με δημοκρατικές μεθόδους (ψηφοφορία).

Σε μας δεν μένει παρά να υπενθυμίσουμε ότι οι πολυεθνικές όπως και ο φυσικός νόμος δεν αντιλαμβάνονται έννοιες όπως "ηθική αναστολή". Ούτε οι εταιρείες θα μας λυπηθούν προκειμένου να βγάλουν χρήμα ούτε η φύση όταν θα την εκλιπαρούμε να μας συγχωρέσει για τα λάθη μας. Το πιο πιθανό είναι να μας απαντήσει με ένα ψυχρό χαμόγελο: "Ηλίθιε! Δεν ήξερες. Δεν ρώταγες;"! και να συνεχίσει να ασχολείται με περισσότερο υπεύθυνους, έντιμους και συνεπείς οργανισμούς. Με περισσότερο όμορφα και πετυχημένα δημιουργήματα.

... Τελικά στις 15/6/99 έγινε συμπληρωματικό (!) Νομαρχιακό Συμβούλιο στη Λάρισα για τις πειραματικές καλλιέργειες Γ.Τ.Φ. "επειδή ζητήθηκε από τον αρμόδιο υφ. ΠΕΧΩΔΕ κ. Κολιοπάνο να υπάρξει" -τέλος πάντων- "μια απόφαση...."

Στις εφημερίδες γράφτηκε ότι "η απάντηση ήταν "κόλαφος" από το Ν.Σ. καθώς ομόφωνα όλοι οι σύμβουλοι δεν έκαναν δεκτό το αίτημα των εταιρειών για μεταλλαγμένες καλλιέργειες" (Ελευθερία 16/6/99).

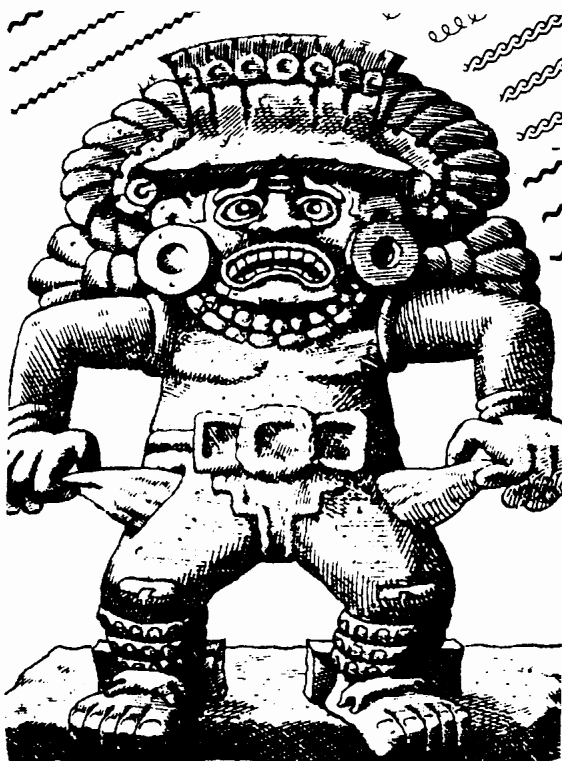
Η άποψή μας είναι ότι δεν επρόκειτο για κόλαφο ακριβώς αλλά για αποφυγή άμεσης αντιπαράθεσης με ένα πολύ υπαρκτό πρόβλημα κάπως σαν "άστο τώρα και τα ξαναλέμε". Φυσικά τα παραπάνω δεν αντικατοπτρίζουν τη στάση όλων των Ν. Συμβούλων ορισμένοι από τους οποίους ζήτησαν πολύ επίμονα να γίνει συζήτηση επί της ουσίας αλλά...

# Πως ένας εργαζόμενος, που τις λίγες οικονομίες του τις έθεσε στη διάθεση του ντόπιου χρηματιστικού γραφείου, έγινε αιτία ο ίδιος, να απολυθεί από τη δουλειά του.

Ο κος Κ..... είχε κάποιες οικονομίες σε λογαριασμό κάποιας τράπεζας, για ώρα ανάγκης. Λίγο το δελτίο ειδήσεων, που αφιέρωνε όλο και περισσότερο χρόνο στις μετοχές και τα χρηματιστήρια, λίγο κάποιοι φίλοι του, που τελευταία τον κοροϊδεύανε για την αδράνειά του, ενώ οι ίδιοι είχαν δραστηριοποιηθεί στο χώρο από καιρό τώρα, αποφάσισε και αυτός να μπει στο παιχνίδι. Εξάλλου τα επιτόκια στην τράπεζα όλο πέφτουν, ενώ το χρηματιστήριο υπόσχεται όλο και περισσότερα κέρδη. Οι φίλοι του του είπαν να αποταθεί σε ένα "πολύ μάγκα" χρηματιστή, ο οποίος τον εντυπωσίασε με το φέρεσίμο του και τον εξοπλισμό του γραφείου του (όλο κομπιούτερ, πίνακες, γραφ. παραστάσεις κ.λ.π.) και του έδωσε διάφορες συμβουλές και πληροφορίες που δεν τις πολυκατάλαβε. Κατά τα λεγόμενά του έπρεπε να επενδύσει τα λεφτά του σε μετοχές της εταιρείας "Ασφάλειες Euro...." Υπόσχονται γρήγορα και σίγουρα κέρδη! Πείσθηκε, που να ψάχνεται τώρα; Τον εξουσιοδότησε λοιπόν εν λευκώ.

Από δω και πέρα αρχίζει να λειτουργεί το σύστημα της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων στο "πλανητικό χωριό" της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας - καζίνου. Οι "ασφάλειες Euro...." επενδύουν σε κρατικά ομόλογα της χώρας χ.... Τα ομόλογα αυτά τα καταθέτουν σε τράπεζα αυτής της χώρας και δανείζονται σε νόμισμά της. Τα δάνεια αυτά τα μετατρέπουν στη συνέχεια σε δολάρια. Εν τω μεταξύ οι διεθνείς "επεν-

δυτές - τζογαδόροι" επιτίθενται στο νόμισμα της χώρας Χ. Η κυβέρνησή της προσπαθώντας να αντισταθεί μέσω της κεντρικής τράπεζάς της ανεβάζει τα επιτόκια. Οι "ασφάλειες Euro..." επωφελούνται και αγοράζουν πάλι κρατικά ομόλογά της. Ομως η χώρα Χ, μετά τον άνισο αγώνα



αναγκάζεται να υποτιμήσει το νόμισμά της.

Οι "ασφάλειες Euro..." πληρώνουν στη συνέχεια τα δανεικά με δολάρια και μέσω της υποτίμησης κέρδισαν τεράστια ποσά και μαζί μ' αυτές και ο "δικός μας" κος Κ..... Ομως στη χώρα Χ είχε το εργοστάσιό της, μια επιχείρηση, που παρήγαγε τα ίδια προϊόντα με την επιχείρηση στην οποία εργάζεται ο δικός μας κος Κ..... Λόγω της υποτίμησης του νο-

## Γιώργος Κολέμπας

μίσματος τα προϊόντα της έγιναν πολύ φθηνότερα στην αγορά, όπου αποτεινόταν και "η δική του". Τα προϊόντα της "επιχείρησής του" άρχισαν να χάνουν έδαφος και το επόμενο διάστημα δεν μπορούσαν να πουληθούν λόγω του ξαφνικού ανταγωνισμού.

Ο όμιλος που κατείχε την επιχείρηση στην οποία εργαζόταν ο κος Κ..... λοιπόν, αποφάσισε να μειώσει την παραγωγή και να κάνει απολύσεις. Στους απολυμένους, "για κακή του τύχη", ήταν και ο κος Κ....

Τώρα πια τον απασχολούσε το ερώτημα: να συμμετάσχει στον αγώνα που κάνουν οι συνάδελφοί του για να ξαναπροσληφθούν ή να τα παρατήσει και να ασχοληθεί επαγγελματικά πια κι αυτός με το χρηματιστήριο; Εκεί δεν είχαν διπλασιασθεί οι οικονομίες του; Με καλή τύχη θα μπορούσε να ζήσει απ' αυτό.

Προτού όμως καταλήξει στο τι θα κάνει, διαβάζει μια μέρα στην εφημερίδα του, στην οικονομική στήλη, ότι οι μετοχές των "Ασφαλειών Euro..." πηγαίνουν απ' το κακό στο χειρότερο, αφού οι επενδύσεις τους στη χώρα Ψ εξαφανίσθηκαν "εν μια νυκτί". Παίρνει τηλέφωνο τον "μεγάλο" στο χρημ. γραφείο και ακούει να του λέει ότι δυστυχώς τα λεφτά του αυτή τη στιγμή υποτριπλασιάστηκαν. Ναπουλήσει όσο είναι καιρός γιατί μπορεί και να μη δενιστούν εντελώς!!!

Κοίτα πως τάφερε η τύχη! Συνέργησε ο ίδιος και άνεργος να μείνει και οι οικονομίες του να εξανεμιστούν. "Αχ καιωννία ψεύτρα"!!!

**Φίλοι συνδρομητές** σας παρακαλούμε να στέλνετε σωστά και πλήρη τα στοιχεία της διεύθυνσής σας.

Η αναφορά του τηλεφώνου σας θα βοηθούσε αρκετά. Σημειώνονται επιστροφές τευχών με ενδείξεις όπως "άγνωστος παραλήπτης", "ανεπαρκής διεύθυνση".....!

Πρόσφατοι συνδρομητές σε εκρεμότητα:

Στάθης Γιώργος (άγνωστη πόλη διαμονής)

Αργύρης Κώστας (Λάρισα - άγνωστος)

Αθανασίου Ειρήνη ("μετώκισε")

# Καλλιέργεια του Πράσου

**ALLIUM PORRUM** οικογένεια Λειριώδη (LILIACEAE)

*Χατζηπαναγιώτου Μένη*

Το πράσο κατάγεται από τις παραμεσόγειες χώρες και καλλιεργείται για τον λευκό επιμήκη βλαστό του. Είναι φυτό διετές από σπόρο σε σπόρο και μονοετές αν καλλιεργηθεί για το βλαστό του. Πολλαπλασιάζεται με σπόρο. Έχει επιπόλαιο ριζικό σύστημα και είναι ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες γι' αυτό και καλλιεργείται σαν φθινοπωρινό ή χειμωνιάτικο λαχανικό.

## **Σπορά - μεταφύτευση**

Σπέρνεται σε θερμοσπορεία τον Φεβρουάριο ή σε ανοικτά σπορεία τον Μάρτιο - Απρίλιο. Η σπορά γίνεται στα πεταχτά ή σε γραμμές και σε βάθος 1,5 cm. Μόλις φυτρώσουν τα φυτά, κάνουμε αραίωμα αφήνοντας αποστάσεις μεταξύ των φυτών 3-6 εκ. Στο σπορείο παραμένουν 1-2 μήνες και μόλις αποκτήσουν πάχος μολυβιού τα μεταφυτεύουμε στο χωράφι. Η μεταφύτευση αρχίζει τον Ιούνιο.

## **Λεύκανση**

Για να πετύχουμε τη λεύκανση των πράσων μπορούμε να τα φυτέψουμε στις αυλακίες βαθιά μέχρι τη βάση των φύλλων (10-12 cm) και καθώς αναπτύσσονται να συσσωρεύουμε γύρω τους χώμα.

## **Παραγωγή σπόρου**

Για την παραγωγή σπόρου είτε αφήνονται επιτόπου ορισμένα φυτά να σποροποιήσουν τον επόμενο χρόνο ή ξεριζώνονται και τοποθετούνται σε άμμο ή φυτόχωμα και μεταφυτεύονται την Άνοιξη.

Με την εμφάνιση των ανθικών κεφαλών και αφού μαυρίσουν οι σπόροι τα κόβουμε και τα μεταφέρουμε στην αποθήκη. Περιμένουμε να ξεραθούν εντελώς και τινάζουμε το σπόρο.

Οι ποικιλίες των πράσων διακρίνονται σε μακροστέλεχες και βραχυστέλεχες. Στα πρώτα ανήκουν τα Μακριά Αργούς και τα Λευκά Μακριά που καλλιεργούνται στη Μακεδονία.

Στη δεύτερη ανήκουν τα πράσα Εύβοιας με κοντό και χοντρό στέλεχος.

Επειδή τα πράσα σταυρογονιμοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό για να κρατήσουμε τις ποικιλίες, πρέπει να είναι απομονωμένες.

## **Διαδοχική καλλιέργεια**

Μπορούν να διαδεχθούν το σπανάκι στο χωράφι

## **Συγκαλλιέργεια**

Τα πράσα μπορούν να καλλιεργηθούν μαζί με καρότα ή παντζάρια ή μαζί με κινέζικο λάχανο. Επίσης παραδοσιακά συγκαλλιεργούνται με δεντρολίβανο και φασκόμηλο.

## **Συγκομιδή**



Η συγκομιδή τους αρχίζει το φθινόπωρο. Διαλέγουμε φυτά που έχουν διάμετρο τουλάχιστον 3 εκ. Τα πράσα μπορούν να διατηρηθούν καλά για 1-3 μήνες σε θερμοκρασία 0ο C και σχετική υγρασία 85-90%. Στους -2 °C παγώνουν.

## **Προβλήματα καλλιέργειας**

Τα πράσα έχουν τις ίδιες ασθένειες και εχθρούς με τα κρεμμύδια. Για πληροφορίες βλέπε τεύχος 2.

## **Βιβλιογραφία**

- Γενική και Ειδική Λαχανοκομία Θρασυβούλου Δ. Ραπτόπουλου.

- GARDEN PROBLEM SOLVER JEFF BALL

- High - Yield Gardening HUNT and BORTZ.

## Φυσιολογικές ιδιότητες του πράσου

Δ.Π. - Σ.Ο.

Το πράσο (Κρόμμυον το πράσον), λαχανικό γνωστό από την αρχαιότητα καλλιεργείται σχεδόν σε όλους τους κήπους ως λαχανικό και αρτυματικό. Συγγενής του είναι το αγριόπρασο (*Allium porrum ampeloprasum*) που

μοιάζει πολύ με το καλλιεργημένο, μόνο, που ο βολβός του έχει γύρω - γύρω βολβίδια και τα φύλλα του είναι μεμβρανώδη και μαλακά. Η γεύση του είναι πιο λεπτή και πιο γλυκιά. Έχουν τις ίδιες ιδιότητες και χρήσεις.



**Κύρια συστατικά:** Το λαχανικό αυτό έχει γλυκίζουσα και κάπως καυστική γεύση και οσμή ευχάριστη.

Αποτελείται κατά το 90% από νερό. Έχει έτσι μικρή θρεπτική αξία. Το υπόλοιπο 10% όμως αποτελείται από πολλές χρήσιμες ουσίες όπως: βιταμίνες Β, C, Φωσφορικό οξύ (χρήσιμο για την υπερκόπωση, τις θηλάζουσες...), Σίδηρο, Ασβέστιο, Μαγνήσιο, Φώσφορο, Μαγνήσιο, Θείο, Νάτριο, Κάλιο, Πυρίτιο, υδατάνθρακες, κυτταρίνη, αιθέριο λάδι θειαζωτούχο (χρήσιμο για τους φυματικούς), γλίσχραμα.

Είναι διουρητικό, διαλυτικό της άμμου και των λίθων του νεφρού και της κύστης, καθαρτικό, μαλακτικό, αποχρεμπτικό, νευροτονικό, αντισηπτικό.

**Χρήσεις:** Εσωτερικά, χρησιμοποιείται για αρτηριοσκλήρωση, αναιμία, ουρική αρθρίτιδα (ποδάγρα), παθήσεις του ήπατος, καρδιοπάθειες, κυστίτιδες, υδρωπικία, ρευματισμούς, πνευμονικές φλογώσεις, βρογχίτιδα, φυματίωση, τραχειοβρογχίτιδα, ραχίτιδα, λαρυγγίτιδα, νεφρική ανεπάρκεια, αζωθαιμία, παχυσαρκία, καχεξία.

Εξωτερικά, για αποστήματα, δοθιήνες, κάλους, κατακράτηση ούρων, ωταλγίες, πληγές, τσιμπήματα εντόμων, εγκαύματα, αιματώματα.

Χρήσιμα μέρη του πράσου είναι ο βολβός, τα φύλλα αλλά και τα ριζίδια του και οι σπόροι.

#### **Εσωτερική χρήση**

- Παίρνοντας το ζουμί από βρασμένα πράσα έχουμε ένα πολύ καλό διουρητικό.

- Για την υδρωπικία: Βράζουμε κοτσάνια από πράσα σε 2 κιλά νερό ώπου να μείνει το μισό. Ο άρρωστος θα πρέπει να παίρνει 1 ποτήρι του κρασιού απ' αυτό το ζουμί πρωί, μεσημέρι, βράδυ.

- Για παθήσεις ουροδόχου κύστεως: Βράζουμε σπόρους από πράσα σε κρασί. Πίνουμε κρύο, πριν τον βραδινό ύπνο για 7-10 ημέρες.

- Οι σπόροι επίσης χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία της ψιττακίας. Κοπανίζονται και λαμβάνονται σε μορφή εγχύματος.

Για πόνους αυτιών και ιλίγγους. Ενσταλάζουμε χυμό από πράσα και ροδέλαιο μέσα στο ακουστικό πόρο.

- Άλλη συνταγή συστήνει για το βούισμα των αυτιών χυμό στιμμένου πράσου μαζί με πρόβειο γάλα (3-4 σταγόνες).

- Για τη βραχνάδα: χυμός πράσου ανακατεμένος με μέλι: 1 φλιτζάνι του καφέ, 3 φορές την ημέρα.

Οι μαλακτικές ιδιότητες του πράσου ήταν γνωστές τόσο στους αρχαίους Έλληνες όσο και στους Ρωμαίους. Ο Αριστοτέλης μας λέει ότι το πράσο κάνει πολύ καλή φωνή. Ο δε Πλίνιος αναφέρει ότι ο Νέρων έτρωγε πράσο με πολύ λάδι για να καλυτερεύσει τη φωνή του.

- Το αφέψημα ή το έγχυμα πράσων είναι χρήσιμα σε περιπτώσεις δηλητηρίασης απόμανιτάρια.

- Επίσης κάποια παλιά συνταγή μας λέει ότι η εσωτερική λήψη χυμού πράσου ανακατωμένου με μέλι ωφελεί τους δαγκωμένους από ερπετά σε συνδυασμό με κατάπλασμα πράσων πάνω στη δαγκωματιά.

- Παλαιότερα έφτιαχναν σιρόπι με τα πράσα για τους φυματικούς.

#### **Εξωτερική χρήση**

- Χυμός πράσου ή κατάπλασμα ωμού πράσου για τα τσιμπήματα από σφήκες, μέλισσες κ.λ.π.

- Ο χυμός φρέσκου πράσου είναι επίσης ωφέλιμος για φαγούρες, εκζέματα και δερματίτιδες.

- Χυμός πράσου με γάλα ή τυρόγαλα είναι χρήσιμος

για σπυριά και κοκκινίλες προσώπου.

- Για αποστήματα και δοθιήνες: Φτιάχνουμε ζύμη με ψίχα ψωμιού και χυμό και την τοποθετούμε πάνω στο απόστημα.

- Για τους κάλους: Αφήνουμε 4 φύλλα πράσου μέσα σε ξίδι για 24 ώρες. Επειτα τα τοποθετούμε πάνω στο πάσχον μέρος για μια νύχτα. Το πρωί ξύνουμε την περιοχή του κάλου. Αν χρειαστεί επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία άλλη μια φορά.

- Στις πληγές: Τα φύλλα πράσου είναι αντισηπτικά και επουλωτικά.

- Για κατακράτηση ούρων, κυστίτιδες: Βράζουμε σε χαμηλή φωτιά 6 πράσα σκεπασμένα με λάδι ελιάς. Τα τοποθετούμε ζεστά στο κάτω μέρος της κοιλιάς.

- Για εντερικά σκουλήκια: Ψιλοκομμένα ριζίδια πράσου με γάλα.

- Για πόνους στα πλευρά: Καταπλάσματα βρασμένων πράσων.

- Για την αζωθαιμία: Αφήνουμε 30 γραμμ. ριζών σε 1 λίτρο άσπρο κρασί για 10 ημέρες. Παίρνουμε 1 ποτήρι κάθε πρωί.

- Βαφή μαλλιών: Ο χυμός φρέσκου πράσου στο τελευταίο ξέβγαλμα δίνει όμορφες ανταύγειες και ζωηρεύει το χρώμα των καστανών και ξανθών μαλλιών. (1 ποτήρι νερού).

#### **Το πράσο στη μαγειρική**

Το πράσο μπαίνει σε πολλές συνταγές της μεσογειακής κουζίνας είτε ως κυρίως λαχανικό είτε ως άρτυμα.

Στην αρχαία Ελλάδα έφτιαχναν ένα είδος σάλτσας, τον "μυττωτό" με μαλακό τυρί, τρίμμα σκόρδου, ελαιόλαδο, πράσο και μέλι.

Μπορούμε να αποξηράνουμε πράσα ή αγριόπρασα, αφού τα κόψουμε κομματάκια, για να τα χρησιμοποιήσουμε το χειμώνα σε σούπες λαχανικών.

Παραθέτουμε και την άποψη για το πράσο του μοναχού Αγαπίου του Κρητός, όπως αναφέρεται στο "Γεωπονικόν", που εκδόθηκε το 1850.

#### **Διά το Πράσον.**

*Είναι το ατυχώτερον φαγί από όλα τα χορτάρια, και πρέπει να μην το τρώγει τινάς λεπτός άνθρωπος, μόνον όσοι κοπιάζουν και δουλεύουσιν όπου είναι δυνατής κράσεως. οι δε ευγενείς ας απέχωνσιν αυτού διατί είναι πολλά θερμόν δίδει κεφαλόπονον και χαλά το γούλον και τα οδόντια "βλάπτει το φως και τον στόμαχον" είναι πολλά κακοχώνευτον και γεννά άνεμον βλάπτει τα νεφρά και κάμνει κακούς χυμούς "φέρνει φοβερά ονείρατα" μόνον ετούτο το καλόν έχει όπου οφελούσι τα φύλλα του εις ταις ζοχάδες να τα βάνεις ψημένα όταν φάγεις μανιτάρια και φοβάσαι να μην ήσαν φαρμακερά, φάγε πράσα να μη να σε βλάβη το φαρμάκι ότι το πράσον είναι φυσικά του μανιταρίου αντιφάρμακον. Ετι δε αφανίζει και την κραιπάλην, ήγουν όταν μεθύσης και να φάγεις πράσα ξεμεθός γλίγωρα.*

#### **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

"Traitement des maladies par les legumes, les fruits et les cereales" Dr. J Valnet ed. Maloine S.A. 1975.

- "Le guide de l' anticonsommateur" ed. Seghers, Paris

- Γεωπονικόν, εκδόσεις "ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ" 1979

- Τα φαρμακευτικά βότανα και οι θεραπευτικές τους ιδιότητες, Λάμπρου Π. Σπύρου, Αγροτικός Εκδοτικός Οίκος.

- 230 Βότανα, Ιουλίας Δαβάρα, TELE - PRESS Εγκυκλοπαιδικές Εκδόσεις.

# ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΟΠΩΡΟΦΟΡΩΝ

## Προγράμματα Φροντίδας και Προστασίας

### ΜΕΡΟΣ Ε'

#### Κολέμπας Γιώργος - Βιοκαλλιεργητής, εκπαιδευτικός

Επειδή όπως αναφέραμε ένας απ' τους στόχους μας είναι η ποικιλότητα και άρα η πολυκαλλιέργεια, ο οπωρόνας πρέπει όσο το δυνατό να αποτελείται από περισσότερα είδη δέντρων. Είναι καλό δηλ. να υπάρχουν, όσο γίνεται περισσότερο, διαφορετικά οπωροφόρα.

Τα προγράμματα φυτοπροστασίας και φροντίδας που ακολουθούν αναφέρονται σε οπωροφόρα ή ομάδες οπωροφόρων χωριστά. Πολλές όμως δραστηριότητες είναι κοινές.

Ετσι σε ένα οπωρώνα που περιέχει περισσότερα είδη, είναι φανερό ότι μπορούν να γίνουν εργασίες αντίστοιχες ταυτόχρονα.

Αυτό σημαίνει ότι είναι απαραίτητο να γίνονται συνθέσεις αυτών των προγραμμάτων.

#### **Πρόγραμμα Περιποίησης - Προστασίας Δαμασκηιάς**

##### Μετά τη συγκομιδή

Απομάκρυνση και καταστροφή (ή θάψιμο) όλων των τυχόν μωμιοποιημένων απομεινάντων καρπών καθώς και των προσβεβλημένων από διάφορες ασθένειες τμημάτων των δέντρων.

Φθινόπωρο (ή αρχές χειμώνα ανάλογα με το κλίμα):

1. Ξύσιμο των κορμών με κατάλληλη βούρτσα και εργαλεία (ειδικά τα σκασίματα) για καταστροφή των βομβυκίων της καρπόκαψας καθώς και των αυγών της μελίγκρας

2. Βάψιμο των κορμών με παρασκεύασμα ανάλογο μ' αυτό που βάφουμε τους κορμούς τη μηλιάς.

3. Περιποίηση των πληγών και τυχόν σκασιμάτων των κορμών και κλαδιών με αντισηπτικό αδιάβροχο παρασκεύασμα (όπως στη μηλιά).

4. Φωλιές πουλιών.

##### Χειμώνας:

1. Κλάδεμα ελαφρύ (απολύμανση εργαλείων).

2. Ψέκασμα των κορμών - βλαστών καθώς και των χόρτων - βοτάνων κάτω απ' τα δέντρα με παραφινέλαιο για ελάττωση των αυγών.

3. Κόττες κάτω απ' τα δέντρα.

4. Κόμποστ κάτω απ' τα δέντρα (όχι κοντά στον κορμό).

##### Πριν το φούσκωμα των ματιών:

1. Πριν από παγετούς (για προφύλαξη από σκασίματα κ.λ.π.): Ψέκασμα των δέντρων με μείγμα Μπετονίτη - Ασβέσ. άλη - κοπριά - υδρύαλο (όπως στη Μηλιά κατά το πέσιμο των φύλλων).

2. Μόλις αρχίσουν να βγαίνουν τα χόρτα ψέκασμα του εδάφους κάτω απ' τα δέντρα με: i) μείγμα κερατάλευρου + κοπριάς για δραστηριοποίηση της ζωής του και ii) με εκχύλισμα πολυκόμπι για μύκητες.

3. Κολητικό χαρτόνι γύρω απ' τους κορμούς (κύρια για αφίδες - οπλοκάμπη).

##### Ανθοφορία:

1. Στην αρχή της ανθοφορίας: Ειδικές κολητικές παγίδες πρόγνωσης της οπλοκάμπης.

2. Στην αρχή και κατά τη διάρκεια της ανθοφορίας: μέχρι 2 φορές τη βδομάδα ψέκασμα με μείγμα ανάλογο με αυτό που αντιμετωπίζεται η Μονίλια στη Μηλιά (βότανα + Μπετονίτης + θείο Βρέξιμο + υδρύαλος ή χαλκός).

3. Αν η προσβολή της οπλοκάμπης είναι μεγάλη, αμέσως μετά το πέσιμο των πετάλων ψέκασμα με: τσάι αψιθιάς ή χρυσανθέμου του κοινού ή με εκχύλισμα κάσινας ή με πύρεθρο.



##### Από αρχές Απρίλη και μετά:

Παρακολούθηση των μελίγκρων. Μόλις εμφανίζονται πριν στρίψουν τα φύλλα, ψέκασμα με μείγμα σαπουνιού - οινόπνευματος (όπως στις αφίδες στη μηλιά) ή με "Savona", όσες φορές χρειάζεται. Εναλλακτικά με τσάι αψιθιάς ή τσουκνίδας.

Σε μεγάλη προσβολή: ψέκασμα με πύρεθρο.

##### Τέλος Ιουνίου:

1-2 φορές ψέκασμα με το μείγμα βοτάνων (τσουκνίδας - πολυκόμπι - φύκια - πετρώματα) + θείο βρέξιμο 20-30% για τη σκωρίαση, μόλις εμφανισθούν οι κίτρινες κηλίδες στα φύλλα.

##### Ιούλιος:

Χαρτόνι σύλληψης καρπόκαψας (απομακρύνεται και καίγεται το Σεπτέμβριο).

2. Σε μεγάλη προσβολή καρπόκαψας ανά 10 μέρες ψέκασμα με πύρεθρο (2-3 φορές) ή με Virus granulosa (πειραματικά).

3. Απομάκρυνση και καταστροφή (θάψιμο) χτυπημένων καρπών και πρόωρα πεσμένων φύλλων.

##### Συγκομιδή: Προσοχή να μην είναι υγρά τα φρούτα.

##### **Πρόγραμμα Περιποίησης - Προστασίας Κερασιάς**

##### Μετά τη συγκομιδή:

1. Δεν πρέπει να μείνουν κεράσια πάνω στο δέντρο. Τα πεσμένα προσβεβλημένα (είτε από μύγα είτε από Μονίλια) κεράσια να μαζεύονται και να απομακρύνονται (καταστροφή ή θάψιμο).

2. Μάζεμα και κάψιμο των κίτρινων παγίδων που τυχόν είχαν τοποθετηθεί για τη μύγα.

3. Κάποιο κλάδεμα αν είναι απαραίτητο (απολύμανση των εργαλείων για το βακτηριακό έλκος).

4. Κάψιμο των προσβεβλημένων μερών από βακτηριακό έλκος (κόψιμο 10 cm προς το υγιές).

5. Περιποίηση των τομών με παρασκεύασμα από: ρετσίνα + κερί + λίπος (ή Lac Balsam) για απολύμανση και αδιαβροχοποίηση.

##### Φθινόπωρο (ή αρχές χειμώνα ανάλογα με το κλίμα):

1. Νωρίς κατά το πέσιμο των φύλλων σε διάστημα 3 βδομάδων, 2 φορές ψέκασμα με χαλκούχο παρασκεύασμα (χωρίς χημικά - συνθετικά πρόσθετα) για το βακτηριακό έλκος.

2. Ξύσιμο του κορμού και των κλαδιών στις σχισμές με ειδικά εργαλεία (φωτογραφία) για καταστροφή των χειμερινών αυγών της Μελίγκρας.

3. Βάψιμο του κορμού με παρασκεύασμα όπως στη Μηλιά.

4. Ψέκασμα των κορυφών βασικά με μείγμα Μπετονίτη - ασβεστούχα άλγη - κοπριά αγελάδας - υδρύαλο (όπως στη Μηλιά) για Μονίλια και προφύλαξη των δέντρων.

#### Χειμώνας:

1. Ψέκασμα κορμών βλαστών με παραφινέλαιο για τα αβγά της Μελίγκρας.

2. Κόττες κάτω απ' τα δέντρα για να τρώνε τα "πιθαράκια με τις νύμφες της μύγας της κερασιάς.

#### Φούσκωμα ματιών:

1. Δύο φορές ψέκασμα με χαλκούχο παρασκεύασμα όπως και στο πέσιμο των φύλλων (βακτηριακό έλκος).

2. Αρχές άνοιξης: Κολητικό χαρτόνι γύρω απ' τους κορμούς (για μελίγκρα κύρια και τα μυρμήγκια που την "προστατεύουν").

#### Πριν την ανθοφορία:

Ειδικά αν είναι πολύ υγρή περίοδος: Ψέκασμα με μείγμα ψιλοαλεσμένων βοτάνων (τσουκνίδα - πολυκόμπι - φύκια - Μπετονίτη) μαζί με θείο βρέξιμο σε συνδυασμό με υδρύαλο (Bio-s), ανά 14 μέρες (Μονίλια - Βακτηρ. έλκος - φουζικλάδι).

Ειδικά αν βρέχει πολύ ψέκασμα με το πιάνω.

#### Κατά την ανθοφορία:

Παρασκεύασμα (μέχρι 2 φορές τη βδομάδα) για αντιμετώπιση της Μονίλιας.

1. Αν υπάρχει η μαύρη Αφίδα στα φύλλα, ψέκασμα με "Savona" ή μείγμα σαπουνιού - οινόπνευματος (όπως στις αφίδες της Μηλιάς) όσες φορές και όπου παρουσιάζεται.

#### Μετά την ανθοφορία:

Πριν στρίψουν τα φύλλα. Παρακολούθηση όλο το επόμενο διάστημα μέχρι τη συγκομιδή. Αν επιμένει η αφίδα ψέκασμα πιθανά με πύρεθρο.

2. Ψέκασμα με εκχύλισμα θυμαριού (500 gr/10l) για τα μυρμήγκια.

3. Επιβράδυνση του ανεβάσματος της θερμοκρασίας του εδάφους με κατάλληλη εδαφοκάλυψη έως ότου ωριμάσουν τα φρούτα (για τη μύγα).

4. 4-5 βδομάδες μετά την ανθοφορία ψέκασμα αρκετές φορές με τσάι αψιθιάς (3kg βότανο ζεματίζεται με καυτό νερό, αφήνεται να τραβήξει, σουρώνεται και ρίχνεται σε 100 l νερό), για να εμποδισθεί η μύγα να τοποθετήσει τα αβγά της (απωθητικό).

#### Κατά την καρποφορία:

1. Παγίδες κίτρινου χρώματος, όταν κιτρινίζουν οι καρποί τη Μάη, ειδικά στα απομονωμένα όσιμα δέντρα (όχι μεγάλη επιτυχία).

2. Ψέκασμα με πύρεθρο των όσιμων ποικιλιών.

3. Κόττες κάτω απ' τα δέντρα όταν πέφτουν τα κτυπημένα απ' τη μύγα φρούτα, μέχρι και τη συγκομιδή.

#### Πρόγραμμα Περιποίησης - Προστασίας

##### Ροδακινιάς - Βερικοκιάς

##### Γενικά:

1. Φωλιές πουλιών

2. Είναι καλό να φυτευτούν κάτω απ' τα δέντρα ειδικά της ροδακινιάς σκόρδα και καπουτσίνοι.

##### Μετά τη συγκομιδή:

1. Απομάκρυνση καταστροφή (θάψιμο) των μούμιοποιημένων καρπών.

2. Πρόωρα πεσμένα φύλλα μαζεύονται και καίγονται (ή

θάβονται).

3. Προσβεβλημένα κλαδιά κόβονται και απομακρύνονται ή και καίγονται.

#### Φθινόπωρο:

1. Ξεραμένα δέντρα κόβονται και ξεριζώνονται καλά.

2. Ξύσιμο κορμών για ανακάλυψη - καταστροφή της προνύμφης του καπνώδους καθώς και των αυγών της μελίγκρας.

3. Βάψιμο των κορμών και των κεντρικών βλαστών, όπως και προηγούμενα στα άλλα δέντρα, αργά το φθινόπωρο (μυκόπλασμα, αφίδες κ.λ.π.). 4. Στις ροδακινιές: i) Ψέκασμα των δέντρων και του εδάφους γύρω με εκχύλισμα πολυκόμπι (εξώασκος).

ii) Λίπανση με κομπόστα και εδαφοκάλυψη.

5. Αν την προηγούμενη καλλιεργητική περίοδο υπήρχε μεγάλη προσβολή από εξώασκο. Ψέκασμα με χαλκούχο παρασκεύασμα.

#### Χειμώνας:

1. Ψέκασμα των κορμών - βλαστών της ροδακινιάς με παραφινέλαιο (αβγά αφίδων)

2. Κλάδεμα αυστηρό της ροδακινιάς και προσεκτικό της βερικοκιάς.

3. Λίπανση της ροδακινιάς 1-2 φορές με 2% υδρύαλο ή 2-3% ασβεστούχα άλγη (εξώασκος).

#### Φούσκωμα ματιών:

1. Τρεις φορές μέσα σε 10 μέρες ψέκασμα με πολυκόμπι ή με 2% ασβεστούχα άλγη + 5% τσουκνιδόζουμο, δύο φορές σε 3 βδομάδες, ή με χαλκούχο παρασκεύασμα (μεγάλη προσβολή), για μύκητες, κορύνεο, εξώασκο.

2. Αρχή της άνοιξης κολητικό χαρτόνι.

#### Πριν και μετά Ανθοφορία:

Ψέκασμα για μύκητες (Μονίλια, ωίδιο κ.λ.π.) με Bio-S (τσουκνίδα - Πολυκόμπι - φύκια - Πετρώματα - θείο βρέξιμο), όπως στα άλλα δέντρα παραπάνω.

#### Μετά τη φυλλοφορία (από Απρίλιο):

Ελεγχος για Μηλίγκρες. Πριν το στρίψιμο των φύλλων. Ψέκασμα με σαπουνι + οινόπνευμα (όπως για τις αφίδες πιο πάνω). Συνεχής παρακολούθηση ειδικά Ιούλιο - Αύγουστο όπου υπάρχει μεγαλύτερη προσβολή.

#### Μέσα Μαΐου:

Αυστηρό αραίωμα καρπών (όταν σκληρύνει ο πυρήνας). Οι κακοσχηματισμένοι, προσβεβλημένοι καρποί απομακρύνονται και καταστρέφονται ή θάβονται.



#### Αρχές Καλοκαιριού:

1. Απομάκρυνση των χόρτων κάτω απ' τα δέντρα και έως 2 cm βάθος και 50 cm ακτίνα, ελαφρύ σκάψιμο γύρω απ' τον κορμό (κύρια βερικοκιάς).

2. Κόττες κάτω απ' τα δέντρα (κύρια καπνώδη). 3. Ψέκασμα του χώματος γύρω απ' τον κορμό με βάκιλο Thuringiensis ή με εκχύλισμα αψιθιάς ή χρυσανθέμου του κοινού (καπνώδης).

#### Κατά την ωρίμανση (καλοκαίρι):

1. Κόττες κάτω απ' τα δέντρα.

2. Μάζεμα πεσμένων καρπών και φύλλων απομάκρυνση και καταστροφή τους (ή θάψιμο).

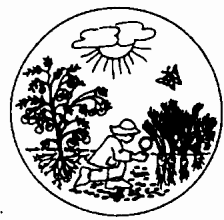
3. Από Ιούλιο χαρτόνι σύλληψης καρπόκαψας

#### Συγκομιδή:

Προσοχή τα φρούτα να μην είναι υγρά.



# Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΑΞΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ



## Η επίσκεψη στην κιβωτό

Μέρος πέμπτο

Μαργαρίτα!!! Μαργαρίτα!!! φώναξαν τα κορίτσια εξώ από το σπίτι της μικρής τους φίλης.

Ήταν η ημέρα που θα πήγαιναν στην "κιβωτό"

Η Μαργαρίτα που περίμενε από ώρα, πετάχτηκε τρέχοντας στο φορηγάκι.

"Καλώς την.....", την υποδέχτηκε ο κύριος Ηρακλής,

"Ετοιμη για την Κιβωτό;".

"Γιατί το λένε κιβωτό αυτό το μέρος;" ρώτησε η Μαργαρίτα μόλις ξεκίνησαν.

"Γιατί είναι ένα αγρόκτημα όπου μπορεί να βρεις πολλούς ντόπιους σπόρους που σώθηκαν όπως και πολλές ντόπιες φυλές ζώων που κινδυνεύουν να χαθούν".

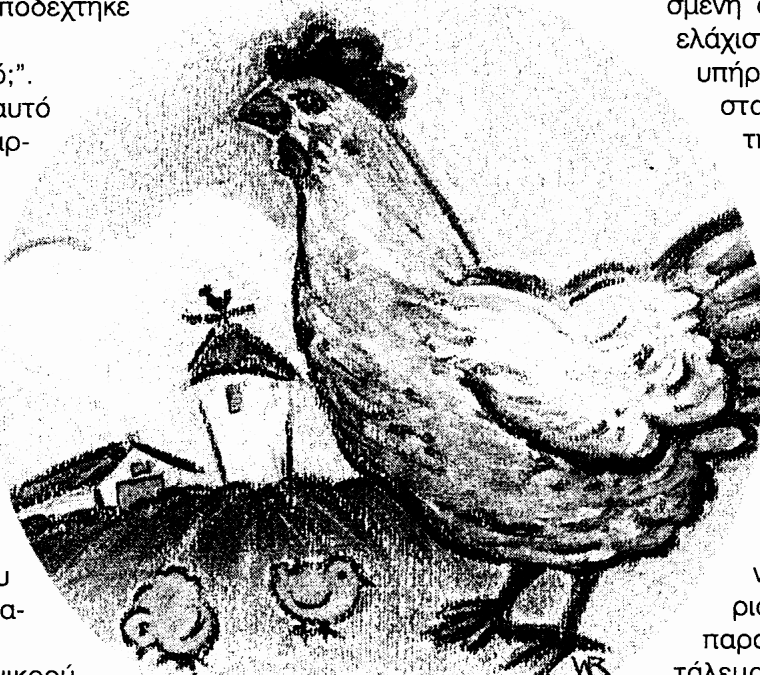
"Έχει άλογα, αγελάδες, βουβάλια, πρόβατα, γίδια, γουρούνια, κότες και άλλα ζώα! Να δεις Μαργαρίτα τι όμορφα που είναι!!" είπε όλο ενθουσιασμό η Μυρτώ.

"Ναι! "χαμογέλασε η μικρούλα και στο χωριό της γιαγιάς μου πηγαίνω σ' ένα στάβλο που έχει πολλά ζώα. Όμως τι ξεχωριστό έχουν αυτά και τα λένε ντόπια και γιατί χάνονται;" ξαναρώτησε η Μαργαρίτα.

Ο κύριος Ηρακλής προσπάθησε να της εξηγήσει λέγοντας ότι παλιότερα, οι αγρότες κρατούσαν τον σπόρο από τα καλύτερα φυτά τους τα πιο γερά, νόστιμα και παραγωγικά και τον έσπερναν στα χωράφια τους την επόμενη χρονιά.

Το ίδιο έκαναν και με τα ζώα. Φρόντιζαν να ζευγαρώνουν μεταξύ τους αυτά που τους έδιναν το καλύτερο και περισσότερο γάλα, κρέας ή μαλλί. Διάλεγαν τις γίδες που γεννούσαν περισσότερα μικρά και γενι-

κά τα ζώα που άντεχαν πιο πολύ στις αρρώστιες. Αυτά είχαν συνηθίσει σε κείνο τον τόπο και εκμεταλλεύονταν όσο καλύτερα γινόταν το κλίμα και τα φυτά της περιοχής γι' αυτό τα λένε ντόπια.



Τα ζώα έβοσκαν ελεύθερα στα λιβάδια και τρέφονταν με τροφές που είχαν μεγαλώσει φυσικά, χωρίς συνθετικά λιπάσματα και δηλητήρια.

Αργότερα άρχισαν σιγά - σιγά να χάνονται γιατί οι αγρότες προτιμούσαν να εκτρέφουν βελτιωμένες φυλές για να πάρουν ακόμη πιο πολύ γάλα ή κρέας.

"Και είναι κακό αυτό;" ρώτησε η Αιμιλία.

"Οχι ακριβώς" απάντησε ο κύριος Ηρακλής, "αλλά όπως αποδείχτηκε αργότερα, δόθηκε πάρα πολύ σημασία σε κείνα τα χαρακτηριστικά

των φυτών και των ζώων που τα έκαναν πιο παραγωγικά. Ετσι χάθηκαν ιδιότητες και χαρακτηριστικά τους που είχαν δημιουργηθεί από τη φύση και εξελιχτεί με τη βοήθειά της.

Από κει λοιπόν που υπήρχαν πολλές φυλές, η καθεμιά προσαρμοσμένη στον τόπο της, απόμειναν ελάχιστες. Από κει ας πούμε που υπήρχε η αγελάδα η μαθημένη στα κακοτράχαλα βουνά και την ξέρα, αντικαταστάθηκε από την "γερμανίδα" που είχε συνηθίσει στα πλούσια λιβάδια και στη δροσιά.

Συγχρόνως άλλαξε και ο τρόπος εκτροφής τους. Τα περισσότερα ζουν κλεισμένα σε στάβλους χωρίς να μπορούν να κινηθούν. Τρέφονται με τροφές που δεν καλλιεργούνται φυσικά και συχνά με τροφές που δεν ταιριάζουν στη φύση τους όπως παραδείγματος χάρη με κρεατάλευρα οι αγελάδες που είναι αποκλειστικά χορτοφάγες. Τα ζώα αποδίδουν αλλά ζώντας σε τόσο κακό περιβάλλον και με τέτοιες τροφές αρρωσταίνουν συνέχεια και τους δίνουν φάρμακα. Και σαν να μην έφτανε αυτό, προκειμένου να κερδίσουν ακόμη πιο πολλά τους δίνουν ορμόνες και άλλες ουσίες απαγορευμένες. Όλα αυτά όπως καταλαβαίνετε περνάνε σε μας τους ανθρώπους που καταναλώνουμε τα προϊόντα των ζώων και βλάπτουν την υγεία μας."

Καθώς έλεγαν όλα αυτά έφτασαν έξω από ένα μεγάλο πανέμορφο αγρόκτημα που συνόρευε με το δάσος και στην είσοδο είχε κρεμασμένη μια ξύλινη ταμπέλα που έγραφε "κιβωτός".

“Α! τώρα κατάλαβα. Όπως ο Νώε για να σώσει τα ζώα από τον κατακλυσμό το έβαλε στην κιβωτό, έτσι κι εδώ σ’ αυτά τα χωράφια βόσκουν τα ζώα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν γιατί οι άνθρωποι έπαψαν να τους δίνουν σημασία!”.

“Ναι Μαργαρίτα, μπράβο. Πολύ όμορφα το είπες και δεν έχει μόνο ζώα αλλά και φυτά. Αντε κατεβείτε θα συνεχίσουμε με τα πόδια”.

Πάνω στην ώρα ήρθε και ο Παναγιώτης να τους υποδεχτεί. Ο Παναγιώτης ήταν ο άνθρωπος που μαζί με μερικούς ακόμη φίλους κατάφερε να βρει όλα αυτά τα ζώα και τα φυτά και να φτιάξει την κιβωτό όπου γίνεται αναπαραγωγή των ντόπιων φυτών και ζώων για να προμηθεύονται οι βιοκαλλιεργητές.

Η Αιμιλία η Μυρτώ και η Μαργαρίτα ενθουσιασμένες έτρεχαν από τα γουρουνάκια στις αγελάδες και από κει στα άλογα. Στη λιμνούλα με τις πάπιες και στο κοτέτσι με τα κοκόρια με το διπλό λειρί. Στα πρόβατα και στα βουβάλια που κάθονταν τεμπέλικα μέσα στο βαλτωμένο χωράφι.

“Όχι - όχι... αυτό το θέαμα δεν είχε καμιά σχέση με κείνο στο στά-

βλο του χωριού όπου όλα τα ζώα ήταν δεμένα και λυπημένα. Εδώ έβοσκανχαρούμενα στα λιβάδια”, σκέφτηκε η Μαργαρίτα.

Την περιπλάνηση των παιδιών διέκοψε η φωνή του κυρίου Ηρακλή που μόλις είχε τελειώσει το φόρτωμα με καλοχωνεμένη αγελαδινή κοπριά στο φορτηγάκι.

“Παιδιά ελάτε κι από δω να διαλέξουμε φυτά”.

Πλησίασαν και η Αιμιλία ξεδίπλωσε το σημείωμα με το σχέδιο του μπαξέ. Αφού συζήτησαν λίγο για το τι μπορούσαν να σπείρουν μέχρι τις αρχές του Απριλίου, αποφάσισαν και πήραν σπόρους από φασολάκια, καλαμπόκια, σπανάκι, ραδίκια, μποράγκο, μαϊντανό, κολοκυθάκια και κοκάρια.

“Τα υπόλοιπα,” λέει η Μυρτώ “δεν θα τα βάλουμε;”

“Για να δω τι απέμεινε” και πήρε το σημείωμα στα χέρια του ο Παναγιώτης. “Ελάτε είστε τυχερές, έχω τα περισσότερα από τα φυτά που θέλετε”. Και τους έβαλε σ’ ένα κασάκι 5 φυτά αγριοφράουλες, 4 πιπεριές, 4 ντοματιές, 3 αγγουριές, 5 βασιλικά και 10 λάχανα και σ’ ένα άλλο φυτά από καρότα, παντζάρια

και μαρούλια έτοιμα για μεταφύτευση.

“Ελα Μυρτώ πάρε κι αυτά τα 2 δεντρολίβανα, άντε και καλή επιτυχία”.

“Ευχαριστούμε είπαν τα παιδιά όμως.....” κοντοστάθηκαν και οι τρεις γιατί προηγουμένως είχαν μετρήσει το χαρτζιλίκι τους και τους φάνηκε λίγο.

“Τι πρόβλημα υπάρχει,” τους ρώτησε ο Παναγιώτης.

“Να δεν ξέρουμε αν θα φτάσουν τα λεφτά μας για όλα αυτά” απάντησε η Αιμιλία.

“Μην ανησυχείτε” χαμογέλασε ο Παναγιώτης. “Η πληρωμή που σας ζητάω δεν έχει να κάνει με χρήματα. Θέλω μόνο να μου επιστρέψετε μερικούς σπόρους από το κάθε φυτό που σας έδωσα. Σύμφωνα;”

“Σύμφωνα” απάντησαν και οι τρεις παραξενεμένες με την περίεργη πληρωμή.

Τακτοποίησαν τα φυτά στην καρότσα, πήραν ένα σακί με στάχτες, ένα με σκόνη από φωσφορικά πετρώματα, κ’ ένα μπουκαλάκι με ζουμί από φύκια ευχαρίστησαν τον Παναγιώτη και έφυγαν κατενθουσιασμένες.

(συνεχίζεται)

## Σχετικά με τα φύλλα

Τα φύλλα είναι οι πνεύμονες των φυτών. Αναπνέουν αλλά όχι όπως εμείς. Εισπνέουν διοξείδιο του άνθρακα και εκπνέουν οξυγόνο. Εμείς εισπνέουμε οξυγόνο και εκπνέουμε διοξείδιο του άνθρακα.

Όταν ζεις κοντά στα φυτά είσαι σε καλό μέρος.

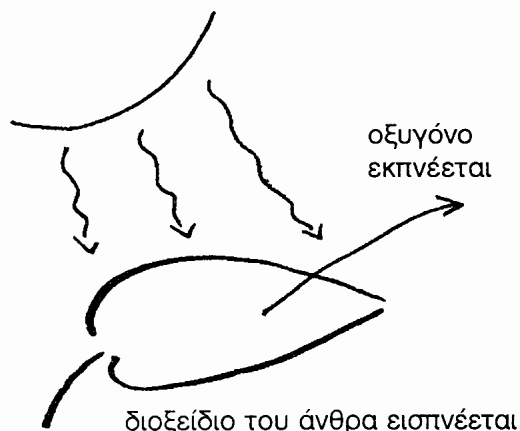
Ετσι όταν κάθεσαι δίπλα σ’ ένα φυτό γίνεσαι συνέταιρος του στην αναπνοή.

Τα φύλλα ρυθμίζουν την ποσότητα του νερού στα φυτά. Όταν ο αέρας είναι ζεστός διαπνέουν νερό, δηλαδή αποβάλλουν από τις σχισμές που έχουν στην επιφάνειά τους, τα στόματα, νερό με τη μορφή υδρατμών στην ατμόσφαιρα.

Όταν γίνεται αυτό, τα φύλλα δίνουν εντολή στις ρίζες του φυτού να απορροφήσουν νερό, όπως εμείς ρουφάμε νερό με το καλαμάκι. Αυτό το νερό, η εδαφική υγρασία όπως λέγεται, με τη σειρά της, περιέχει θρεπτικές ουσίες. Τα φύλλα χρησιμοποιούν τις δυνάμεις απορρόφησης για να μεταφέρουν αυτόν τον θρεπτικό χυμό σ’ όλο το φυτό και να το βοηθήσουν να τραφεί και να αναπτυχθεί.

Ετσι φύλλα και ρίζες συνεργάζονται για να καλύψουν τις θρεπτικές και υδατικές ανάγκες των φυτών.

Τέλος όπως έχουμε ξαναπεί στη φωτοσύνθεση τα φύλλα λειτουργούν σαν εργοστάσια σύνθεσης ζαχάρων χρησιμοποιώντας νερό (H<sub>2</sub>O) και διοξείδιο του άνθρακα (CO<sub>2</sub>) για να παράγουν ζάχαρα.



# ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΕΣ

**Αποστολής Αραμπατζής**

Είμαστε παιδιά της φύσεως ο προορισμός μας είναι να ζούμε σε αρμονία με αυτή. Πολλοί το ακούνε, λίγοι το συνειδητοποιούν, ακόμη λιγότεροι το πράττουν.

Γεννημένος σε ένα χωριό στον κάμπο της Λάρισας, τη Νίκη, από μικρό παιδί γνώρισα και αγάπησα την αγροτική ζωή. Βέβαια ο τρόπος καλλιέργειας που έμαθα, ήταν ο συνηθισμένος συμβατικός με λιπάσματα, φυτοφάρμακα.

Αισθανόμενος αγάπη για τη φύση, τη φυσική ζωή, ήταν φυσικό να αντιδράσω, να προβληματιστώ ακούγοντας ή διαβάζοντας κατά καιρούς για το πόσο επιβλαβή είναι όλα τα χημικά σκευάσματα.

Η μύηση μου στη βιοκαλλιέργεια, γενικά στην οικολογία έγινε σταδιακά πριν από 12 περίπου χρόνια. Όμως η μεγαλύτερη αλλαγή, στροφή προς την οικολογία, έγινε όταν είχα την τύχη να γνωρίσω έναν από τους πιο αγνούς, ιδεολόγους οικολόγους. Τον γεωπόνο - αγρότη Παναγιώτη Μανίκη, ο οποίος με τη σειρά του, υπήρξε μαθητής και συνεργάτης του πρώτου διδάξαντα τη Φυσική Καλλιέργεια ανά τον κόσμο. Του Ιάπωνα Masanobu Fukuoka, του οποίου το βιβλίο "Φυσική Καλλιέργεια", αξίζει να διαβασθεί. Το βιβλίο αυτό καθώς οι συμβουλές άλλων αξιόλογων ατόμων που γνώρισα στη συνέχεια, με βοήθησαν να κάνω τα πρώτα βήματα προς τη βιοκαλλιέργεια.

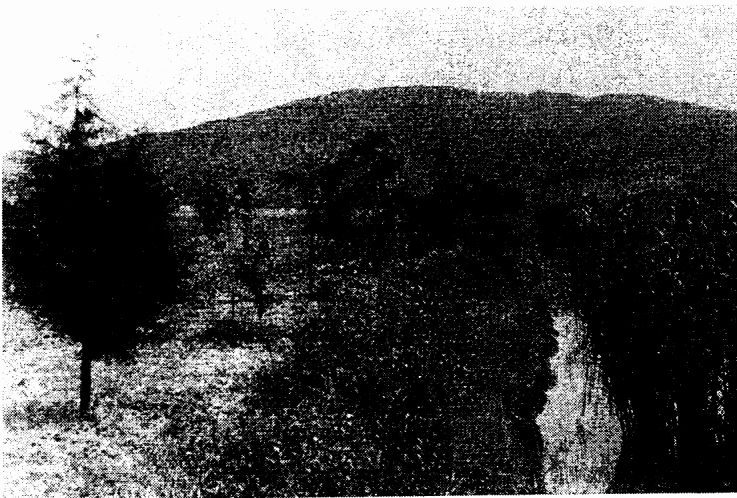
Τα κτήματα που καλλιεργώ είναι τα εξής. Στο Διμήνι - Βόλου έχω 2 στρέμματα με ελιές που μου εξασφαλίζουν το λάδι της χρονιάς. Εδώ και 7 χρόνια που ανέλαβα την καλλιέργεια του κτήματος, δεν έριξα λίπασμα ούτε ράντισα με δηλητήρια. Η παραγωγή είναι η ίδια με των άλλων που τα καλλιεργούνε συμβα-

τικά. Για λίπανση, αφήνω στο έδαφος τα χόρτα που κόβω, τα οποία σιγά - σιγά σαπίζουν.

Επίσης, αφού βέβαια το περιέφραξα, έβαλα στο κτήμα κότες και πάπιες, οι οποίες συμβάλουν κατά πολύ στη λίπανση του εδάφους. Όσο αφορά τους εχθρούς της ελιάς,



δύο είναι οι κυριότεροι. Ο πυρηνοτρήτης και ο δάκος. ο πυρηνοτρήτης αντιμετωπίζεται με 1-2 ραντίσματα με τον βάκιλο Θουριγκιένσις. Αυτό εφάρμοσα για 2-3 χρόνια. Εκτοτε δεν το ραντίζω, χωρίς να έχω



ζημιά. Πέφτουν βέβαια μερικές ελιές, οι υπόλοιπες όμως γίνονται μεγαλύτερες. Γίνεται δηλαδή μια φυσική αραίωση. Για τον δάκο χρησιμοποιώ παγίδες με μπουκάλια πλαστικά νερού ή αναψυκτικών. Στο επάνω μέρος ανοίγω δύο μικρές τρύπες και το γεμίζω με νερό ρίχνοντας συγχρόνως από μια κουταλιά λίπα-

σμα θεικής αμμωνίας. Η γλυκιά μρωδιά του λιπάσματος παρασύρει τον δάκο μέσα στο μπουκάλι, όπου πνίγεται στο νερό.

Το σύστημα λιπάνσεως με ξερά χόρτα χρησιμοποιώ και σε άλλα δύο κτήματα με διαφορετικές καλλιέργειες. Το ένα είναι 5 στρέμματα με

αμυγδαλιές καθώς και μερικές ελιές. Επίσης όσα δέντρα δεν έπιασαν ή ξεράθηκαν, τα αντικατέστησα με διάφορα οπωροφόρα. Τα τελευταία χρόνια φυτεύω ενδιάμεσα και περιφερειακά του κτήματος και διάφορα καλλωπιστικά - δασικά δέντρα, όπως ακακία Κων/λεως, ακακία Ουγγαρίας, ευκάλυπτο, κυπαρίσσι κ.α. Ανάμεσα στα δέντρα καλ-

λιεργώ ένα μικρό κήπο με λαχανικά από ντόπιους σπόρους.

Ο κυριότερος εχθρός της αμυγδαλιάς είναι το ευρύτομο. Το αντιμετωπίζω ικανοποιητικά μαζεύοντας και καίγοντας όλα τα κούφια αμύ-

γδαλα, τα οποία περιέχουν την προνύμφη του εντόμου.

Το άλλο κτήμα 2 στρεμμάτων είναι φυτεμένο με φυσικές Αιγίνης, διακοσμημένο και αυτό με διάφορα άλλα δέντρα. Οι φιστικές είναι πιο ευάλωτες στα διάφορα έντομα από την αμυγδαλιά και έχω μεγάλες ζημιές στην παραγωγή. Η μέθοδος να καίω τους κούφιους καρ-

πούς εδώ δεν αποδίδει, επειδή πολλοί καρποί πέφτουν στο έδαφος και είναι δύσκολο να μαζευτούν.

Στο κτήμα αυτό υπάρχει και ένας παλιός πλίνθινος στάβλος, τον οποίο προσπαθώ να διατηρώ σε καλή κατάσταση. Στο στάβλο αυτό έχω εγκαταστήσει μερικά κουνέλια, φυσικά όχι σε κλουβιά. Νομίζω ότι είναι



βάνουσο να φυλακίζουμε ζώα σε περιορισμένους χώρους, τα οποία από την ημέρα που θα γεννηθούν έχει προαναγγελθεί ο θάνατός τους. Ζώα που δεν θα βαδίσουν στο χώμα, δεν θα δουν τον Ηλιο, δεν θα ερωτευθούν, δεν θα βοσκήσουν, ούτε θα παίξουν στο πράσινο χορτάρι. Ζώα που δεν θα νιώσουν τη χαρά της ζωής.

Τα ζώα έχουν κι αυτά ψυχή και αισθήματα σαν εμάς. Και έχουν κι αυτά δικαίωμα στη ζωή. Δεν είμαι χορτοφάγος (τουλάχιστον δεν προσπάθησα ακόμη) ούτε παριστάνω τον άγιο. Εχω φάει και πουλερικά και κουνέλια. Απλά προσπαθώ να τους δώσω πρώτα την ευκαιρία να ζήσουν φυσιολογικά.

Από μια τρύπα του στάβλου τα κουνέλια μπορούν και βγαίνουν έξω για βοσκή. Ετσι μου διαθέτουν και κοπριά για τα δέντρα. Το καλοκαίρι δίνω τροφή στα κουνέλια. Από τη στιγμή όμως που θα φυτρώσει το χορτάρι, τη βρίσκουν μόνα τους.

Βέβαια υπάρχει και το μειονέκτημα ότι μου 'φαγαν και μερικά μικρά δεντράκια. Παράλειψη δική μου που δεν προστάτευσα τον κορμό τους.

Επίσης καλλιεργώ και ένα μεγαλύτερο κτήμα 39 στρεμμάτων στον κάμπο της Λάρισας στη Νίκη με ετήσιες καλλιέργειες τις οποίες εναλλάσσω κάθε χρόνος, όπως καλαμπόκι, σιτάρι, βαμβάκι, κρεμμύδια, πατάτες κ.λ.π. Αυτή την καλλιεργητική περίοδο συγκεκριμένα, καλλιεργώ 7 στρέμματα με σιτάρι, 16 στρέμματα με σόγια (μη μεταλλαγμένη φυσικά) που αγωνίστηκα για να αποκτήσω και 16 στρέμματα καλαμπόκι με ντόπιο σπόρο, τον οποίο καλλιέργησα ο ίδιος.

Για λίπανση χρησιμοποιώ τη χλωρή λίπανση ή κοπριά. Τα τελευταία χρόνια όμως, κυκλοφορούν στην αγορά αρκετά βιολογικά λιπάσματα, τα οποία παρέχουν λύσεις. Στη μια πλευρά του κτήματος υπάρχει ένας χάνδακας αρκετά μεγάλος. Στις δυο πλευρές του φύτεψα δέντρα δασικά

και οπωροφόρα ανάμεικτα. Στο βάθος του χανδακιού έβαλα καλάμι και στα πλάγια λυγαριές και βατομουριές. Σκοπός μου είναι να δημιουργήσω ένα φυσικό άλσος, καταφύγι για διάφορα πουλιά και ζώα.

Οι δυσκολίες στις καλλιέργειες είναι αρκετές, όπως η αντιμετώπιση τυχόν ασθενειών και η καταπολέμηση των αγριόχορτων. Σε αυτό με βοηθάει πολύ και η γυναίκα μου. Τα 2 παιδιά μας είναι ακόμη μικρά (2 και 6 ετών για να βοηθήσουν. Σε αυτό που δεν μπορεί να βοηθήσει αρκετά η γυναίκα μου, είναι στην αντιμετώπιση των ειρωνικών χαμόγελων και σχολίων των γειτόνων. Προσπαθώ να τους αγνοώ. Βαθιά μέσα μου όμως ελπίζω ότι στο τέλος και κάποιος άλλος από τους συγχωριανούς μου θα ευαισθητοποιηθεί και θα συμπορευθεί μαζί μου, αν όχι στη βιοκαλλιέργεια - οικολογία, τουλάχιστον να φανεί και κάποια άλλη κορυφή δέντρου στον απέραντο γυμνό κάμπο.

## ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Επταχάλκου 3 - Ηλεκτρικός - Αγ. Αθανάσιος, Θησείο

Ε Κ Δ Η Λ Ω Σ Ε Ι Σ

**15 Ιουλίου - 30 Ιουλίου**  
**1 Αυγούστου - 17 Αυγούστου**

Στα πλαίσια του κύκλου δραστηριοτήτων "Επιστροφή στην τέχνη και την επιτηδειότητα", θα πραγματοποιηθούν και φέτος το καλοκαίρι (δε δύο περιόδους) πρακτικά μαθήματα οικολογικής οικοτεχνίας και λαϊκής ελεύθερης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, στη Νότια Κρήτη. Μόνο με έγκαιρες δηλώσεις συμμετοχής, μέχρι 30 Ιουνίου. Υποχρεωτική παρακολούθηση ολόκληρο το δεκαπενθήμερο. Υπεύθυνος Θ. Μηλογιαννάκης.

**3-6 Σεπτεμβρίου**

Θα πραγματοποιηθούν από τους "Φίλους της φυσικής ζωής" στο Σαϊνοπούλειο Σπάρτης εκδηλώσεις με θέμα: "παράδοση - τέχνη - οικολογία". Παρακαλούμε τις φίλες και φίλους που ευαισθητοποιούνται και μπορούν να συμμετάσχουν και βοηθήσουν, είτε σε χειροτέχνες είτε σε μουσικούς είτε σε γενικές ανάγκες, να δηλώσουν συμμετοχή και να ενημερωθούν για λεπτομέρειες. Ευχαριστούμε.

Γενικές πληροφορίες

1. Το τηλέφωνο του Ελεύθερου Σχολείου είναι το 3452225.
2. Για δηλώσεις συμμετοχής για τα μαθήματα ή για τις εκδρομές, αφήστε όνομα και τηλέφωνο στο παραπάνω νούμερο, εκτός αν υπάρχει άλλο και θα σας απαντήσουμε. Παρακαλούμε να μη χρησιμοποιείται τα τηλέφωνα που υπάρχουν σε αυτό το φυλλάδιο για άλλους λόγους.
3. Όλες οι δραστηριότητες είναι ελεύθερες και δωρεάν, εκτός αν υπάρχουν έξοδα, ενώ στις εκδρομές χρειάζονται προκαταβολή που δεν επιστρέφεται.
4. Το πρόγραμμα μας (πλούσιο πάντα σε δραστηριότητες) εκδίδεται ανά 3/μηνο περίπου, σε ένα μόνο φύλλο για να μην παράγουμε σκουπίδια και σε χαρτί από φυσικά στοιχεία (φύκια, καλαμπόκι κ.α.) για να μη συντελούμε στην καταστροφή των δασών και τη χρήση χλωρίου.
5. Οι εκδρομές μας στοχεύουν: επαφή με το φυσικό περιβάλλον, για υγεία, εμπειρία, μόρφωση, γνωριμία, φιλία και συνεργασία για την προστασία του. Στις εκδρομές μας ζητούμε στοιχειώδη πειθαρχία στις οδηγίες του υπευθύνου και σεβασμό στις βασικές αρχές τις οποίες υπηρετούν οι σύλλογοί μας.
6. Παρακαλούμε οι συμμετέχοντες, τόσο στις εκδηλώσεις μας, όσο και στις εκδρομές μας, να σέβονται την οικολογική συνείδηση των συλλόγων μας, όσον αφορά το κάπνισμα, τη χρήση κινητών τηλεφώνων, τη χρήση γούνας και την κρεοφαγία.
7. Το συλλογικό κατάστημα των Φίλων της Φυσικής Ζωής, επταχάλκου 5, λειτουργεί μόνο 3 ημέρες την εβδομάδα και δεν διαθέτει τηλέφωνο εξυπηρέτησης πελατών:  
Τρίτη: 9:00 - 21:00 (συνεχώς) Τετάρτη 9:00 - 15:00 και Πέμπτη: 9:00 - 21:00 (συνεχώς)  
και θα κλείσει στις 9 Ιουλίου και θα ανοίξει στις 17 Σεπτεμβρίου, τις ίδιες μέρες και ώρες.

# ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΜΟΤΡΑΠΕΖΟΙ ΜΑΣ

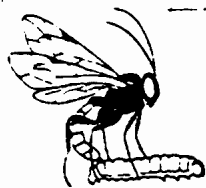
## ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ "ΠΑΡΑΣΙΤΑ"

(Απόψεις και πρακτικές φυτοπροστασίας)

ΜΕΡΟΣ Α'

### Ιστολογικές αμυντικές κατασκευές

Γιάννης Παζάρας



Οι αμυντικές κατασκευές που προκύπτουν σαν αποτέλεσμα αλλαγών στους ιστούς των φυτών είναι ο σχηματισμός φελλού, ο σχηματισμός "αφοριστικών" στρώματων (δηλ. στρώματων αποκοπής / απομόνωσης), ο σχηματισμός τυλλώσεων και η εναπόθεση κόλλας.

#### Σχηματισμός φελλού (εικ. 1)

Η προσβολή των φυτών από μύκητες και βακτήρια ή από ιούς και νηματώδεις, μερικές φορές μπορεί να προκαλέσει τον σχηματισμό πολλών στρώματων φελλού γύρω από το σημείο προσβολής. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο σε διέγερση των κυττάρων του ξενιστή (φυτό) από ουσίες οι οποίες εκκρίνονται από τα κύτταρα του παθογόνου. Το στρώμα του φελλού δρα σαν φράγμα και συνήθως είναι αδιαπέραστο λόγω του πάχους, της αντοχής αλλά και του "σφιχτού" τρόπου με τον οποίο είναι "χτισμένα" τα κύτταρα που τον αποτελούν.

Σε μερικά φυτά είναι δυνατόν τα **φελλοποιημένα κύτταρα** να έχουν παραγεμιστεί με **λιγνίνη** γεγονός που τα κάνει ακόμη περισσότερο ανθεκτικά στη διάτρηση. Τα στρώματα του φελλού δεν αναστέλλουν απλά την προέχλαση του παθογόνου αλλά παρεμποδίζουν επιπρόσθετα τη διάχυση τοξικών ουσιών που είναι δυνατόν να εκκρίνει το παθογόνο προλαμβάνοντας έτσι ζημιές των γύρω ιστών.

Ακόμη, τα στρώματα του φελλού σταματούν τη ροή των θρεπτικών ουσιών και του νερού από τους υγιείς στους προσβεβλημένους ιστούς με αποτέλεσμα την

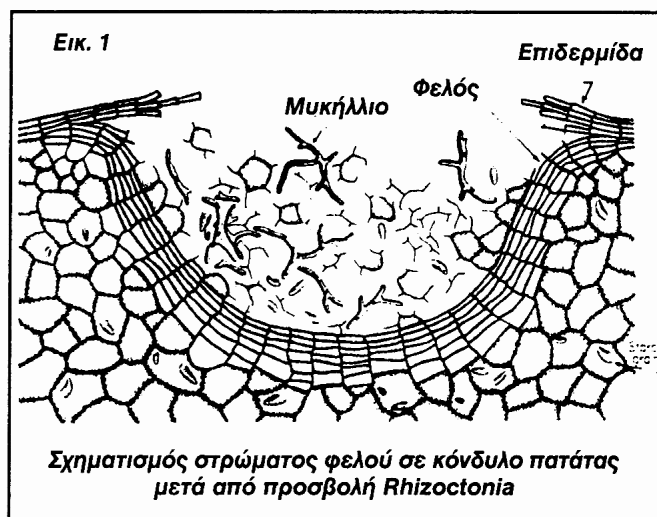
εξασθένηση του παθογόνου, την αδυναμία του να **σποροποιήσει** ή ακόμα και τον θάνατό του. Οι νεκροί ιστοί που εμπεριέχουν και το παθογόνο οριοθετούνται έτσι από τα στρώματα του φελλού και είτε παραμένουν στο μέρος όπου δημιουργήθηκαν σχηματίζοντας **νεκρωτικές κηλίδες** είτε σπρώχνονται και αποβάλλονται ολοκληρωτικά από τους από κάτω αναπτυσσόμενους υγιείς ιστούς.

#### Σχηματισμός αφοριστικών στρώματων (Εικ. 2)

Τα αφοριστικά στρώματα σχηματίζονται στα νεαρά, ενεργά φύλλα των πυρηνόκαρπων σαν αποτέλεσμα προσβολής από μύκητες, βακτήρια ή ιούς. Δεν αποτελούνται από κύτταρα αλλά σχηματίζονται από ένα χάσμα το οποίο περιβάλλεται από δύο στρώματα κυττάρων. Κατά την προσβολή π.χ. των φύλλων της ροδακινιάς από το βακτήριο *Xanthomonas pruni* ένα ή δύο στρώματα κυττάρων από αυτά που περιβάλλουν το προσβεβλημένο σημείο φουσκώνουν και γίνονται λεπτότοιχα ενώ η αναμεταξύ τους μεμβράνη διαλύεται. Η διαλυτοποίηση της μεμβράνης μεταξύ αυτών των δύο στρώματων αφήνει το εσωτερικό στρώμα των κυττάρων χωρίς υποστήριξη. Η κεντρική περιοχή διαχωρίζεται εντελώς από το υπόλοιπο φύλλο, σταδιακά ζαρώνει, πεθαίνει και απορρίπτεται παίρνοντας μαζί της και το παθογόνο. Το φυτό αποβάλλοντας έτσι την προσβεβλημένη περιοχή μαζί με μερικά υγιή κύτταρα προστατεύει το υπόλοιπο φύλλο από παραπέρα προέλαση του παθογόνου και από τις τοξικές του ουσίες.

#### Σχηματισμός Τυλλώσεων (βλέπε τεύχος 6, σελ. 29)

Οι τυλλώσεις σχηματίζονται στα ξυλώδη αγγεία των περισσότερων φυτών κάτω από καταστάσεις στρες και όταν εκδηλώνεται προσβολή από παράσιτα που αναπτύσσονται στα αγγεία. Οι τυλλώσεις είναι υπερανπτυγμένοι **πρωτοπλάστες**

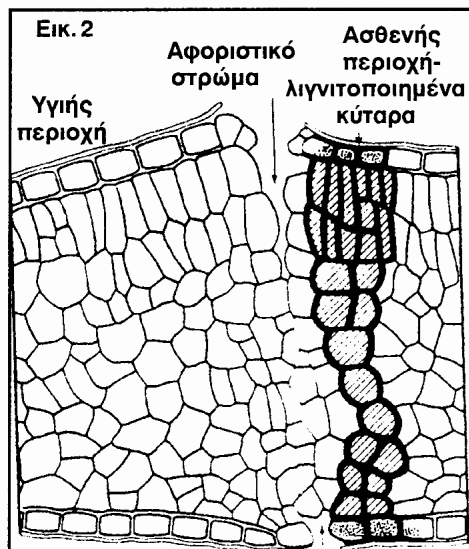


παρακείμενων ζωντανών παρεγχυματικών κυττάρων που προεξέχουν στα ξυλώδη αγγεία μέσα από βαθουλώματα. Έχουν κυτταρινούχα τοιχώματα και ανάλογα με τον αριθμό και το μέγεθος τους μπορεί να φράξουν εντελώς τα αγγεία. Θεωρείται ότι οι τυλλώσεις είναι ο συνηθέστερος παράγοντας εμφάνισης μαρανσης. Η ταχύτητα εμφάνισης τους και η θέση μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας για την άμυνα αλλά και για την εμφάνιση προβλημάτων στο φυτό. Έτσι όταν σχηματίζονται γρήγορα και σε αφθονία μπροστά από το μέτωπο προέλασης του παθογόνου αναστέλλουν την προσβολή

#### Εναπόθεση κόλλας

Διάφορα είδη κόλλας παράγονται από πολλά φυτά σε σημεία που έχουν προσβληθεί από παθογόνα ή έχουν τραυματιστεί από μηχανικά αίτια (έντομα κ.α). Το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα συχνό στα πυρηνόκαρπα (κερασιές, ροδακινιές...) που έχουν προσβληθεί από μύκητες, βακτήρια ή ιούς. Οι αμυντικές της ρόλος εκφράζεται με την εναπόθεση της ουσίας στους μεσοκυττάριους χώρους της προσβεβλημένης περιοχής και τη δημιουργία αδιαπέραστου φράγματος στο οποίο εγκλωβίζεται το παθογόνο (όπως π.χ. συμβαίνει κατά την προσβολή της μηλιάς από τον μύκητα της αργυροφυλλίας - *Stereum purpureum*). Κόλλα μπορεί να εναποτεθεί επίσης και στο εσωτερικό των αγγείων με τον ίδιο στόχο, την παρεμπόδιση δηλαδή της προέλασης του παθογόνου.

(συνεχίζεται)



# PERMACULTURE

## Τα βασικά χαρακτηριστικά

(συνέχεια από το 10ο τεύχος)

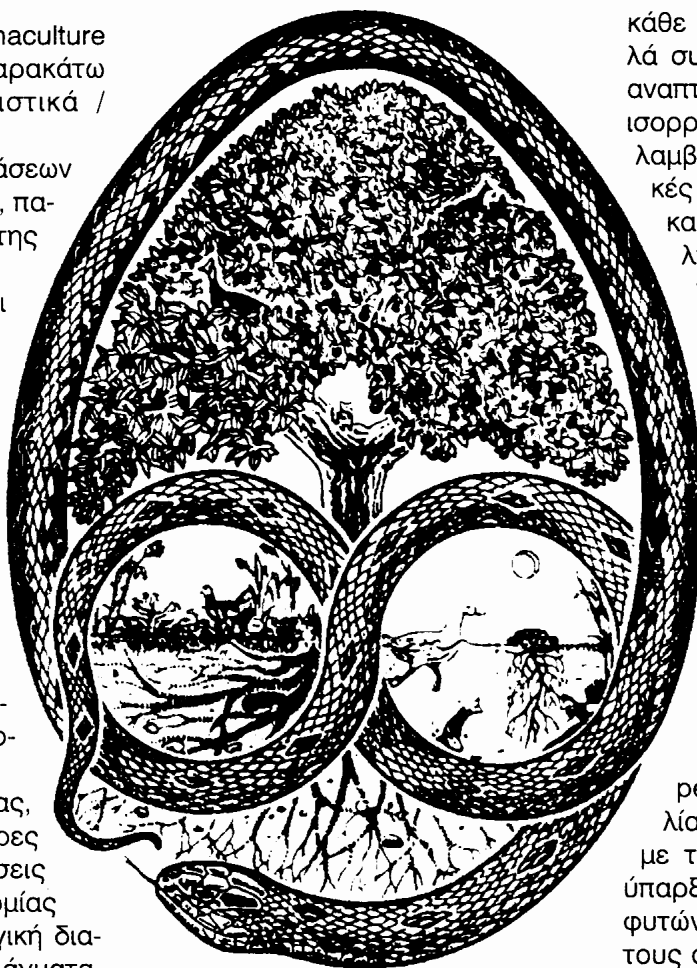
B. Mollisson Μετ. - Επιμ. Γ.Π.

Οι δυνατότητες της Permaculture περιγράφονται από τα παρακάτω αναφερόμενα χαρακτηριστικά / δυνατότητες της:

1. Αξιοποίηση μικρών εκτάσεων
2. Εντατική περισσότερο, παρά εκτατική, αξιοποίηση της γης.
3. Ποικιλία φυτικών και ζωικών ειδών, ποικιλιών, αποδόσεων, μικροκλιμάτων και μικροπεριβάλλοντων.
4. Μακροχρόνια προοπτική. Η ανάπτυξη αγροοικοσυστήματος μιας Permaculture είναι μία εξελικτική διαδικασία διάρκειας πολλών γενεών.
5. Η διατήρηση αγρίων ή λίγο επιλεγμένων φυτικών και ζωικών ειδών είναι αναπόσπαστο στοιχείο του αγροοικοσυστήματος.
6. Ο συνδυασμός γεωργίας, εκτροφής ζώων (με λιγότερες ή περισσότερες παρεμβάσεις του εκτροφέα) και δασοκομίας είναι δυνατός. Η μορφολογική διαμόρφωση του εδάφους (φράγματα, τεχνητές λίμνες) με στόχο τη βελτίωση των χαρακτηριστικών του αγροοικοσυστήματος είναι μέσα στις πιθανές ενέργειες.
7. Δυνατότητα προσαρμογής σε απόκρημνα, βραχώδη, βαλτώδη ή οριακά εδάφη όπου άλλα συστήματα δεν μπορούν να προσαρμοσθούν.

### Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΣΤΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σε αντίθεση με τη σύγχρονη γεωργία που κατά κανόνα οι καλλιεργητικοί κύκλοι είναι ετήσιοι, η Permaculture προσανατολίζεται σε μια συνεχή εξελικτική διαδικασία η οποία καταλήγει σε μια τελική κατάσταση ισορροπίας μέσω της οικολογικής διαδοχής. Σ' αυτό το στάδιο πλέον (climax state) ο κάθε οργανι-



σμός κατέχει λειτουργικά τη θέση που του αρμόζει, προσαρμοζόμενος και ανταποκρινόμενος στις φυσικές αναγκαιότητες (περιβάλλοντος και ζωντανής κοινότητας).

Οι ετήσιες καλλιέργειες της σύγχρονης γεωργίας καταστρέφονται κατά τη συγκομιδή και πρέπει να ξανα-σπαρουν/φυτευθούν, ενώ στην permaculture φυτά και ζώα, συχνά μακρόβια, αναπτύσσονται και αλλάζουν μαζί με το σύστημα.

Η μεγάλη ποικιλία "τύπων" φυτών, από μεγάλα, υψηλόκορμα δέντρα μέχρι θαμνώδη, ευνοεί τη δημιουργία καταφυγίων και πηγών διατροφής για πάρα πολλά ζωικά είδη. Κάθε συστατικό του οικοσυστήματος στηρίζει πολλές λειτουργίες και

κάθε λειτουργία σχετίζεται με πολλά συστατικά. Με τον τρόπο αυτό αναπτύσσεται σύστημα ελέγχου των ισορροπιών που συντελεί στο να προλαμβάνονται επιδημικές πληθυσμιακές εκρήξεις των παρασίτων αλλά και γενικά περιορίζονται οι μεγάλης σοβαρότητας, και συχνότητας πληθυσμιακές μεταβολές στα επίπεδα αντοχής του οικοσυστήματος ("φέρουσα ικανότητα"). Επειδή δεν γίνεται μηχανική κατεργασία του εδάφους, δεν καταστρέφεται η χουμόσφαιρα και έτσι αποθηκεύονται μεγάλες ποσότητες θρεπτικών συστατικών και νερού οι οποίες όμως παραμένουν διαθέσιμες στα φυτά. Το εδαφικό περιβάλλον γίνεται περισσότερο σύνθετο.

Η δομική ποικιλομορφία μιας permaculture αυξάνει την ποικιλία των μικροκλιμάτων τα οποία με τη σειρά τους στηρίζουν την ύπαρξη μεγάλου εύρους "χρήσιμων" φυτών. Τα φυτά που με τη σειρά τους αλλάζουν το μικρόκλιμα κάνοντάς το ευνοϊκότερο για τον άνθρωπο και τα άλλα είδη είναι ένα παράδειγμα των συμβιωτικών σχέσεων της permaculture.

Μερικές από τις σχέσεις που αναφέρθηκαν μπορεί να έχουν ευνοϊκή επίδραση στις συγκομιζόμενες από τον άνθρωπο ποσότητες άλλες όμως όχι (ένα σύμπλεγμα π.χ. χορτοφάγων ζώων μπορεί να μειώσει την παραγωγή), το "κόστος" όμως της ποικιλομορφίας πρέπει να ισοζυγίζεται με τη σταθερότητα του συστήματος, ιδιαίτερα αν θεωρείται πρωτεύουσας σημασίας η δυνατότητα αυτοσυντήρησης και αυτονομίας της ανθρώπινης κοινότητας που ρυθμίζει τις σχέσεις αυτές.

**Συνεχίζεται**



# ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

## ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΒΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

(Μια νέα αρχαία πραγματικότητα)

Γιατρός Βιοθεραπευτής Δρ. Μανώλης Μπριλλιακής

Ο ζωντανός οργανισμός, ανθρώπινος ή όχι, είναι ένα "θαυμαστό σύνολο" μια "θαυμαστή αλληλουχία δράσεων και αντιδράσεων" που συνεχώς ανακυκλώνεται χωρίς αρχή και τέλος. Μόλις η ευαίσθητη ισορροπία του διαταραχθεί ο οργανισμός αρρωσταίνει και πάσχει.

Πάσχει ολόκληρος έστω και αν το αντιλαμβάνεται με μεμονωμένα συμπτώματα από ορισμένα μόνο όργανα του σώματος.

Αυτά δεν είναι παρά η διέξοδος, το "ρελέ διαφυγής" πριν από την τελική κατάρπυσή του. Η αλήθεια, η επιστημονική αλήθεια, είναι ότι ο όλος ο βιολογικός μηχανισμός λειτουργίας του έχει αναστατωθεί γι' αυτό και όλος ο μηχανισμός πρέπει να αποκατασταθεί και όχι μόνο το όργανο ή σύστημα που κάθε φορά πάσχει.

Ο οργανισμός - σύνολο, λοιπόν και η σε βάθος αντιμετώπισή του και όχι ο οργανισμός - σύμπτωμα, όργανο: ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΡΩΣΤΙΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΡΩΣΤΟΙ. Αυτό είναι το υψηλό νόημα της ιατρικής και θεραπευτικής τέχνης γενικότερα.

Η φύση σε όλες τις μορφές - οι επιστήμονες των φυσικών επιστημών το γνωρίζουν καλά - έχει τρομακτικά αποθέματα ενέργειας και εκπληκτικούς αντιρροπιστικούς μηχανισμούς για ίαση και αυτοίαση αρκεί να ενεργοποιηθούν για να δράσουν. Το σώμα μας έχει ανάγκη από "επεμβάσεις εντελώς φυσικές" για να ξαναβρεί τη χαμένη του ισορροπία όταν αρρωστήσει ή προληπτικά για να μην τη χάσει.

Η Βιοθεραπεία με Βιοενέργεια επιτυγχάνει ακριβώς αυτό: την ενεργοποίηση ή την ενίσχυση των φυσικών μηχανισμών του οργανισμού που μόνοι τους θα δράσουν για να θεραπεύσουν ή να συμπληρώσουν, κλασικές θεραπείες που ανεπαρκούν.

### ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Βιοενέργεια είναι η ζωική ενέργεια που διαθέτουν και εκπέμπουν όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί - ζώα, φυτά, άνθρωποι - σε διαφορετική όμως ποσότητα ο καθένας, διαφοροποιούμενοι έτσι από τους νεκρούς οργανισμούς που στερούνται αυτής.

Η Βιοενέργεια είναι ένας όρος σύγχρονος που - με τη σύμφωνη γνώμη των πιο γνωστών ευρωπαϊκών επιστημονικών κέντρων - χαρακτηρίζει και αντικαθιστά τον πανάρχαιο όρο "πράνα".

Στην ιστορία της ανθρωπότητας συναντάμε συχνά την "πρανοθεραπεία" και τους "πρανοθεραπευτές" άτομα δηλαδή που διαθέτοντας μια ξεχωριστή ικανότητα (χάρισμα) κάνανε "θαύματα" και θεραπεύανε τον πόνο ή την πάθηση αρρώστων και ανήμπορους συνανθρώπους ακουμπώντας μόνο τα χέρια τους (θαυματοουργοί, βασιλιάδες, ιερείς θεραπευτές αλλά και κοινοί άνθρωποι με "υπερφυσικές" δυνάμεις).

Με τα χρόνια η ανάπτυξη της ορθολογιστικής σκέψης και έρευνας άλλαξε σιγά - σιγά αυτές τις πεποισθήσεις φιλοσοφικού ή μεταφυσικού χαρακτήρα και η εποχή μας - άκρως επιστημονική και τεχνολογική - έδωσε την απτή και τεκμηριωμένη διάσταση των χαρισματικών αυτών ανθρώπων και των "υπερφυσικών"

δυνατοτήτων τους δηλαδή την επιστημονική απόδειξη στα θαύματά τους.

Ετσι τη δεκαετία του 1960 σε διάφορα Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα του κόσμου (Η.Π.Α. Μπουένος Αιρες, Λονδίνο, Μόσχα, Βιέννη, Πράγα, Μόναχο, Βαρσοβία, Παρίσι, Μιλάνο) οι επιστήμονες άρχισαν να προβληματίζονται σοβαρά για τη Βιοενέργεια να τη μελετούν και να επιδιώκουν να ορίσουν τη φύση της.

Ο Σοβιετικός ηλεκτρονικός Seymon Kirlian μετά από πειράματα ετών κατάφερε να κατασκευάσει μια μηχανή που μπορούσε να απεικονίσει σε φωτογραφική πλάκα το "παράξενο" εκείνο φως (αύρα) που ακτινοβολεί ένα χέρι. όταν διαπερνάται από ηλεκτρικό ρεύμα. Την ενέργεια αυτή που ήταν πιο ορατή και φωτογραφίσιμη ο ίδιος ο Kirlian την ονόμασε "βιολογικό πλάσμα".

Στη συνέχεια ο Βιοφυσικός Victor Adamenco του Ινστιτούτου Φυσικής της Μόσχας τροποποίησε και βελτίωσε τη Μηχανή Kirlian κάνοντάς την πιο πειστική αλλά και πιο ακίνδυνη.

### ΜΕΘΟΔΟΣ Κ/Ζ

Ωστόσο μόνο η μέθοδος με το σύστημα Κ/Ζ που επινοήθηκε στο Μιλάνο το 1977 από τον ιδρυτή του πιο έγκυρου "Επιστημονικού Κέντρου Έρευνας και Εφαρμογής της Βιοενέργειας" καθηγητή Arnaldo Zanatta - μοναδική στον κόσμο - μπόρεσε, σε συνεργασία για θέματα βιοενέργειας με το Κρατικό Πανεπιστήμιο του Μιλάνου και της Κατάνια ν' αποδείξει επιστημονικά και ολοκληρωμένα ότι ο άνθρωπος δεν είναι περιορισμένος από την επιδερμίδα του να συνεχίζει να "ακτινοβολεί" πέρα από τα όριά του μια ακτινική ενέργεια που αποτελείται από 4 παραμέτρους:

Θερμική, Ηλεκτρική, Μαγνητική και Βιοχημική (έρευνες με φασματοφωτόμετρο απέδειξαν ότι πηγή της βιοχημικής παραμέτρου είναι τα μέταλλα - σίδηρος, χαλκός, μαγγάνιο, κοβάλτιο, κάλιο, ασβέστιο, μολυβδένιο, αλουμίνιο κ.α. - που συνδέονται με τα ένζυμα τα οποία καταλύουν τις βιοχημικές αντιδράσεις του οργανισμού). Η μέθοδος Κ/Ζ/ διαθέτει σήμερα, ηλεκτρονικά όργανα και συσκευές που μπορούν να μετρήσουν και ποσοτικά αυτές τις παραμέτρους και να δώσει ανά πάσα στιγμή τη στατική απεικόνιση της βιοενέργειας που ο καθένας διαθέτει με ηλεκτροφωτογραφία των χεριών.

Ακόμα ο καθηγητής Α. Zanatta και οι συνεργάτες απέδειξαν πρώτοι την επίδραση της ζωικής αυτής ακτινοβολίας επάνω σε οργανισμούς μη ανθρώπινους - ζώα, φυτά, μικροοργανισμούς - αποκλείοντας έτσι κατηγορηματικά τη λανθασμένη υπόθεση ή υποψία, ότι η βιοενέργεια δρα αποκλειστικά σαν "επίδραση BLACEBO" ή σαν αυθυποβολή.

### ΠΩΣ ΕΚΠΕΜΠΕΤΑΙ Η ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Βιοενέργεια υπάρχει, λοιπόν, σε κάθε ζωντανό οργανισμό προερχόμενη από το σύνολο των βιοχημικών φαινομένων των κυττάρων, ωθείται στην περιφέρεια και εκπέμπεται από τα χέρια υπό μορφή βιο - ακτινικής ροής που μπορούν να λειτουργήσουν

έτσι σαν ηλεκτρόδια για τη μετάδοσή της σε ένα άλλο σώμα.

Τα δυο μας χέρια έχουν μια διπολικότητα βιοενέργειας.

Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν περίσσεια βιοενέργεια δηλ. ποσότητα πιο υψηλή από εκείνη που θεωρείται αναγκαία και απαραίτητη για να υπάρχει ζωή. Αυτό το περίσσευμα βιοενέργειας εκμεταλλεύεται και χρησιμοποιεί κατάλληλα η Βιοθεραπεία.

Ακτίνες και ακτινοβολίες προερχόμενες τεχνητά από μηχανήματα (ακτίνες Χ. Ακτινοβολίες ισοτόπων, υπέρηχοι κ.α.) είναι από πολλά χρόνια στην υπηρεσία της ιατρικής για διάγνωση ή θεραπεία. Τώρα έχουμε στη διάθεσή μας μια ακόμη μορφή ακτινικής ενέργειας για θεραπεία.

### Η ΒΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Η Βιοθεραπεία είναι μια μορφή ακτινικής θεραπείας "διά της επαφής", που "δεν εισβάλλει" και "χωρίς ενδιάμεσο" διότι η πηγή ακτινοβολίας της ενέργειας δεν είναι μηχανήματα αλλά το ανθρώπινο σώμα.

- Θεραπεία ακτινικής μορφής: διότι χρησιμοποιεί την ενέργεια που εκπέμπουν τα χέρια του Βιοθεραπευτή επάνω στο σώμα του αρρώστου. Διεθνώς και συμβατικά αυτή η ενέργεια ονομάζεται Βιο-ακτινική ενέργεια ή Βιοενέργεια.

Τίποτα το μαγικό αλλά υπαρκτή και επιστημονικά αποδεδειγμένη βιολογική ενέργεια για θεραπεία.

- Θεραπεία που "δεν εισβάλλει": διότι σέβεται

την ακεραιότητα του αρρώστου, χωρίς δηλ. να τρυπάει (ενέσεις) να κόβει (εγχειρήσεις), να κάνει χειρισμούς (φυσικοθεραπεία) ή να χορηγεί φάρμακα. Συχνά συνδυάζεται με την κλασική θεραπεία, που ενδεχομένως κάνει ο άρρωστος συνεργώντας ή συμπληρώνοντας τη δράση και επιταχύνοντας την ίαση.

- Τεχνική της Βιοθεραπείας: πρέπει να γίνεται με καθορισμένο τρόπο και συνδυασμό. Υπάρχει δηλ. συγκεκριμένη τεχνική στην οποία ο βιοθεραπευτής πρέπει να εκπαιδευτεί ώστε το περίσσευμα βιοενέργειας που από τη φύση του διαθέτει να γίνει ανακούφιση ή θεραπεία για κάποιον άλλο άνθρωπο.

Σήμερα με τα όργανα του συστήματος Κ/Ζ το φαινόμενο της μετάδοσης της βιοενέργειας από τον θεραπευτή στον άρρωστο μπορεί να μετρηθεί, να μετρηθούν δηλ. οι διακυμάνσεις των 4 παραμέτρων της βιοενέργειας προ και μετά τη θεραπεία.

### ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

#### ΣΕ 350 ΠΑΘΟΛΟΓΙΕΣ

Γνωρίζουμε ότι η πραγματική αιτία της αίσθησης του πόνου είναι η φλεγμονή. Η βιοθεραπεία όπως και κάθε άλλη μορφή ακτινική θεραπείας έχει δράση αντιφλογιστική τόσο στην επιφάνεια όσο και στο βάθος του σώματος από την οποία προκύπτουν όλες οι άλλες επακόλουθες θετικές συνέπειες της δηλ. αντιφλεγμονώδεις, αντισπασμική (σπασμολυτική), μυοχαλαρωτική και αναλγητική και συνεπώς η ψυχοσωματική ανακούφιση του αρρώστου.

Μέχρι σήμερα έχει διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα της

βιοθεραπείας σε 350 παθολογίες. Από αυτές σε ορισμένες μεν έχουμε πλήρη ίαση, σε άλλες δε σημαντική βελτίωση ή συγκράτηση των συμπτωμάτων και επομένως παρεμπόδιση της επιδείνωσης της κατάστασης του αρρώστου.

Συνοπτικά και κατά προσέγγιση αναφέρουμε ότι για κάθε θεραπεία χρειάζονται 5 έως 10 συνεδρίες ανάλογα με την περίπτωση καθημερινά ή μέρα παρά μέρα.

### ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Υπάρχουν ακόμη αρνητικές επιδράσεις που ασκούμενες με διάφορα κοινωνικά ταμπού τροφοδοτούν και συντηρούν έντονο σκεπτικισμό απέναντι στο φαινόμενο "πράνα - πρاناθεραπεία" ή "βιοενέργεια - βιοθεραπεία" με τη σύγχρονη πια ορολογία.

Οι προκαταλήψεις απέναντι στη βιοθεραπεία συχνά έχουν την προέλευσή τους είτε στην άγνοια, είτε σε κατεστημένες αντιλήψεις που δυσκολεύονται να αποδεχθούν κάτι καινούριο, ή στο γεγονός ότι τόσο στο παρελθόν όσο και τώρα υπήρχε και

υπάρχει αρκετός τσαρλατανισμός, ερασιτεχνισμός και κερδοσκοπία γύρω από τα θέματα του πόνου και της υγείας του ανθρώπου.

Για την αποφυγή παρεξηγήσεων με την παραδοσιακή ιατρική επισημαίνουμε κατηγορηματικά τα εξής:

1) Η βιοθεραπεία δεν έχει καμιά σχέση με παραψυχολογία, μαγεία ή άλλα φαινόμενα εξτρα-αισθητήριας αντίληψης (όπως ραδιαισθησία, τηλεπάθεια κ.α.) αφού

προφανώς πρόκειται για θεραπευτική διαδικασία που χρησιμοποιεί ιδιότητες φυσιολογικές δηλ. τη βιοενέργεια.

2) Η διάγνωση γίνεται οπωσδήποτε και πάντα από γιατρό (εκτός και αν ο βιοθεραπευτής είναι και γιατρός) όπως επίσης και ο έλεγχος μετά τη θεραπεία για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

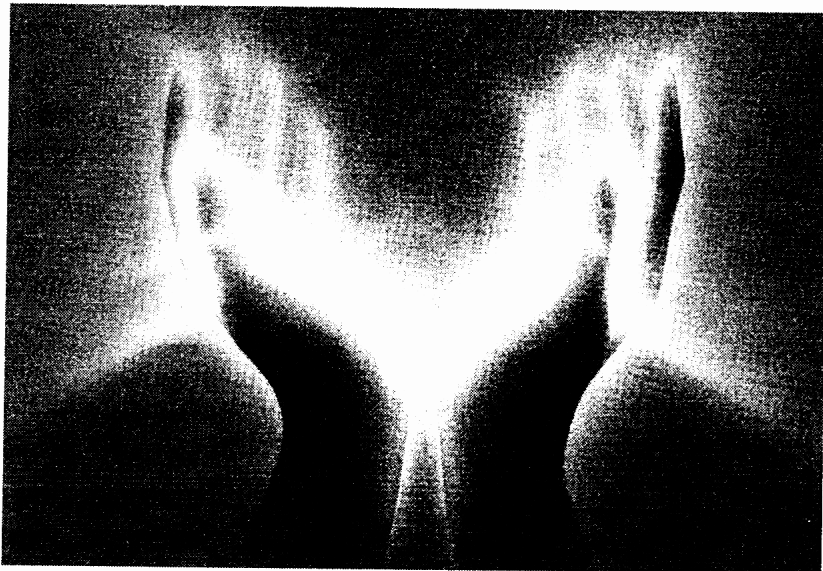
3) Η βιοθεραπεία δεν διακόπτει τυχόν θεραπείες που προϋπάρχουν ούτε αποτρέπει από επεμβάσεις που έχουν συσταθεί από γιατρούς και που αφορούν οργανικές βλάβες.

4) Δεν έχει παρενέργειες αφού πρόκειται για παροχή βιολογικής ενέργειας πανομοιότυπης με αυτή που όλοι παράγουμε και διαθέτουμε ως ζωντανό οργανισμό.

Από τα παραπάνω φαίνεται καθαρά ότι η βιοθεραπεία δεν αντιπαράτίθεται, δεν ανταγωνίζεται, ούτε καταργεί την ακαδημαϊκή ιατρική την οποία αντιθέτως συμπληρώνει (συμπληρωματική και όχι εναλλακτική ιατρική). Αναγκαία είναι η συνεργασία γιατρού και βιοθεραπευτή.

### ΒΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Η παραπάνω συνεργασία εφαρμόζεται με άριστα αποτελέσματα σε πολλές κλινικές και νοσοκομεία του εξωτερικού όπως για παράδειγμα στην Ιταλία όπου οι βιοθεραπευτές επίσημα έχουν αναγνωρισθεί σαν νοσηλευτικοί λειτουργοί και διορίζονται νόμιμα στα νοσοκομεία συμπληρώνοντας και βοηθώντας την παραδοσιακή ιατρική.



# Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας

*Χατζηελευθερίου Μαρία - παιδοψυχίατρος*

Σε αυτό το άρθρο θα μιλήσουμε γι' αυτό που χαρακτηρίζεται σαν φυσιολογική ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας δηλ. του παιδιού από 2,5 - 6 χρόνων.

Η έννοια "φυσιολογική" ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη είναι πολύ ευρεία. Κάθε παιδί γεννιέται με μια χαρακτηριστική ιδιοσυγκρασία η οποία αφορά πολλά σημεία της προσωπικότητάς του. Αλλά παιδιά έχουν αυξημένη ετοιμότητα ανταπόκρισης σε περιβαλλοντικά ερεθίσματα, άλλα λιγότερη, άλλα παιδιά έχουν ταχύ ρυθμό ανάπτυξης, άλλα πιο αργό κ.α.

Η "φυσιολογική" δηλαδή ή ομαλή και απρόσκοπτη ανάπτυξη του παιδιού επιτυγχάνεται όταν υπάρχει μια αρμονική συναρμογή δηλ. ένα ταίριασμα ανάμεσα σε αυτό που είναι το παιδί και στην ανταπόκριση από το περιβάλλον του, κυρίως την οικογένεια του, αλλά αργότερα και το σχολικό περιβάλλον. Ένα παιδί ζωηρό με αυξημένη κινητικότητα και ετοιμότητα ανταπόκρισης σε περιβαλλοντικά ερεθίσματα χρειάζεται να κατανοηθεί σαν τέτοιο από το περιβάλλον του και η ανταπόκριση να είναι ανάλογη, λ.χ.

να δοθεί η δυνατότητα στο παιδί να εκτονώνει τη ζωντάνια του μέσα από κινητικές δραστηριότητες. Μια μητέρα καταθλιπτική που δεν αντέχει τη ζωντάνια του παιδιού ή

Πρέπει, λοιπόν, να υπάρχει ιδιαίτερη προσοχή όταν ένα παιδί χαρακτηρίζεται σαν "διαταραγμένο" ή "προβληματικό" και πάντα να λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται το συγκεκριμένο παιδί. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί και η στάση που τους συνοδεύει από την πλευρά των ενηλίκων ή και των άλλων παιδιών μπορεί να έχουν καταστροφικές συνέπειες στον ψυχισμό ενός παιδιού, ιδιαίτερα στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Σ' αυτή την ηλικία πραγματοποιείται η ένταξη του παιδιού στην ομάδα των συνομηλίκων και η συστηματική κοινωνικοποίησή του μέσω των σχέσεων του μέσα και έξω από την οικογένεια, στον παιδικό σταθμό, στο νηπιαγωγείο και αργότερα στο σχολείο.

Η αρχή της περιόδου αυτής οριοθετείται από ορισμένες ικανότητες τις οποίες

έχει αποκτήσει το παιδί γύρω στα 1 1/2 χρόνια του. Την ικανότητα της ανεξάρτητης μετακίνησης και την ικανότητα του λόγου και της ομιλίας και τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους άλλους μέσω αυτού. Σ' αυτή την ηλικία το παιδί έχει



ένα σχολικό περιβάλλον αυστηρά οριοθετημένο και πιεστικό θα οδηγήσουν σε αυτό που λέμε "κακή συναρμογή" και το αποτέλεσμα συνήθως είναι να αναπτυχθούν συναισθηματικές διαταραχές στο παιδί.

κατακτήσει τις αδρές κινητικές λειτουργίας (περπατά, τρέχει). Έχει αποκτήσει ή αποκτά έλεγχο των σφιγκτήρων. Χρησιμοποιεί αρκετές λέξεις και μικρές φράσεις και επίσης χρησιμοποιεί τον λόγο για την ικανοποίηση των αναγκών του.

Η εξέλιξη που παρατηρείται σε όλους αυτούς τους τομείς κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είναι πολύ μεγάλη ώστε το παιδί προς το τέλος της μπορεί να επιτελέσει πολύ λεπτές και εξειδικευμένες κινήσεις και να τις συντονίζει, προϋπόθεση απαραίτητη για τη σχολική λειτουργία (π.χ. την κατάκτηση της γραφής). Στον τομέα του λόγου και της ομιλίας κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σχηματίζεται και αναπτύσσεται η γραμματική και προς το τέλος της το παιδί επικοινωνεί πλέον πραγματικά καθώς αρχίζει να κατανοεί τις έννοιες του αριθμού, του χώρου και του χρόνου να κατανοεί κάποιους αφηρημένους όρους, να χρησιμοποιεί την ομιλία για να διηγηθεί ιστορίες, να μοιραστεί ιδέες, να διορθώνει τα λάθη που κάνει και να έχει πλήρως κατανοητή ομιλία.

Η εξέλιξη αυτή αφορά όλους τους τομείς: σωματικό, νοητικό, κοινωνικό ή συναισθηματικό και είναι αλληλοεξαρτώμενη δηλαδή για να αναπτυχθεί ένα παιδί σ' ένα τομέα πρέπει να αναπτυχθεί ανάλογα και στους άλλους. Ένα παιδί που έχει

καθυστέρηση στον νοητικό τομέα θα έχει αντίστοιχη καθυστέρηση και στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα καθώς αργεί να αναπτύξει τις δεξιότητες εκείνες που είναι απαραίτητες για κοινωνική επαφή. Ένα παιδί που μεγαλώνει μέσα σε ένα απορριπτικό και στερεωμένο από κατάλληλα ερεθίσματα περιβάλλον δεν θα μπορέσει να αναπτύξει πλήρως τις νοητικές του ικανότητες (ψευδο - καθυστέρηση).

Αφού λοιπόν το παιδί κατακτήσει την ικανότητα της ανεξάρτητης μετακίνησης και της ομιλίας συνεχίζει πολύ πιο αποτελεσματικά την εξερεύνηση του περιβάλλοντός του. Η εξερεύνηση αυτή συμπεριλαμβάνει και το σώμα του, τα χέρια, τα πόδια, τα γεννητικά όργανα και τα περιττώματα. Ενδιαφέρεται για τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα, για την αρρώστια και τα τραύματα. Κάθε μικρό - αμυχή γίνεται αφορμή για να διεκδικεί την αγάπη και την προσοχή του γονιού σε τέτοιο βαθμό που η περίοδος αυτή ονομάστηκε "φάση τσιρότου".

Η περιέργεια πηγαίνει πλάι - πλάι με την πρακτική και το παιδί επίμονα καλλιεργεί τις δεξιότητές του στο τρέξιμο, το πήδημα, το κλότσημα, το πέταγμα, το τραγούδι, τις φωνές, το φτύσιμο, το χτύπημα κ.λ.π. Το νήπιο εξασκεί τις ικανότη-

τες της ισορροπίας και του συντονισμού καθώς και την τέχνη της αντιμετώπισης των άλλων. Μόλις του το επιτρέψει η γλωσσική του εξέλιξη, αρχίζει τις ατέρμονες ερωτήσεις. Ρωτά συνεχώς και για τα πάντα.

Η σκέψη του είναι "εγωκεντρική" δηλαδή καταλαβαίνει τα πάντα σύμφωνα με τη δική του οπτική. Η σκέψη του είναι "μαγική". Πιστεύει ότι τα άψυχα αντικείμενα είναι ζωντανά, έχουν αισθήματα και προθέσεις. Είναι ένας λόγος για το οποίο αρχίζει να εκφράζει φόβους που δεν υπήρχαν πριν. Φοβάται το σκοτάδι, φοβάται διάφορα αντικείμενα, τα σχέδιά του που αναπαριστούν πρόσωπο, στην αρχή είναι μια κυκλική γραμμή με σημάδια για στόμα, μύτη και μάτια. Τα αυτιά και τα μαλλιά προστίθενται αργότερα. Στη συνέχεια εμφανίζονται χέρια και δάχτυλα. Στο τέλος εμφανίζεται ένα μπούστο που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο του σώματος και πόδια. Το έξιμνο παιδί ασχολείται με περισσότερες λεπτομέρειες. Συχνά οι ζωγραφιές και οι άλλες δημιουργίες (πηλός, πλαστελίνη) είναι πολύ ζωντανές, με έντονα χρώματα και φαντασία, προέκταση τόσο των ευχάριστων όσο και των δυσάρεστων καταστάσεων που ζει το παιδί.

**Συνεχίζεται**

## Α Γ Γ Ε Λ Ι Α

Πωλούμε το κτήμα, που με τόσο μεράκι δημιουργήσαμε, επειδή είναι ανάγκη να φύγουμε στην Αμερική, κοντά στα παιδιά μας. Το κτήμα αποτελείται από τρία οικοπέδα εντός σχεδίου, στο χωριό Περιστέρι Κιλκίς, μόλις 30 χλμ. από το κέντρο της Θεσ/νίκης, είναι 3286τμ. ενιαία περιφραγμένα, με βόθρο μεγάλο, βρύση πέτρινη, εκκλησιά και δυνατότητα γεώτρησης.

Το κλίμα του μικρού χωριού είναι ξηρό, το νερό πεντακάθαρο απ' το βουνό και το υψόμετρο 275 μ.

Το κτήμα έχει δικαίωμα κάλυψης 400 τμ. το καθένα (είναι τρία τεμάχια Χ 400 τ.μ. = 1200 τ.μ. συνολικά) και συνοδεύεται από πρόσφατη οικοδομική άδεια κατοικίας 63 τ.μ. υπογείου 63 τ.μ. και γκαράζ 20μ. βόθρου και περιφράξεως. Η τιμή του είναι 25 εκατομμύρια και μέσα σ' αυτήν, περιλαμβάνεται και μια ξύλινη μονωμένη, συναρμολογούμενη κατοικία 65 τ.μ. από όρεγκον παυ 7,5 τόνων βάρους, που φυλάσσουμε λυμένη σε αποθήκη.

Σήμερα το κτήμα είναι κατάφυτο από οπωροφόρα δέντρα όλων των ειδών (είναι αγρός α' κατηγορίας, πολύ εύφορος), από καλλωπιστικά ανεμοθραύστες στην περίφραξη, καθώς και από λουλούδια διάσπαρτα και διάφορα βότανα φαρμακευτικά, που ξεπερνούν τα 2.500 τεμάχια συνολικά. Ουδέποτε ραντίστηκε ή λιπάνθηκε, παρά μόνον εμπλουτίζεται κατά καιρούς με φυλλόχωμα του δάσους, και με λίπασμα βιολογικό που παρασκευάζουμε εμείς οι ίδιοι, θάβοντας σε σωρό χώματος, ότι αποφάγια μένουν από το τραπέζι μας.

Ποτίζεται με αυτόματα πότισμα και τα δέντρα είναι 2,5 ετών. Οποίος θέλει να επικοινωνήσει μαζί μας ας μας τηλεφωνεί κάθε μέρα μέχρι τις 11 το πρωί, στον αριθμό: 031 527339. Κάνουμε μεγάλες ευκολίες πληρωμής.

**Βασίλης και Βασιλική Μεραβίδου**



## ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ "ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΖΩΗΣ"

# ΠΑΡΑΔΟΣΗ -ΤΕΧΝΗ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Στο πανέμορφο άλσος του "ΣΑΪΝΟΠΟΥΛΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ" στη Σπάρτη θα πραγματοποιηθούν από τις 3 έως και τις 6 Σεπτεμβρίου (Παρασκευή έως και Δευτέρα) από τους "ΦΙΛΟΥΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΖΩΗΣ" που εδρεύουν στην Αθήνα, δραστηριότητες που σχετίζονται με τις πανανθρώπινες αξίες που κληρονομήσαμε και το φυσικό μας περιβάλλον.

Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν τις εξής ενότητες:  
**ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ**

Παραδοσιακές και οικολογικές μέθοδοι γεωργίας - λαϊκής αρχιτεκτονικής - οικοτεχνίας - αγγειοπλαστικής - ξυλοτεχνίας - μουσικών οργάνων - υφαντουργίας - κηροπλαστικής - κάλαθο - ψαθοτεχνικής - ζωγραφικής - ψηφιδωτού - βιτρό - φιγούρων Θεάτρου σκιών κ.λ.π.

Τα παραπάνω θα προβάλλονται εκθεσιακά και θα διδάσκονται εποπτικά.

### ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Παλιά φωτογραφία 1850 - 1950 παλιές φωτογραφικές μηχανές - φωτογραφία περιβάλλοντος απ' όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό - σκισσογραφίες που αφορούν θέματα περιβάλλοντος και υγείας - βιβλία για τις τέχνες που χάθηκαν και χάνονται - βιβλία για το περιβάλλον την υγεία και την οικολογία - φιγούρες και φωτογραφίες ελλήνων караγκιοζοπαιχτών - φωτογραφίες από προσπάθειες παραγωγών προϊόντων, χωρίς βιοκτόνες μεθόδους και δηλητήρια που επιβαρύνουν το περιβάλλον και την υγεία μας κ.λ.π.

### ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Παράσταση θεάτρου σκιών - παραδοσιακή μουσική, χορός και τραγούδι - σύγχρονη κλασική έντεχνη ελληνική μουσική και τραγούδι - λογοτεχνική παρουσίαση της παράδοσης, της τέχνης και της οικολογίας - σχετικές με το περιεχόμενο των εκδηλώσεων διαλέξεις - προβολή φωτεινών εικόνων κ.λ.π.

### ΑΛΛΕΣ

### ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Πρακτικά και εποπτικά μαθήματα, παραδοσιακής, αγροτικής και οικοτεχνικής επεξεργασίας τροφίμων - λειτουργία κυλικείου με παραδοσιακά και υγιεινά σκευάσματα - μικρή πεζοπορική και μικρή ποδηλατική εκδρομή για επαφή με

το φυσικό περιβάλλον, άσκηση, χαλάρωση πνευματική και για ένα συμβολικό μήνυμα αγάπης και σεβασμού για την προστασία του.

### ΠΡΩΤΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Για γνωριμία - αλληλεκτίμηση - φιλία - εμπιστοσύνη - συνεργασία - αντίσταση στην εμπορευματοποίηση των αναγκών, του στοχασμού και της σκέψης μας, για την επίτευξη μιας ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η είσοδος θα είναι ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΙ ΔΩΡΕΑΝ. Αναλυτικό πρόγραμμα με ονόματα προσώπων, ημερών και ωρών που θα πραγματοποιούνται οι επιμέρους εκδηλώσεις, θα δημοσιευθεί και θα κυκλοφορήσει λίγο πριν απ' αυτές.

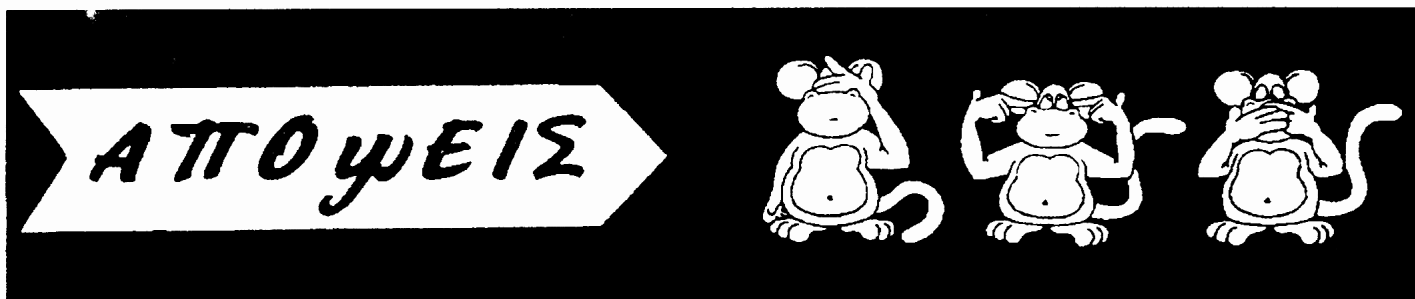
### ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Πληροφορούμε τους φίλους χειροτέχνες, τους καλλιεργητές της οικολογικής γεωργίας και τις οικολογικές οργανώσεις που επιθυμούν να προβάλλουν το έργο τους, πως θα είναι χαρά και τιμή μας η συμμετοχή τους. Με τη βασική προϋπόθεση ότι αντιλαμβάνονται και συμφωνούν με τους στόχους μας, να εκθέσουμε και προβάλλουμε μόνο το συγκεκριμένο χώρο, το έργο, τις αρχές και τις ιδέες μας, χωρίς να μοιράζουμε τη γνωστή "ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ" σκουπιδοχαρτούρα πολυτελείας, που αν μη τι άλλο συντελεί στη μόλυνση του περιβάλλοντος και στην εξάντληση των βασικών ζωτικών πόρων του και χωρίς να δίνουμε εμπορευματική μορφή σ' αυτές τις αρχές, τις ιδέες και το έργο μας, για μια κοινωνία της συντροφικής ανταλλαγής και της χαριστικότητας και όχι της αρπαχτικής εμπορευματοποίησης των πάντων.

**Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι 10 Ιουλίου στους Σοφ.Βασιλάκη 073194692 και Θεόδωρο Μηλογιαννάκη 01-3452225. Αφήνετε στον τηλεφωνητή όνομα και τηλέφωνο.**

Χρησιμοποιούμε χαρτί μόνο από καλαμπόκι στην απολύτως απαραίτητη ποσότητα για να δηλώσουμε την αντίθεσή μας στη σπατάλη πολύτιμου φυσικού υλικού και στη γνωστή ανακύκλωση που για πλήθος λόγους αρνούμαστε.





## “ΤΟ ΣΙΩΠΑΝ ΕΣΤΙ ΣΥΝΑΙΝΕΙΝ”

Προς τους Οικολογικά ευαισθητοποιημένους Έλληνες πολίτες

## ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

**Για τους υποψήφιους ευρω-οικολόγους (νεόφυτους και παλαιούς) εν όψει των Ευρωεκλογών του 1999**

Οι υπογράφοντες, γνωστοί από τη δράση και τις πολυχρόνιες πρακτικές προσπάθειες στη βιωματική και ζώσα Οικολογία, μη υποφέροντες τη σιωπή, απέναντι στις αχρειότητες των κατά καιρούς και τόπους, πάσης φύσεως καιροσκοπών, πολιτικάντηδων - μαϊμούδων του υποτιθέμενου οικολογικού χώρου, που επιχειρούν να προσεταρισθούν και ιδιοποιηθούν για κομματικά οφέλη, τους αγώνες όλων των συνειδητών οικολόγων στην Ελλάδα, (όσων θεωρούν χρέος τους την υπεράσπιση των κοινωνικών και οικολογικών αξιών και όσων αφιέρωσαν τη ζωή τους με συνέπεια στις οικολογικές αρχές) ενημερώνουμε και καταγγέλλουμε: εκτός από τα διάφορα παλαιότερα γελοία, ανάγωγα, ευτελή, εξωνημένα, οικο-κόμματα (κάποια εκ των οποίων συνεχίζουν να υπάρχουν έχοντας σαν κύριο σκοπό τους στην Ελλάδα τη γελοιοποίηση και υποβάθμιση του οικολογικού χώρου, του οικολογικού έργου και της οικολογικής υπόθεσης) έχουμε και θεοσύστατο οικοαπόκομμα το οποίο οι οργανωτές του έχουν βαπτίσει “ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”. Από πρόσκληση που έστειλαν σε όλες τις οικολογικές οργανώσεις στην Ελλάδα με σκοπό “ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ”. πληροφορούμαστε, γενικά τα εξής - Οτι “Η ΠΡ. ΠΟΛ. ιδρύθηκε επίσημα στις 28/11/1998” - Οτι “εκφράζει τη συνέχεια της πολιτικής ιστορίας των οικολόγων στη χώρα μας” - ότι σ’ αυτήν συμμετέχουν στελέχη του οικολογικού ελληνικού κινήματος” - ότι “συμμετέχει ενεργά στο ευρωπαϊκό πράσινο κίνημα και στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι” - ότι “και εκπροσωπείται στο συμβούλιο της” - ότι “εν όψη των ευρωεκλογών έχει ήδη συνυπογράψει το “κοινό πράσινο μανιφέστο” μαζί με τους υπόλοιπους ευρωπαίους πράσινους” - και ότι “μαζί τους έχει συνυπογράψει τη “χάρτα των Ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων για μια μη ρατσιστική κοινωνία”.

Επειδή θεωρούμε ότι, έμμεσα, πλην σαφώς τα ως άνω “στελέχια” της ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΑΠΟΒΛΑΚΩΣΗΣ θεωρούν συλλήβδην, τα μέλη, τους φίλους, τους εκπροσώπους και τους οργανωτές των οικολογικών οργανώσεων στην Ελλάδα, υποψήφια κομματικά τους πρόβατα, για άρμεγμα, για κούρεμα και για σφάξιμο, που τα θυμούνται μόνο με την ευκαιρία των ευρωεκλογών, όταν ακριβώς τα χρειάζονται και τα ενημερώνουν για την ταυτότητα και το υποτιθέμενο έργο τους, με τις παραπάνω γενικότητες, προβαίνουμε στην παρούσα ενημέρωση.

Για να γίνει κατανοητός ο χαρακτηρισμός μας “αχρειότητες” ενός ήθους που εμφανίζει τα δικά του συμφέροντα, σαν συμφέροντα της οικολογικής υπόθεσης, σχολιάζουμε με συντομία τις παραπάνω πληροφορίες (επιφυλάσσοντας για το μέλλον αν θεωρηθεί χρήσιμο, μια πληρέστερη ανάλυση):

- “Η ΠΡ. ΠΟΛ.” εκφράζει τη συνέχεια της πολιτικής ιστορίας των οικολόγων στη χώρα μας” την πολιτική αυτή ιστορία της ξεφτίλας, της κουτοβλακειάς, του συνοθυλεύματος, των διαφόρων μπαγαπόντηδων και αφελών, την ξέρουμε, μόνο δυστυχώς όσοι την ξέρουμε, όσοι τη ζήσαμε και η αναφορά σ’ αυτήν αποτελεί δείγμα πονηριάς και κακοήθειας ανάμεικτης με αφέλεια.

“ΣΤΗΝ ΠΡ. ΠΟΛ. συμμετέχουν στελέχη του ελληνικού οικολογικού κινήματος” θα όφειλε και θα μπορούσε, μια πρόσκληση που απευθύνεται Πανελλήνια στις οικολογικές οργανώσεις, να μας κάνει γνωστά αυτά τα υποτιθέμενα στελέχη (μας) θάταν και τίμιο και ειλικρινές με όποιες επιπτώσεις. Αλλ’ αυτό συνεπάγεται και έξωθεν και έσωθεν κριτική και αυτοκριτική. Και τα δύο φαίνεται να ήταν και να είναι ανεπιθύμητα στους συντάκτες της πρόσκλησης και φυσικά στους οργανωτές του “ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ”.

-Στη συνέχεια μας πληροφορεί ότι το "ΠΡ. ΚΙΝ. συμμετέχει ενεργά στο ευρωπαϊκό πράσινο κίνημα και το ευρωπαϊκό γίνεσθαι" τώρα, το τι "γίνεσθαι" και το τι μέλει γενέσθαι, στο χώρο της πολιτικής και οικονομικής ευρωπαϊκής εξουσίας, είναι αρκετά γνωστό στους σκεπτόμενους και στοχαστικούς μελετητές.

- Ακόμα ότι "Η ΠΡ. ΠΟΛ. έχει συνυπογράψει μαζί με δεκάδες άλλα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα τη χάρτα των Ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων για μια μη ρατσιστική κοινωνία". Σίγουρα είναι κρυπτογραφικό και εννοεί ότι υπογράψανε από κοινού τη χάρτα για τη δημιουργία μιας **ρατσιστικής κοινωνίας**, αρχίζοντας με τους βομβαρδισμούς των αμάχων στη Σερβία: ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Προς το παρόν βέβαια, μπροστά στη γενική κατακραυγή, για την πρακτική εφαρμογή της "μη ρατσιστικής κοινωνίας", των Ευρωπαϊκών κομμάτων στο βρωμοπόλεμο τους κατά της Σερβίας, δεν θα κατέβουν (όπως την τελευταία στιγμή δηλώνουν) σ' αυτές της ευρωεκλογές. Σίγουρα όμως θα τους δούμε στις επόμενες και στις εθνικές να εμφανίζονται για να υπηρετήσουν τα συμφέροντα των ινστρουκτόρων και χρηματοδοτών τους, πράσινων ψευτοοικολόγων, τύπου βρωμο-Γιόσκα Φύσερ πράσινου υπουργού εξωτερικών της Γερμανίας, που ευλογεί και επιβάλλει τους βομβαρδισμούς στη Σερβία και που συμπεριφέρονται με τριτοκοσμικές διαδικασίες σε χώρες σαν την Ελλάδα.

- Ακόμα ότι "είναι ήδη μέλος "ότι" έχει ήδη συνυπογράψει το κοινό πράσινο μανιφέστο" Η ύβρις, η αυθάδεια και το θράσος όταν εκστομίζονται αυτά τα ήδη από κάποιους, φαίνονται τόσο φυσικές λειτουργίες, όσο φυσικό θα ήταν σε κάποιο άλλο χρόνο και χώρο από άλλους και από άλλο ήθος διακρινόμενους πριν προβούν σ' αυτά τα τετελεσμένα "ήδη" να μας καλέσουν (όλα τα υποψήφια πρόβατα), να αναγνωριστούμε, να θυμηθούμε τους αγώνες τους στο "ελληνικό οικολογικό κίνημα", να δούμε ότι πρόκειται για **"στελέχη μας"** και τότε να μας ζητήσουν να τους ψηφίσουμε, να μας εκπροσωπήσουν στο πολύφημο Ευρωκοινοβούλιο! Αλλά καθώς λέει και ο λαός μας "ποιοι γαίδαροι έχασαν το φιλότιμό τους για να το βρούνε αυτοί".

- Οσον αφορά για "μανιφέστα" και για "χάρτες" και για μη ρατσιστικές κοινωνίες" μας τά 'πανε κι άλλοι και μάθαμε καλά, πως δεν είναι χρυσός, τα λαμπερά σκουπίδια πολυτελείας, ούτε στοιχειοθετούν αγώνα, τα αναμασημένα ψεύδη, τα ανακυκλωμένα κηρύγματα, κι ο εκρηκτικός χαρτοπόλεμος.

- Ανάμεσα στα άλλα χαρακτηριστικά του ήθους και της προοπτικής υπάρχει στο πρόγραμμα και το εξής βαρύγδουπο "έχουν προσκληθεί να χαιρετίσουν, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής ομοσπονδίας πράσινων κομμάτων, τα πολιτικά κόμματα και προσωπικότητες"!!! Κανένας από τους εκπροσώπους του ελληνικού οικολογικού χώρου, όσων αφιέρωσαν τη ζωή τους στην οικολογική υπόθεση δεν θεωρείται προσωπικότητα! Αλλωστε που να φτάσει ο χρόνος όταν ξεδεύεται σ' όλους αυτούς τους διαχειριστές της εξουσίας; Χαρακτηριστική η συμπόρευση με τις δοσμένες και κρατούσες σχέσεις. Να γιατί δηλώνουμε πως "όλοι αυτοί οι πολιτικάντηδες του υποτιθέμενου οικολογικού χώρου, προβάλλοντες και υποθάλλοντες εαυτούς και αλλήλους, υποψήφιοι ηγεμονίσκοι, είναι υπεύθυνοι και υπαίτιοι, για την ανυπαρξία ενός απεξαρτημένου, απελευθερωμένου, χειραφετημένου, αυτόνομου, βιωματικού και ριζοσπαστικού κινήματος στην Ελλάδα". Ρόλος τους η απόσταση και απορρόφηση ενός σημαντικού μέρους του αντιστασιακού δυναμικού.

- Όσοι πήραμε την πρωτοβουλία για το σπάσιμο της σιωπής, απευθυνόμαστε στους σκεπτόμενους και συστρατευμένους φίλους, του μαχόμενου ελληνικού οικολογικού χώρου και τους συνιστούμε, να αγνοήσουν και να περιφρονήσουν όλους αυτούς τους αυτόκλητους - αυτόφωτους οικο-σωτήρες, εφαρμόζοντας το "κυάμων απέχεσθαι", το "λάθαι βιώσας" και το "μη δημοσιεύειν" των Επικουρείων. Εως ότου ανάμεσά μας γυναίκες και άντρες, βιώσουν με συνέπεια τις αρχές της οικολογίας, αγωνιστούν για τη δημιουργία υποδειγματικών δημοκρατικών σχέσεων μεταξύ μας, διακριθούν για το ήθος τους, σε οργανώσεις, σε συλλόγους, σε κοινότητες ανθρώπινης κλίμακας. Γι' αυτούς δεν θα χρειαστούν "ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ" ψηφοθηρίας για να τους στηρίξουμε, ψηφίσουμε και αναδείξουμε, ούτε "ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ" και πράσινα άλογα, αλλά ο σχηματισμός εκ των κάτω του μόνου και μοναδικού πολιτικού σώματος που μας λείπει. Για την **"ΑΜΕΣΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ"**.

*Σοφοκλής Βασιλάκης, βιοκαλλιεργητής, Κώστας Στ Τσίππρας, χωροτάκτης μηχανικός. Θεοδόσης Μηλογιαννάκης καλλιτέχνης,*

*Κωνσταντίνος Χαροκόπος, ηλεκτρονικός, Απόστολος Γιώσας, εκπαιδευτικός, Παναγιώτης Κουμεντακης Δρ. Οικολογικής Ιατρικής*





# ΑΙΤΗΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Όνομα και επώνυμο.....

Δραστηριότητα.....

Διεύθυνση.....

Τηλέφωνο.....

Προϊόντα που θα εκτεθούν - πωληθούν.....

## ΑΥΤΟΔΗΛΩΣΗ

Εγγύηση προσφερόμενη για τα προϊόντα ή πιστοποιητικό  
οργανισμού πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

## ΓΕΩΡΓΙΑ

Εκταση καλλιεργούμενη στρ.....

Ημερομηνία έναρξης οικολογικής καλλιέργειας.....

Υψόμετρο.....

Εκτρεφόμενα ζώα.....

Περιγραφή προϊόντων, μεθόδων ή οτιδήποτε άλλον χρησιμεύει  
για να παρουσιασθεί η δραστηριότητα. (Να συναφθεί συμπληρω-  
ματική σελίδα)

## ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Χρησιμοποιούμενες πρώτες ύλες, μοντέλα, πληροφορίες χρήσι-  
μες για τις δραστηριότητες. (Να συναφθεί συμπληρωματική  
διευκρινιστική σελίδα).

## ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ, ΕΡΓΑΛΕΙΑ, ΤΕΧΝΕΣ,  
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Πληροφορίες αναφορικά με τη δραστηριότητα, κατάλογος κ.λ.π.  
(Να συνάπτεται συμπληρωματική διευκρινιστική σελίδα.)

Πληροφορίες για τη γιορτή στο τηλ. 0421 - 31809

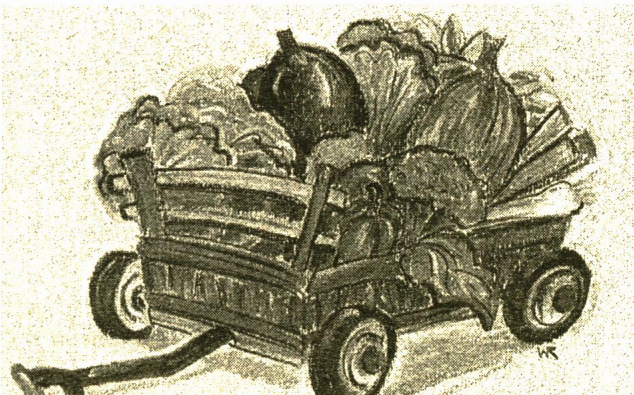




# ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου 1999 η **συντακτική επιτροπή του περιοδικού "Νέα Σελήνη"** και οι **Βιοκαλλιεργητές Θεσσαλίας** διοργανώνουν **Πανελλαδική Γιορτή Οικολογικής Γεωργίας και χειροτεχνίας** στη Λάρισα στο χώρο της πλατείας Ταχυδρομείου.

Στη γιορτή μπορούν να πάρουν μέρος εναλλακτικοί καλλιεργητές πιστοποιημένοι και μη και χειροτέχνες που αναπτύσσουν μιας οικογενειακής κλίμακας δραστηριότητα συμπληρωματική μιας αγροτικής ζωής.



Οι στόχοι της γιορτής είναι οι εξής:

1. Δυνατότητα άμεσης επαφής εναλλακτικών καλλιεργητών - καταναλωτών ούτως ώστε να γνωριστούν μεταξύ τους, να ανταλλάξουν απόψεις, να μιλήσουν για τα προβλήματά τους.

2. Δυνατότητα άμεσης επαφής μεταξύ των παραγωγών, ανταλλαγή εμπειριών και προτάσεων για την επίλυση προβλημάτων του χώρου της οικολογικής γεωργίας.

3. Να γίνει γνωστή με άμεσο τρόπο, σε πανελλαδική κλίμακα, η ύπαρξη εναλλακτικής γεωργίας, να βοηθήσει ώστε να εδραιωθεί η αντίληψη ότι η μορφή αυτή γεωργίας όχι μόνο δεν αποτελεί μια περιθωριακή δραστηριότητα αλλά ότι αντίθετα μπορεί να αποτελέσει μια ολοκληρωμένη απάντηση στα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου.

4. Να αποτελέσει η ετήσια αυτή γιορτή το κίνητρο για τη δημιουργία και άλλων παρόμοιων τοπικών γιορτών αγορών σε ολόκληρη την Ελλάδα, γεγονός που θα βοηθήσει τον βιοκαλλιεργητή στη διάθεση των προϊόντων του.

5. Να ενθαρρυνθούν και άλλοι ώστε να τολμήσουν την επιστροφή στη φύση.

6. Να αποτελέσει μια πρώτη ευκαιρία ώστε να αρχίσουν τα βιολογικά προϊόντα να διατίθενται στους καταναλωτές χωρίς την παρεμβολή μεσαζόντων, ώστε να μη φτάσουν οι τιμές των προϊόντων αυτών στα μεσουράνα και να τα αγοράζει μόνο μια μικρή μειοψηφία καταναλωτών, γεγονός που θα οδηγήσει στην περιθωριοποίηση του ίδιου του κινήματος της Οικολογικής γεωργίας.

Καλούμε όσοι θέλουν να συμμετάσχουν να συμπληρώσουν την αίτηση συμμετοχής και να τη στείλουν το αργότερο μέχρι 31/7/99 στη διεύθυνση:

"Νέα Σελήνη

Τ.Θ. 1413

Τ.Κ. 41110 Λάρισα ή στο Fax 0495 - 52276

Οι αιτήσεις θα τεθούν υπόψιν επιτροπής κρίσης των διοργανωτών.

Μπορεί να φιλοξενηθεί περιορισμένος αριθμός ατόμων στα ΚΕΓΕ της Λάρισας έναντι συμβολικού ποσού. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να δηλώσουν εγκαίρως.

Το κόστος συμμετοχής για κάθε παραγωγό ορίζεται στις 10.000 δρχ.

Θα τυπωθεί κατάλογος με τα ονόματα και τα προϊόντα των συμμετεχόντων για το κοινό.

**ΔΗΛΩΣΤΕ ΕΓΚΑΙΡΩΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΔΕΚΤΕΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ  
ΟΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ**